

द्वारकामाईतील साईबाबा
किंमत १ रुपया

श्री साईलीला

मासिक महिन्याच्या पहिल्या तारखेला प्रसिद्ध होते.

या मासिकात प्रसिद्ध होणाऱ्या लेखांतील मतांची जबाबदारी त्या ह्या लेखकांची राहिल.

मासिकाकडे प्रसिद्धीसाठी पाठवावयाचे साहित्य मुवाच्य अक्षरात कागदाच्या एकाच बाजूवर लिहिलेले असावे.

साहित्याची स्वीकृति किंवा अस्वीकृति लेखकांना वा कवींना व्यक्तिगत पत्राने कळविणे त्यांना आवश्यक वाटल्यास त्यासाठी २० पैशांची तिकिटें साहित्याबरोबर पाठवावीत. ज्या अंकांत साहित्य प्रसिद्ध झालेले असेल तो अंक संबंधित लेखकांकडे बुक पोस्टाने पाठविला जाईल.

वार्षिक वर्गणी ६ रु. पाठवितांना आपल्याला मासिक इंग्रजी पाहिजे की मराठी याचा स्पष्ट उल्लेख आवश्यक आहे. तसा नसल्यास मराठीच अंक पाठविला जाईल.

सर्व अंक बुकपोस्टाने यादीप्रमाणे १ तारखेच्या सुमारास पोस्टांत टाकले जातात. त्यानुसार ५ तारखेपर्यंत तरी अंक सर्वांना मिळावे. अंक पोस्टांत गहाळ होतात व वाचकांना मिळत नाहीत अशा तक्रारी येतात, पण संस्थान या बाबतींत काही करू शकत नाही. आपला अंक खात्रीशीर हवा असल्यास रजिस्टर्ड ए. डी. चे १ वपचे पैसे आगाऊ आमच्याकडे भरावे म्हणजे अंक रजिस्टर्ड करून पाठवू.

नमुना अंक मोफत पाठविणे शक्य नाही. तो ८५ पैशांची तिकिटें पाठवून मागवावा. मागील महिन्यांचे अंक सामान्यतः शिल्लक नसतात. तरी त्यावद्दल पत्रव्यवहार करू नये. लेखकांनी आपल्या लेखांच्या वा कवितांच्या वर उजव्या बाजूस आपले पूर्ण नांव व पूर्ण पत्ता लिहिणे आवश्यक आहे. लेखाची स्थळप्रत त्यांना न चुकता आपल्याजवळ ठेवावी. साहित्याचे संपादन करतांना त्यांतील आक्षेपार्ह वाटणारा मजकूर काढून टाकणे, किंवा भाषा सुधारून घेणे, वगैरे बाबतींत संपादक व त्यांनी नेमलेले तज्ञ यांना पूर्ण व अंतिम अधिकार राहतील. लेख किंवा कविता स्वीकृत किंवा अस्वीकृत करण्याचाही पूर्ण अधिकार त्यांना राहिल.

या मासिकाच्या बाबतींत सर्व पत्रव्यवहार मुंबई कार्यालयाशीच करावा. शिरडी कार्यालयाकडे करू नये.

“ मी साईभक्त कसा झालो ? ” या विषयावर साईभक्तांकडून लेख मागविण्यात येत आहेत. ऑक्टोबर-नोव्हेंबर १९७३ च्या विशेषांकांत त्या लेखांना स्थान दिले जाईल. मात्र लेख १० सप्टेंबर १९७३ पर्यंत मिळावेत.

श्री साई वा क्सु धा

जगा लावावें सत्पथीं । हेचि साईलीलेची कृती ॥

जो जो जाई कराया दर्शन । त्याचें भूत भविष्य वर्तमान ।

साई न पुसतां करिती निवेदन । ऊण खूण संपूर्ण ॥७१॥

ब्रह्मभावे भूतमात्र । अवलोकी जो सर्वत्र ।

देखे समसाम्ये अरि मित्र । भेद तिळमात्र नेणे जो ॥७२॥

निरपेक्ष आणि समदर्शी । अपकारियांही अमृत वर्षी ।

समचित्त उत्कर्षापकर्षी । विकल्प ना स्पर्शी जया तें ॥७३॥

वर्ततां या नश्वर देहीं । देहगेहीं जो गुंतला नाहीं ।

दिसाया देही अंतरीं विदेही । तो येचि देहीं निर्मुक्त ॥७४॥

धन्य शिरडीचे जन । साईच जयांचें देवतार्चन ।

करितां अशन भोजन शयन । अखंड चितन साईचे ॥७५॥

साई सच्चरित अ. १०

श्रीसाईलीला

[शिरडी संस्थानचे अधिकृत मासिक]

[पृ. ५२ वें]

विजया दशमी विशेषांक १९७३

[अंक ७]

: संपादक :

श्री. का. सी. पाठक

वार्षिक वर्गणी रु. ६-०० (ट. ख. सह)

ह्या अंकाची किंमत रुपया एक मात्र

नेहमीच्या अंकाची किंमत साठ पैसे

: कार्यालय :

साईनिकेतन, प्लॉट नं. ८०४ बी, डॉ. आंबेडकर रोड, दादर मुंबई, १४.
पिन: ४०००१४

टे. नं. ४४३३६१

श्रीसाईलीला
विजया दशमी विशेषांक १९७३
अनुक्रमणिका

१. संपादकीय	समर्थाच्या कृपेचे कवच.
२. श्री साईकीर्तनमाला-शेवटचे पुष्प.	कं. श्री. द. दि. परचुरे. एम्. ए.
३. साईनाथ-ललित चरित्र.	श्री. र. श्री. पुजारी.
४. अनुभवांचा पुष्पहार.	} (खास सदर) अनेक लेखकांकडून आलेले लेख
५. मी साईभक्त कसा झालों	
६. श्री गोंदवलेकर महाराज चरित्र	श्री. पु. सु. अत्रे
७. कविता.	
साई - गीतमाला पुष्प ३ रे	श्री. मधुकर जोशी.
रामगीतांजली पुष्प ७ वें	श्री. दि. अ. घेंसास.
नाम - महिमा	सौ. सुशीलाबाई हजारे.
ज्ञानदेव दीजो रे दर्शन	} श्री राधाकृष्ण गुप्ता "चेतन"
हरिनाम जप कर भाई	
साईबाबा अंतर्दामी	
८. दुःखवटा	
९. गिरडी - वृत्त	

संपादकीय

समर्थांच्या कृपेचे कवच

पूर्वी घोषित केल्याप्रमाणे साईभक्तांना आलेल्या अनुभवांच्या लेखांचा प्रस्तुत विशेषांक आम्ही मोठ्या भक्तिभावाने आपल्या हाती देत आहो. अंक योग्य वेळी छापून प्रसिद्ध करणे आवश्यक असल्यामुळे ठराविक मुदतीपर्यंतच आलेल्या लेखांचा अंतर्भाव ह्या अंकात करणे शक्य झाले आहे. ज्यांचे लेख उशिरा आले आहेत त्यांना पुढील अंकी (डिसेंबर १९७३) शक्य झाल्यास स्थान देण्यात येईल.

समर्थ रामदासस्वामी म्हणतात :-

समर्थांच्या सेवाका वक्र पाहे । असा सर्व भूमंडळी कोण आहे ? ।

या ठिकाणी समर्थ ह्याचा अर्थ ताकदवान किंवा कोणत्याहि प्रान्तात प्रभावी असा देव हा आहे. ज्याने अशा समर्थ देवांची सेवा पत्करली, निष्ठेने अंगिकारली अशा सेवाकाकडे (म्हणजेच देवाच्या भक्ताकडे) वाकड्या दृष्टीने कोणाची पहाण्याची हिंमत आहे ? असा स्पष्ट सवाल समर्थ विचारतात. बरे, ही व्यक्ति तरी कोठली ? एका गावातली ? एका राज्यातली ? नव्हे ! समर्थ म्हणतात ' असा सर्व भूमंडळी कोण आहे ? ' तात्पर्य, देवाची निष्ठापूर्वक सेवा किंवा भक्ति करणाऱ्यास कोणापासूनही भय किंवा भीति नसते.

परमेश्वराच्या भक्तिपासून काय लाभ होतो ह्यासंबंधी आणखीही एक वचन उद्धृत करता येईल :-

न वासुदेवभक्तानामशुभं विद्यते क्वचित् ।

जन्ममृत्युजराव्याधिर्भयं नैवोपजायते ॥

ह्या श्लोकांत वासुदेवाच्या भक्तांना काय काय लाभ होतो ह्याचे वर्णन आहे. वासुदेवाच्या भक्तांचे अशुभ केव्हाही होत नाही, त्यांच्यावर संकटे येत नाहीत आणि त्यांना जन्म, मृत्यु, जरा, व्याधि ह्यांचेही भय वाटत नाही असे येथे सांगितलेले आहे. जन्माचे भय नाही म्हणजे काय ? पुनर्जन्म नाही. म्हणजेच काय ? मोक्षप्राप्ति. मृत्यु, जरा (म्हातारपण), व्याधि (आजारीपण) ह्यांपासून त्याला भय कसे नाही ? वासुदेव-भक्त झाला तरी तोही मानवच ना ? मनुष्यच ना ? मग मनुष्याला नैसर्गिक रीत्या प्राप्त होणाऱ्या ज्या अवस्था आहेत त्या जरा (म्हातारपण) व मृत्यु ह्या वासु-

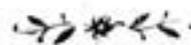
देवभक्ताला प्राप्त होणार नाहीत का ? त्याला व्याधि म्हणजे आजारपणही कधी येणार नाही का ? होय जरूर येईल. वासुदेवभक्त झाला म्हणून तो अतिमानव होऊ शकत नाही. त्याचे देहधर्म सुटत नाहीत, परंतु ह्या गोष्टी सामान्य जनांना प्राप्त होतात त्यावेळी ते गडबडून जातात, गोंधळून जातात, त्यांना ह्या गोष्टीचे भय वाटते, भीति वाटते; पण वासुदेवभक्तांच्या मनाची बैठक भक्तीच्या निष्ठेने पार बदललेली असते. "मरणं प्रकृतिः शरीरिणाम्।" हे तत्व त्यांनी पचविलेले असते, त्यांच्या मनावर विवलेले असते, त्यामुळे ह्या स्वाभाविकपणे येणाऱ्या गोष्टींमुळे ते कधी गडबडून जात नाहीत, भीत नाहीत त्यांना ह्या गोष्टीचे कधी भय वाटत नाही, कारण त्यांची ही खात्री असते की वासुदेवाच्या कृपेने ते ह्यांतून नक्की तरून जातील.

समर्थ रामदासस्वामींनी ज्याला समर्थ म्हटले आहे तो दुसरा तिसरा कोणी नसून त्यांचे उपास्य दैवत श्रीराम हाच आहे. तेव्हा वरील दोन्ही वचनांचा थोडक्यात समन्वय करावयाचा म्हटल्यास असे म्हणता येईल की परमेश्वराची किंवा त्याच्या अवताराची किंवा कोणत्याही स्वरूपाची जो निष्ठेने सेवा अथवा भक्ति करील तो सर्व संकटांतून तरून जाईल व त्याला योग्य वेळी योग्य ते मार्गदर्शन देवाकडून मिळत जाईल. प्रस्तुत अंकातील साईभक्तांच्या अनुभवांवरून तरी आपणाला काय दिसते ? इतर सामान्यजनांप्रमाणे त्यांच्यावरहि संकटे आली, त्यांच्यावरही आपत्ति कोसळल्या, त्यांनाही मानवसुलभ आजार आले; परंतु त्यांची साईवावांवरील श्रद्धा व निष्ठा कोणत्याही क्षणी विचलित झाली नाही आणि त्याचमुळे ते संकटकाळी कोणत्याही प्रकारे डळमळले नाहीत आणि ह्या त्यांच्या अनन्य भक्तीमुळेच ते तरून गेले, संकटमुक्त झाले. हल्लींच्या विज्ञानयुगात श्रद्धा कमी कमी होत आहे असे दिसते. साईवावांसारख्या समर्थांच्या कृपेचे कवचच संकटकाळी त्यांचे रक्षण करू शकले. तेव्हा साईभक्तांचे हे बोलके अनुभव इतरे जनांना खासच मार्गदर्शक व आनंददायी वाटतील ह्यात संशय नाही.

शुभचिंतन :

प्रिय वाचक, ह्यानंतरचा अंक आपणांस एक डिसेंबर १९७३ ला मिळेल. तोपर्यंत दिवाळी होऊन जाईल. म्हणून सर्व साईभक्तांना ही दिवाळी आनंदाची जावो व नवे वर्ष सुखाचे व समृद्धीचे जावो अशी श्री साईचरणी प्रार्थना करतो.

—संपादक

श्रीसाई कीर्तनमाला

पुष्प ८ वे.

चरित्र

(श्री साईकीर्तनमालाचे हे अखेरचे पुष्प; कै. प्रा. द. दि. परचुरे यांच्या हातून लिहून झाले, पण त्यांच्या हयातीत ते प्रसिद्ध होऊ शकले नाही ! श्री साई-भक्तांसाठी ही खास भेट-संपादक).

(मालकंस-त्रिताल. चाल-या तारका सुरबालिका)

त्या साईंना कळं बंदना । तारियलें झणि पदनत दीनां ॥ घृ ॥

भवजलमनां वर काढियलें । तापत्रयातुंन त्यां सोडविलें । देउनि भक्तिसुधा-
रसपाना ॥१॥

बाबा वयाच्या १६ व्या वर्षी शिरडीस आले व ८० व्या वर्षी त्यांनी देह ठेवला. म्हणजे ६४ वर्षे बाबा शिरडीस होते व लोकोद्धार करीत होते. त्यांच्या जीवनात सांवळ्या-आंवळ्याचे, खाण्यापिण्याचे किंवा प्रार्थना-उपासनेचे कडक असे निर्बंध कोणतेच नव्हते. बाबांकडे सर्वांनाच मुक्तद्वार होते. ते शुक-वामदेवांप्रमाणे 'जीवन्मुक्त' व 'जन्मसिद्ध' पुरुष होते. तसेच धौती-नौली करणारे व आंतडी पोटाबाहेर काढून घुणारे बाबा हे श्रीकृष्णासारखेच योगीश्वर होते. (म्हणूनच बाबांना श्रीकृष्णाचे अवतारहि मानीत.) अशा महापुरुषाचा सहवास ज्यांना घडला असे श्रद्धाशील पुरुष संसारांत राहूनहि कृतार्थ झाले. वास्तविक "ओलांडवेल नाणेघाट । सह्याद्रीचाही कडा अफाट । परी प्रापंचिकां हा उंबरेघाट । बहु दुघंट ओलांडू ॥" अशीच बहुतेक प्रापंचिकांची स्थिती असते. सह्याद्रीचा कडा किंवा नाणेघाटही एकवेळ ओलांडवेल, परंतु उंबरेघाट (घराचा उंबरा) ओलांडण्यास फार कठिण. तुकारामबोवांनी एका सासूचें वर्णन केले आहे. ती पंढरपूरला जायला निघाली खरी, पण आशापाशांनी घराशीं जखडलेली होती. मग पाऊल पुढे पडणार कसे ?

"बाबा चालली पंढरपुरा । वेशीपासुन आली घरा ॥१॥

परिसें गे सून बाई । नको वेंचूं दूध वहीं ॥२॥

माझे हातींचा कलवडू । माझ्या वांचुन नको फोडूं ॥३॥

इत्यादि अनेक गोष्टी तिला आठवतात व तितक्या वेळां ती वेगीवरून मागे फिरते. शेवटी ती म्हणते, "मुलें लेकरें घरदार । तिथेंच माझे पंढरपुर ॥"

परंतु 'उंबरेघाट' ओलांडण्याचें अवघड कार्यहि संत प्रापंचिकांकडून करवून घेतात. साईबाबांकडे गेलेल्या सर्व भक्तांना हा अनुभव बाबांच्या कृपेनें आला आहे.

बाबांनी कांहीं विशिष्ट वस्तु आपल्याजवळ ठेवल्या होत्या. त्यांना कांहीं विशिष्ट अर्थ होता. दळण्याचें जातें हें भक्त व भगवान् यांचें द्योतक होते. या जात्यांत गहू दळण्याच्या मिषानें त्यांनी एकदां गांवावर येणाऱ्या महामारीचें पीठ करून टाकलें. गोड्या तेलाची पणती हें संध व शांत मनाचें द्योतक; मृत्तिकापात्र हें नश्वर शरीराचें द्योतक; धुनी हें समतेचें द्योतक (कारण अग्नि सर्वत्र सारखाच); आणि सटका (हात दीडहात लांब व पायाचे आंगठ्याएवढा जाड काळ्या लांकडाचा दंड) हा वैराग्याचें व सांसारिक उपाधींना दूर सारल्याचें द्योतक. म्हणजे या गोष्टी पारमार्थिक दृष्टीनेंच ते जवळ ठेवीत. एरवीं त्यांना कोणतीच गोष्टी आवश्यक नव्हती.

(ओवी) जातें, पणती, मृत्तिकापात्र । धुनी सटका इत्यादि वस्तूत ।

भरला असे पारमार्थिक अर्थ । जाणते यथार्थ जाणतील ॥

बाबांनी सर्वांना भक्त होण्यास शिकविलें. भक्त म्हणजे नुसता टाळकुट्या नव्हे, तर 'उत्तम पुरुष' म्हणून ज्याचें वर्णन समर्थानी दासबोधांत तीन ठिकाणीं केलें आहे तो. बाबा सांगत, "मग जो गाई वाडें कोडें । माझे चरित्र माझे पवाडे । त्याचिया मी मागे पुढें । चोर्हीकडे उभाच ॥ कोणीही केल्या माझे कीर्तन । त्यासी देईन आनंदघन । नित्य सौख्य समाधान । सत्यवचन मानावें ॥" (आनंदघन - परमात्मा) 'साई-सच्चरित' कार श्री. अण्णासाहेब दाभोळकर (उर्फ 'हेमाडपंत' - हें बाबांनी ठेवलेलें नांव) यांना आलेला एक अनुभव येथें सांगतो.

बाबांनी समाधि घेण्याच्या आदल्या वर्षी, म्हणजे १९१७ सालीं, होळी पौर्णिमेस पहाटे श्री. अण्णासाहेबांना स्वप्नांत सांगितलें कीं "आज दुपारी मी तुझ्याकडे जेवायला येणार आहे." अण्णासाहेबांना व त्यांच्या सर्व कुटुंबीयांना मोठा आनंद झाला. जेवायला खूप मंडळी होती. बारा वाजता सगळ्यांची पाने घेतलीं. त्यांत बाबांसाठीही एक पान घेतलें. परंतु बारा वाजून गेले तरी बाबा आले नाहीत. अण्णासाहेब समजून होते कीं बाबा प्रत्यक्ष जातील असें नव्हे, तर कोणाच्या तरी रूपानें येतील. परंतु उशीर झाल्यामुळें बाबांचें पान तसेंच ठेवून त्यांनी इतरांना सुरवात करण्याची विनंति केली. वैश्वदेव-नैवेद्य होऊन मंडळी सुरवात करणार इतक्यांत-

(श्लोक शा. वि.) हेमाडगृहं होलिकोत्सव दिनीं रांगोळिया काढल्या ।
भाजी-भात-वरान्न आणिक खिरी कोशिंबिरी वाढल्या ।
ऐशा त्या समयीं अविघ्नद्वय ते बारीं पहा पातले ।
'ही वस्तू तुमची असे, तरि तुम्ही राखा' असें बोलले ॥

हे दोन मुसलमान म्हणजे एक अल्ली महमूद व दुसरा इस्मू मुजावर. अल्लीने सत्ता मागून म्हटले, "ही आपली वस्तु ठेवा." असें म्हणून वृत्तापवांत वेष्टन केलेली एक वस्तु त्यानें टेबलावर ठेवली. हे दोघे अगदीं अपरिचित. म्हणून अण्णासाहेबांनी त्यांना 'तुम्ही कोण ? कुठले माझा पत्ता तुम्हाला कुठून कळला ? ही वस्तु माझी कशी व ती तुम्ही याच वेळीं इथें आणण्याचें प्रयोजन काय ?' इत्यादि प्रश्न विचारले. परंतु अल्ली म्हणाला, "ती मोठी हकिकत आहे. मी परत तुमच्याकडे येऊन तुम्हाला साबकाशीनें सांगेन". असें सांगून तो निघून गेला व त्या गडबडींत त्या दोघांचा पत्ता घेण्याचेंहि अण्णासाहेबांचे राहून गेले. असो. नंतर अण्णासाहेब वेष्टन उघडून पाहातात तो काय महदाश्चर्य ! बाबांची पूर्वी कधींही न पाहिलेली अत्यंत सुंदर अशी तसवीर होती ती ! साईची ही लीला पाहून सर्वांच्याच अंगावर आनंदाचे रोमांच उठले ! बाबांची तसवीर बरोबर जेवणाचे वेळीं हजर !

(श्लोक-स्वागता) साईनाथ-छवि पाहुनि डोळां । मानसीं परमविस्मय झाला ॥
'जेवुं येइन' असें वदलेलें । साईचे वच प्रचीतिस आलें ॥१॥

सर्व मंडळींनी हात लावून ती तसवीर बाबांच्यासाठी मांडलेल्या पाटावर ठेवली व त्यांना नैवेद्य दाखविल्यावर साईच्या गजरांत सगळ्यांची जेवणें झाली.

पुढें नऊ वर्षे गेलीं तरी त्या दोघां मुसलमानांची व अण्णासाहेबांची भेट झाली नाहीं. एक दिवस रस्त्यांत अचानक अल्ली महमूद अण्णासाहेबांना भेटला तेव्हां त्यानें त्या तसविरीची हकिकत सांगितली. तो म्हणाला, "मी बाबांचा भक्त. एकदां रस्त्यानें जातांना ती तसवीर मी घेतली व घरांत इतर संत-अवलियांच्या तसविरींत ती लावली. त्याच सुमारास माझ्या मेहुण्यानें आपल्या गुरुंची तसवीर स्वतःच्या घरांत लावली होती. तें ऐकून त्याचे गुरु अत्यंत कोपले होते. (कारण ती मूर्तिपूजा होते म्हणून. इस्लाम धर्माला ती संमत नाहीं.) त्यांच्या आदेशावरून मेव्हण्यानें आपल्या घरांतील सर्व तसविरी समुद्रात नेऊन बुडविल्या व नंतर मलाहि तसे करण्यास त्यानें सांगितलें. मी कबूल झाल्यावर त्यानें आपला नोकर माझ्याकडे पाठविला. नोकराने सगळ्या तसविरी शोधून नेल्या, पण आश्चर्य असें कीं ती एकच बाबांची तसवीर त्याच्या नजरेंतून सुटली व भितीवर राहिली. मेव्हण्याला हें कळले तर तो आकांत करील हें जाणून मी ती तसवीर कागदात गुंडाळून कपाटांत अगदीं खाली टेंवून दिली. ती कोणा योग्य माणसाला द्यावी अशी माझी इच्छा होती. त्या होळी पौर्णिमेच्या दिवशीं पहांटे (म्हणजे अण्णासाहेबांना दृष्टान्त झाला त्याच वेळीं) बाबांनीच स्वप्नांत येऊन आपलें नांव सुचविलें व पत्ता सांगितला. ते म्हणाले, 'मला आज त्यांच्याघरीं जेवायला जायचें आहे. तरी जेवणापूर्वी मला तिथें नेऊन पोचव, म्हणून लगेच मी एका मित्राबरोबर आपल्याकडे येऊन ती तसवीर दिली."

ही हकिकत ऐकून अण्णासाहेबांना वाईट वाटलें कीं साईबाबांनी ही लीला आपण आधींच कशी ओळखली नाही ? ते म्हणाले-

(श्लोक-शिखरिणी) 'अहो साईनाथा ! बहुत चुकलों यास न तुला ।
करावी हो माफी मज धरुनि पोटास अपुल्या ॥
महात्मे स्वेच्छेनें सतत फिरताती त्रिभुवनीं ।
तयांते जाणावें मतिस अपुल्या शुद्ध करुनी ॥"

साधुसंत महात्मे शरिरानें निघून गेले असले तरीहि अनेक सूक्ष्म रूपांनी ते आपल्याजवळ येऊन जातात असा अनुभव कित्येक ज्ञात्या-साधकांना आलेला आहे. म्हणून वर दिलेल्या घटनेवरून बाबांसारख्या संतांविषयी निश्चितपणें म्हणता येतें कीं-

(साकी) नानारूपें धरुनि महात्मे विचरति या महिवरतीं ।
तेजें, गंधे, मधुररसें वा नादें दाविति प्रचिती ।
यापरि गुरु ब्रह्मा । भजतां पावे तो तुम्हां ॥१॥

आपल्याकडे येणाऱ्यांना बाबा भक्तिपंथाला कसे लावीत याविषयीं आणखी एक गोष्ट सांगतो. मुंबईचे पितळे नांवाचे गृहस्थ आपल्या मुलाला घेऊन बाबांना भेटण्यास आले. बाबांनी त्यांना कफनींतून तीन रु. काढून दिले व म्हणाले, "तुला मी पूर्वी दोन रु. दिले होते. त्यांत हे तीन ठेवून त्या सगळ्यांचे नित्यपूजन कर. तुझे कल्याण होईल."

(राग-शंकरा, ताल-एकताल)

रुपये पितळ्यांस तीन । देउनियां साइनाथ ।
वदती पूर्वींच दोन । दिधले ते मीच जाण ॥ धृ ॥
ठेवुनि हे तीन त्यांत । करि पूजा रोज नित्य ।
होइल कल्याण सत्य । साईचें वच प्रमाण ॥१॥

साईच्या वचनावर पितळ्यांचा विश्वास होता, पण त्यांतला पूर्वसंबंध त्यांच्या ध्यानांत आला नाही. ते पूर्वी कधींच शिरडीस आले नव्हते. मग बाबा कसे म्हणाले कीं, 'मी तुला पूर्वी दोन रु. दिले होते ?' घरीं परत गेल्यावर त्यांनी आईला त्याबद्दल विचारलें. पूर्वीची आठवण करून ती म्हणाली, "खरेंच. तू जसा यावेळी आपल्या मुलाला घेऊन शिरडीस गेलास तसेच तुझे वडील तुला घेऊन अक्कलकोटला गेले होते. तिथल्या स्वामींनी त्यांना दोन रु. देऊन त्यांची पूजा करण्यास सांगितले. तुझे वडील ह्यातभर त्यांची पूजा करीत असत, पण त्यांच्या पश्चात् ते रुपये तसेच देवघरांत पडून आहेत. त्या दोन रु. विषयींच बाबा म्हणाले असतील." असे म्हणून तिनें ते दोन

१. दाखविले. पितळे यांना धन्य वाटलें व बाबांनी हें भक्तीचें पुनरुज्जीवन कसें केलें याबद्दल कौतुकही वाटलें.

या घटनेच्या आधीं 'शिरडीस सांप्रत मम स्थान' असे अक्कलकोटच्या स्वामींनीं एका भक्तास दृष्टांत देऊन सांगितलें होतें. यावरून पितळ्यांच्या गोष्टीस दुजोरा मिळतो. 'जगा लावावें सत्पथीं । हेचि साधूंची पै कृती ।'

असो. असे निरंतर भक्त कल्याण करीत बाबांचें जीवन चालेलें असतांना आतां आपण देह ठेवावा असें बाबांना वाटूं लागलें. बाबा इच्छामरणी होते. "काळ गुलाम । करी सलाम ।" अशी कलिकाळावरही सत्ता चालविणारे होते. १९१६ साली त्यांनी तीन दिवस ब्रह्मरंध्रांत प्राण नेऊन ठेवला होता, पण देह सोडला नव्हता. त्या सालच्या दसऱ्याला आपल्या अंगावरचीं सर्व वस्त्रें त्यांनी धुनींत टाकलीं. म्हणजेच 'दासांसि जीर्णानि' हें सुचविलें. जणू कांहीं परमात्म्याकडून परतीची परवानगीच ते यावेळीं मागून आले होते. १९१८ सालच्या दसऱ्याला मात्र त्यांनी हा इहलोक सोडून जाण्याचें स्वेच्छेनें ठरविलें, म्हणजेच समाधि घेतली, कीं ज्या समाधीचा ५० वा स्मृतिदिन १९६८ साली मोठ्या प्रमाणावर पाळला गेला. बाबांनी दसऱ्याला समाधि घेतली याचें कारण, भवसागराचें सीमोल्लंघन करण्यास साडेतीन मुहूर्तांतला हा दिवस चांगला, म्हणून. शिवाय त्याच दिवशीं हिंदूंचा दसरा, मुसलमानांचा मोहरम व बुद्धांचा निर्वाण-दिन एकत्र आले होते. सर्व धर्मांच्या पलीकडे गेलेले व भगवंत हाच धर्म मानणारे 'सर्वधर्मान् परित्यज्य मामेकं शरणं ब्रज ।' (भ. गी. १८।६६) असे बाबा असल्यामुळें हा समाधिदिन त्यांच्या ब्रीदाला अत्यंत साजेसाच होता.

दसऱ्याचे आधीं आठवडाभर बाबांनी अखंड पोथीवाचन करवून घेतलें. परीक्षितीच्या उदाहरणावरून ही प्रथा पडली आहे. 'अंते मतिः सा गतिः ।' हाच हेतु या प्रथेमागें आहे. "निकट येतां देहावसान । साधुसंत आणि सज्जन । घेती वाचवूनि पोथी-पुराण । सावधान परिसती ॥" ज्यांचें मरण स्वाधीन आहे तेच असें करूं शकतात. साधुसंत असे असतात, म्हणूनच ते 'अमुक दिवशीं आम्ही जाणार' असे सांगून देह सोडतात व त्याचे आधीं काय करावयाचें तें सांगतात. याप्रमाणें बाबांनीही दसऱ्याचे दिवशीं आपली सेवा करणारी लक्ष्मी हिला जवळ बोलावून खूप दान केलें व नंतर खुणेनें सर्वांना तिथून निघून जाण्यास सांगितलें. बाबांची चर्या निर्वात जागेंत ठेवलेल्या दीपाप्रमाणें शांत होती. 'यथा दीपो निवातस्थो नेङ्गते सोपमा स्मृता । योगिनो यत्-चित्तस्य युंजतो योगमात्मनः ॥' (भ. गी. ६।१९) अशी बाबांची शेवटपर्यंत स्थिती होती. परंतु पोथीवाचन, दानधर्म, आणि लोकांचा गलबला नाहीसा करून एकान्त साधणें इत्यादि गोष्टींवरून अन्तेवासियांनी ओळखले कीं आतां ही शेवटची घटका बाली. बाबा लवकरच शिवस्वरूपांत विलीन होणार.

(राग-जोगी; ताल-त्रिताल)

शिवशिव ! शेवटची घटिका ॥ ५ ॥

मायामोह कधींहि न धरिला । जाणुनि हा लटका ॥ १ ॥

देह अशाश्वत भाड्याचा रथ । मारुनि त्या सटका ॥ २ ॥

बाबा चालले. सर्वांनी शांतपणें रामनाम घ्या.

“ श्रीराम जयराम जय जय राम ॥ ”

(चाल-हरिहरा) अमरपदाला साई जाती । यास्तव बोला शांति :
शांति : ॥ ६ ॥ हांक मारितां ' साई साई ' । येतिल धांवुन त्या त्या ठायीं ।
अनुभव आला हा कितिकांहीं । देव स्वर्गांचे वंदन करिती ॥ १ ॥

शेवटीं बयाजी आपा कोते यांच्या मांडीवर डोकें ठेवून बावांनी मंगळवार
तारीख १५-१०-१९१८ (विजयादशमी) दुपारी दोन वाजून पस्तीस मिनिटांनी
शांतपणे देह विसर्जन केला. (ओवी) नाही पडून वा निजून । स्वस्थपणें
गादीसी बसून । अंतीं स्वहस्तें धर्म करून । केलें विसर्जन देहाचें ॥ नाही
घरघर नाही श्वास । नाही खांसी नाही कास । नाही जिवाची कासावीस ।
केलें उल्लासें प्रयाण ॥

बावांसारख्या महात्म्यांचे जन्ममरण हें सामान्य अर्थाचे प्रकृतिवश असें जन्म-
मरण नसतें, तर 'प्रकृति स्वामधिष्ठाय संभवाम्यात्ममायया' याप्रमाणे प्रकृतीवर
पूर्ण सत्ता चालवीतच ते जन्मतात व मरण पत्करतात. हे महात्मे आपल्यांतून कधींच
जात नाहीत, फक्त त्यांचा पार्थिव देह जातो. बाबा निर्वाणपदीं चालले आहेत. त्यांना
भक्तिभावानें नमस्कार करूं.

(राग-देशी ताल-झपताल)

नमस्कार माझा साई समर्था । भजतो तुम्हालागीं भावें अनन्या ॥ ६ ॥

नाहीं जसा जन्म तैसा नसे मृत्यु । प्रत्यक्ष परमेश हो साईबाबा ॥१॥

बावांचे मरण हें सामान्य मरण नसून ती स्वेच्छेनें घेतलेली समाधि होती.
कारण मृत्युनंतरही त्यांचे हातपाय आंखडलेले नसून नीट हालत होते. परंतु ज्या
बावांनी सर्व धर्मांचा, ह्यातभर समन्वय केला त्यांच्या और्ध्वदेहिकाच्या बाबतीत
मात्र 'दहन कीं दफन' या प्रश्नावरून हिंदु-मुसलमानांत मोठाच बखेडा भाजला. या
बखेड्यात बावांचा मृत देह ३६ तास तसाच पडून होता. शेवटीं कलेक्टराच्या देख-
रेखीखाली तिथें जमलेल्या मंडळींच्या सहा घेण्यांत आल्या. त्यांत दहनाच्या वाजून
१५.०३ व दफनाच्या वाजून ७.३० सहा जमल्या, त्याप्रमाणे सरकारी बंदोबस्तांत
हिंदु पद्धतीनें बावांचे और्ध्वदेहिक करण्यांत आले. साईनाथ ह्यात असतांना म्हणत

असत, "माझे मालक सरकार आहे." तसेच खरोखर झाले. भक्तांत भांडणें झाल्यामुळें बाबांचा देह सरकारजमा झाला व तिथली सारी चीजवस्तुही सरकारजमा झाली— म्हणजेच जनतेची झाली. अजूनही शिरडीची व्यवस्था लोकनियुक्त सरकारकडेच आहे.

बाबांच्या और्ध्वदेहिकाची व्यवस्था हिंदुपद्धतीप्रमाणें करण्याचें बहुमतानें ठरल्या- नंतर त्यांच्यासाठीं कबर किंवा तुरबत न बांधता समाधि बांधावयाची हें ओघानेंच झालें. शिरडी येथें बुट्टीचा वाडा बांधणें चालू असतांना बाबा मोघमपणें म्हणाले, 'आपण इथेंच राहाणार' तथापि वाडा बांधून झाला तरी बाबा तिथें राहाण्यास गेलेच, नाहीत. बाबांनी प्रयाण केल्यानंतर मात्र त्यांची समाधि बुट्टीच्या वाड्यांतच स्थापन करण्याचें भक्तांनी ठरविलें. रामचंद्र पाटील यांनी या बाबतींत पुढाकार घेतला. त्यावरून चिडून आजोबांनी त्यांना घरांतून घालविले. न डगमगतां रामचंद्रराव घराबाहेर पडले व बुट्टीच्या वाड्यांत समाधि स्थापिली. अर्थात् बाबांच्या इच्छे- प्रमाणेंच हें झाले. बाबांचा शब्द परमार्थतः खरा झाला, कारण आतां बाबा कायमचे राहिले आहेत ते त्या वाड्यांत. तिथे ज्या ठिकाणीं मुरलीघर कृष्णाची मूर्ति वसवि- ष्याचे ठरले होते तिथेंच या साईरूपी योगीश्वर कृष्णाची मूर्ति वसविण्यांत आली व समाधि बांधण्यांत आली. अर्थात् बुट्टीचा वाडाही आतां नुसती दगडविटांची इमारत राहिली नसून अनेक भक्तांच्या भावना ज्या ठिकाणी एकवटल्या आहेत असें तें बाबांचें समाधिमंदिर झाले आहे. त्या दगडांचें हें भाग्य, दुसरें काय ?

बाबा चौसष्ट वर्षे शिरडीला होते. त्या काळांत बाबांनीं जणूं कांहीं परमार्थाची पाणपोईच घातली होती. किंबहुना—

(पद-भजनीताल)

शिरडी ग्रामीं पावनतीर्थीं । हाट भरला परमार्थाचा ॥१॥
साइनाथ हे इथें राहिले । पुण्यभूमि या गांवा केलें ।
हीनदीन संसारतप्तजे । आश्रय सकळांचा ॥१॥
प्रपंच साधुनि परमार्थाला । करील जो जो तोचि हो भला ।
प्रसार केला साईनी या । समर्थांचिया वचनाचा ॥२॥

खूप मोठेमोठे लोक या काळांत बाबांचा कृपाप्रसाद घेऊन गेले. नामदार दादा- साहेब खापडें हे प्रखर बुद्धिवादी. हजारों लोकांना ते आपल्या वक्तृत्वानें मंत्रमुग्ध करीत. पण बाबांपुढें मात्र ते स्वतःच मंत्रमुग्ध होऊन बसत. ते साईचे परमभक्त होते व नित्य शिरडीला बाबांकडे येत असत. त्यांच्यामुळेंच लोकमान्य टिळकही एकदां बाबांना भेटले होते. परंतु बाबांना मोठे आणि छोटे सारखेच होते, कारण 'सर्वत्र समबुद्धयः' अशी त्यांची वृत्ति होती. भगवंता प्रमाणें 'यो बुद्धेः परतस्तु सः' असे बाबा होते. म्हणून 'यतो वाचो निवर्तन्ते अप्राप्य मनसा सह' अशी बाबांच्या बाबतींत बुद्धीची अवस्था होते. अर्थात् बाबांचें चरित्र बुद्धीनें आकळण्या सारखें नाही. बाबांशीं

एकरूप होऊनच तें कळू शकेल. लोकांना सन्मार्गाला लावण्याचें काम बाबांनी जन्मभर तर केलेंच, परंतु 'शरीरत्यागानंतरहि मी तें करीन' असें त्यांचें आश्वासन आहे. पहा-

जरी हें शरीर गेलों मी टाकून । तरी मी धवेन भक्तांसाठीं ॥
 नित्य मी जिवंत जाणा हेंचि सत्य । पाहावी प्रचीत अनुभवे ॥
 शरण मग झाला आणि बायां गेला । नाहीं आयकीला ऐसा कोणी ॥
 जो जो मज भजे जैशा जैशां भावें । तसा तसा पावे मीही त्यासी ॥
 तुमचा मी भार वाहीन सर्वथा । नव्हे हें अन्यथा वचन माझे ॥
 साई म्हणे तोचि तोचि तर धन्य । झाला जो अनन्य माझ्या पायीं ॥

म्हणजे अनन्यतेवर किंवा निष्ठेवर, तसाच सबूरीवर, बाबांच्या उपदेशाचा भर होता. बाबा म्हणत, "जो मजलागी अनन्यशरण । विश्वासयुक्त करी मद्भजन । माझे चितन, माझे स्मरण । त्याचें उद्धरण ब्रीद माझे ॥" हें 'उद्धरण' म्हणजे काय ? तर "त्याचे मी निवारी जन्ममरण." एकदां आपला म्हटला म्हणजे मग त्याला कधीही अंतर देणार नाहीत-"माझे माणूस कितीही दूर । असेना सातां समुद्रापार । चिडोसारखा मी बांधोनियां दोर । ओढून सत्वर आणितों ॥" तसेंच "तुम्ही कोणी कुठेही असा । भावें मजपुढें पसरितां पसा । मी तुमच्या भावासरिसा । रात्रंदिसा उमाच ॥" भक्तांना इतकें ठामपणें आश्वासन देणारा व मृत्यूनंतरहि तें पाळणारा असा हा अलौकिक संत होता. 'अहं त्वा सर्वपापेभ्यो मोक्षयिष्यामि मा शुचः' हें भगवंतांचें आश्वासन जसें गीतेचें मोठें वैशिष्ट्य आहे तसेंच साईबाबांचें भक्तांना आश्वासन हेंहि त्यांचें एक चिरकालिक वैशिष्ट्य आहे. बाबा त्रिकालज्ञ कसे होते याविषयीं बऱ्याच गोष्टी मागें सांगितल्या आहेत. तसेच बाबा त्रिकालस्थ होते, म्हणजे पूर्वीं होते, मधल्या काळीं होते व पुढेही असतील. यांनाच विभूति (विगतः भूतः येषाम्) असें म्हणतात. अशा विभूति जिवंत असतांना जसा प्रभाव गाजवतात तसाच त्या मृत्यूनंतरही गाजवतात. ज्ञानेश्वरांचें दर्शन अजूनही कित्येकांना होतें. इथल्या एका डॉक्टरानें इंद्रायणीकांठची वाळू अमेरिकेंत नेऊन तिथल्या एका सात-मजली ऑफिस असलेल्या ज्योतिषी बाईस दाखविली. तिनें ती वाळू हातांत घेऊन डोळे मिटून जां ध्यान केलें तों तिची समाधीच लागली. समाधींतून जागें झाल्यावर ती म्हणाली, "ही वाळू भारतांतील एका प्रसिद्ध नदीच्या कांठची आहे, कीं जीवें एक थोर महात्मा सहा शतकांपूर्वीं राहात होता व जो अजूनही आहे!" अशाच प्रकारचे अनुभव साईबाबांच्याविषयीं अनेकांना अजही येत आहेत. बाबा आतां जगदाकार होऊन राहिले आहेत. ते सर्वत्र आहेत. परंतु असें असूनही त्यांना जे भजत नाहीत ते करंटे होत. "मागीं आढळला चिंतामणी । परिं करंटा त्या बगड मानी । जरी भेटे कल्पवृक्ष वनीं । त्यासी मानी बोरकांटी" ॥ भगवान् अर्जुनाला सांगतात- म्हणोनि अर्जुना मी नसें । ऐसां कवणु ठाव असे ।

परी प्राणियांचें वैव कैसें । जे न देखती मातें ॥ (जा. १/३००)

भक्तश्रेष्ठ अर्जुनाला तो अनुभव आला तेव्हां तो म्हणाला—

जी काय एक तूं नव्हसी । तूं कवणे ठार्यां गा नससी ॥

हें असो, जंसा आहासी । तंसिया नमो (जा. ११/५१९)

म्हणून भगवंतांचा भक्तांना आदेश आहे कीं—

सदैव ऐसें भजन घडो । इतर कांहींही नावडो ।

मन मन्नामस्मरणीं जडो । विसर पडो अवध्याचा ।

परंतु या सगळ्यासाठीं भाव पाहिजे. कपट असून चालणार नाही. पुण्य २ मध्ये 'ब्रह्मदाखवा' म्हणणाऱ्या अभाविकाची जी गोष्ट सांगितली त्याचा भावार्थ हाच आहे. तो आल्यावर—

(ओवी) बाबा वदती "न करीं चिंता । ब्रम्ह दावीन रोकडें आतां ।

येयें न उधारीची वार्ता । तुजसम पुसताचि दुर्लभ ॥"

परंतु हा नुसताच स्वार्थाने लडवडलेला आहे, वैराग्याचा लवलेगही याचे अंगी नाही, असें दिसून आल्यावर त्याची खरडपट्टी काढून त्याला घालवून दिलें. साडे-सच्चरितकार म्हणतात—(ओवी) अंगी विरक्ति न लवलेश । ऐसियासी ब्रम्हतत्त्वोपदेश । कोणीही जरी केला कंठशोष । काय त्या यश येईल ? ॥

ब्रम्ह निरूपण काय थोडें । पोथ्या पुस्तकींमरले रोकडें । परी सद्वर कृपा जो न घडे । हातीं न चडे कल्पातीं ॥

यासाठीं बाबा कृष्ण सुदाम्याची गोष्ट नेहमीं सांगत. बलराम, कृष्ण व सुदामा लाकडें आणण्यासाठीं वनांत जायला निघाले. तेव्हां तिघांना खाण्यासाठीं गुरुपत्नीनें पुरचुंडींत चणे वांधून सुदाम्याजवळ दिले. पण ते सुदाम्यानें एकट्यानें हळूच खाल्ले. याचा परिणाम भयंकर झाला. अठरा विस्वे (म्हणजे १८×२० = ३६० दिवस) दारिद्र्य पाठीशी लागलें. परंतु मूठभर पोहे श्रीकृष्णाला प्रेमानें देतांच कपाळावर लिहिलेलीं 'श्रीक्षय' हीं अक्षरें भगवंतांनीं त्याला गंध लावतांना उलटी करून त्याच्या ललाटीं 'यक्षत्री' लिहिली !—

परिणाम तरी काय साधारण । अठरा विस्वे दारिद्र्य धन । तरी एकेकटे खाती जे जन । त्यांनीं हें स्मरण ठेवावें ॥ कृष्ण परमात्मा जयाया सखा । ऐसा हा भक्त सुदाम्यासारखा । नीतीस होता र्यात्किंचित पारखा । पावला धोका संसारो ॥ तोच स्वस्त्रीकष्टाजित । प्रेमें मूठभर पोहे अर्पित । कृष्ण होऊनि प्रसन्नचित्त । ऐश्वर्यें तृप्त करी तथा ॥

तालमींत जाणाऱ्याच्या अंगावर जसा थोडा तरी पीळ दिसावयास हवा तसा परमार्थी माणसाच्याही वृत्तींत कांहींतरी विशेष फरक दिसला पाहिजे. हा फरक म्हणजे—आतां निश्चिंतीनें पावलों विसांवा । तृणोचिया धांवा खुंटलिया ॥—तुकाराम

संतसंगानें ही गोष्ट सहजपणें घडते. बाबांसारख्या संतमहात्म्यांचें महत्त्व हेंच आहे. त्यांच्या संगतींत आलेल्या असंख्य लोकांचे पाप-ताप ते हरण करून त्यांना समाधान प्राप्त करून देतात-सत्संग केलियाची खूण । वृत्तीसी पाहिजे समाधान । नाना ठायीं वसे जें मन । तें काय 'सल्लीन' म्हणावें ? ॥

बाबांची आपण आठवण करतांच ते आपल्याजवळ येतील आणि-
भागलिया भज वाहतील फडे । त्यांचियानें जोडे सर्व सुख ॥-तुकाराम

(पद-रागेश्री-एकताल)

सकल सुजन प्रणतभक्त । उद्धरिती त्यांसि संत । देउनियां सुख शाश्वत ॥४॥
जे अनन्य शरण त्यांस । धन्य पुरुष भाग्यवंत ॥१॥

आज या स्मृतिदिनीं आपली सगळ्यांची वृत्ति साईमय झाली आहे. प्रत्येकजण म्हणतो आहे-

(भैरवी-त्रिताल)

मन्मन साइपदीं रमलें ॥४॥

ध्यास घेतला साईपदांचा । तेथें स्थिर झालें ॥१॥

साइ जाहले स्थळकालातीत । परि हृदयीं बसले ॥२॥

या स्मृतिदिनाच्या निमित्तानें आपल्याला जो सत्संग घडला आहे त्याची जोड आपल्याला निरंतर घडावी अशीच प्रत्येकाची इच्छा असणार. प्रथमपद्यांत अमृतराय हीच इच्छा व्यक्त करतात-

(भैरवी) संतपदाची जोड । दे रे हरी ॥

आतां या सप्ताहाचे शेवटीं साईचरणीं हीच प्रार्थना आहे कीं-

(अनुष्टुप-भैरवीच्या स्वरांत)

साईपदेऽल्पसेवा या कीर्तनैः अर्पिता मया ।

भगवान् साइनाथोऽयं प्रीयतां सेवया तया ॥

साइनाथ महाराज की जय । जयजय रघुवीर समर्थ ।

भगवान् श्री गोपालकृष्ण महाराज की जय ।

ॐ तत्सत् ब्रह्मार्पणमस्तु ।

(कीर्तनकार : कै. ह. भ. प. द. दि. परचुरे, एम्. ए.)
दादर.

साईनाथ : श्रीसद्गुरू साईमहाराज ललित चरित्र

लेखक : र. श्री. पुजारी.

खेडेगावात नवलाईची एखादी बातमी पसरण्यास कितीसा उशीर ? हां हां म्हणता बातमी सगळीकडे होते. ज्याच्या त्याच्या तोंडी ऐकू येऊं लागते. जणू सर्व गावाचे कान या एकाच बातमीकडे लागतात. मिळेल तेथून मिळेल त्या मार्गाने लोक बातमी पडताळू लागतात.

उतावीळ स्वभावाच्या लोकांची धांदल तर अशा वेळी विचारायलाच नको ! ते नुसते धावत सुटतात. घटना-स्थळी एका क्षणात पोचतात. आत शिरून सर्व वित्तं बातमी काढतात. मग त्याच उतावळेपणाने गावाच्या तिकटीवर येऊन भेटेल त्याला-ती बातमी ते पदरचे तिखटमीठ लावून, फुगवून-रंगवून अशा रीतीने सांगतात की तेथे हळूहळू माणसांची जत्रा जमावी !

भोळीभावडी माणसे हे सर्व ऐकत असतात. मनाने भारावून जातात. माना डोलवतात. याचा परिणाम थोड्याच वेळात दिसून येतो. घरोघरी, गल्लो-गल्ली, पेठेत, देवळात, पाणवठ्यावर-सगळीकडे बातमी जाऊन पोचते.

शिरडी गावात एक दिवस असाच प्रकार घडला.

कोणी एकाने रानातून घरी येताना अशीच एक बातमी आणली. सहजपणे ती गावात सोडून दिली. झाले. सगळे गाव तीच एक बातमी बोलू लागले. एकमेकाना विचारू लागले, "अहो, तुम्हाला कळले काय ? रानात कुणी एक मुलगा आला आहे म्हणे. निंबाच्या झाडाखाली बसला आहे. काही खात नाही, पीत नाही. रात्री शोपत-सुद्धा नाही ! नुसता जप करीत असतो म्हणे डोळे मिटून . . . झाडावरून खारी खाली उतरतात. हात जोडून त्याच्या समोर बसतात. पण याला कशाचे भानच नसते. तोंडाने सारखा जप चालू असतो : अल्ला मालिक ! अल्ला मालिक ! अल्ला मालिक !

ऐकलेला प्रकार सर्वांनाच नवलाईचा होता. त्यातही भाविक स्त्रियांची भावना निराळी होती. राजापूरची गंगा अकस्मात प्रकट व्हावी तसा आनंद त्यांना झाला.

तोडून भाविकपणाचे शब्द बाहेर पडले, "गावातील कुणाची पुण्याई फळाळा आली कळत नाही. त्याशिवाय गंगा अशी दारी येणार नाही. कोणत्या रूपाने देव दारी येईल आपणास कळणार नाही."

नाना चोपदाराची आई पुढे झाली. आपल्या वयाच्या चार बायका गोळा केल्या. म्हणाली, "आपण त्या महाराजांचे दर्शन घेऊन येऊ."

हळू हळू संबंध गाव त्या रानाकडे वळले. एखाद्या जत्रेचे स्वरूप त्या रानाला आले. जो तो त्या निवाच्या झाडाकडे जाऊ लागला. वाकून वाकून त्या तपस्वी मुलाकडे पाहू लागला.

लोक आपणाभोवती जमले आहेत, मोठ्या कुतुहलाने आपणाकडेच पाहात आहेत याचे त्या मुलाला काहीच सुखदुःख दिसले नाही. शांतपणे त्याचे व्यवहार सुरू होते. त्याचे उठणे-बसणे-ओपणे-सर्व तेथेच होते. जणू ती जागा त्याची हक्काची होती. तिच्यावर कोणीही येऊन आक्रमण करणारे नव्हते !

अवघा पंधरा सोळा वर्षे वयाचा तर हा मुलगा. गोरामोटा. राजविंडा. घरदार सोडून या ओसाड रानांत का वरे बसला असेल ? कोण वरे असतील याचे आईवडील ? त्यानी पोराला वाच्यावर असा सोडला तरी कसा ?

त्या मुलाला पाहून स्त्रियांच्या पोटी वात्सल्य जागे झाले. कुणी त्याला ध्रुववाळ म्हटले. कुणी ज्ञानेश्वर म्हटले. कुणाला त्या निवाच्या जागी औदुंबर दिसू लागला. त्या मुलाच्या जागी दत्तावतार श्रीपादश्रीवल्लभ दिसू लागले.

दुसऱ्या की तिसऱ्याच दिवशी त्या रानात गावातील प्रतिष्ठितही दिसू लागले. त्या मुलाच्या हालचालीचे निरीक्षण करू लागले. मग हळू हळू पुढे होऊन त्या मुलाला प्रश्न विचारू लागले, "महाराज ! तुम्ही येथे कोठून आला ? तुमचे आईवडील कोण ? तुमचे गाव कोणते ? भाषा कोणती ? धर्म कोणता ?"

मुलगा मोठा चुणचुणीत दिसला. मिश्रकळपणे तो सारखा हसत होता. विचारलेल्या प्रश्नांचे उत्तर पटकन देऊन मोकळा होत होता. जणू त्याला म्हणायचे होते : मला तुम्ही काहीही विचारा. त्याचे उत्तर माझ्याकडे आहे.

त्या मुलाच्या हुपारीवर खूप होऊन सर्व मंडळी रानातून गावात परतली. त्या मुलाचे अलौकिक तेज, बुद्धिचापल्य, नम्रता या विषयी भेटेल त्याच्याकडे बोलू लागली. पण त्यांना त्या मुलाचे नाव काही सांगता येईना. गाव, घर, भाषा, धर्म यांच्या

बाबतही हीच गोष्ट घडली. जणू सर्वांच्या मनाचा गोंधळ झाला. सर्वजण म्हणू लागले : तो मुलगा मोठा लबाड दिसतो. त्याने सांगितले सर्व. पण अशा रीतीने की कुणाच्याही लक्षात त्यापैकी काहीच राहू नये. !

एकूण हा मुलगा म्हणजे एक गूढच होते.

हा येथे आला केव्हा, कोठून, का, याच एका निवाखाली का राहात आहे, कोणासही काही कळेना. प्रयत्न करूनही कळेना. कळत होते ते एवढेच : मुलगा मोठा शमत्या आहे. बोलतो मिठास. पण त्याच्याविषयी हाती मात्र काहीच लागत नाही. हा काही थांगपत्ताच लागू देत नाही. पृथ्वी ही आई, सूर्य हा बाप, आकाश हे घर—ही काय उत्तरे झाली !

शिरडीत घोघरी या मुलाबद्दलच चर्चा सुरू झाली.

कोणी म्हणाले, यक्ष-किन्नर यांपैकी हा मुलगा दिसतो. कोणी म्हणाले, ही भोंदूगिरी आहे. कोणी म्हणाले, असे कसे म्हणता ? तो मुलगा म्हणजे प्रत्यक्ष देवच आहे.

पोक्त माणसानी मात्र सर्वांच्या सर्व शंकाचे निरसन केले. ती म्हणाली, “त्यांचे नाव-गाव आपणास माहीत नसले म्हणून काय झाले ! जे पूर्ण निःसंग, केवळ वैराग्याची मूर्ती, अशांना कसले नाव, कसले गाव आणि कसले घर ! सर्व विश्व हेच त्यांचे घर.”

दुसरे कोणी म्हणाले, “खाली निद्रेसाठी पाषाण आणि वर आकाशाचे पांघरूण अशा यती-योग्यांना, साई-साधूना मोह तरी कशाचा असणार ! तुमच्या राजवाड्यांची, त्यातील गाद्यागिरद्यांची, हत्ती-घोड्यांची किंवा पंचपक्वान्नांची त्यांना काय कदर ! तुम्ही त्यांना नमस्कार करा नाही तर घोडे मारा—सगळे त्यांना सारखे !”

वडीलघान्यांचे हे बोलणे सर्वांनाच पटले.

खरोखर तो मुलगा त्याच वृत्तीचा होता.

त्या मुलाला कधी दुःख माहीत नाही. खेद नाही, निराशा नाही, भीति नाही; माहीत होता तो केवळ एक आनंद.

सर्व दिवसभर तो मुलगा हसतच होता. येईल जाईल त्याच्याशी बोलतच होता. जणू हे सर्व विश्व म्हणजे त्याचे एक खेळणेच !

सा. २

गावातील मंडळीना या मुलाचे जणू वेड लागले. माणसे रोज त्या निबाखाली जाऊ लागली. त्या बालसाधूचे दर्शन घेऊ लागली. परंतु गूढ यत्किंचितही कमी होईना. उलट दिवसेंदिवस वाढूच लागले. भक्तांना अस्वस्थच करू लागले.

होता होता खंडोबाची यात्रा आली.

सगळा गाव खंडोबाच्या देवळाभोवती फिरू लागला. पालखीत रमू लागला. बोललेला नवस फेडू लागला. म्हणू लागला, "देवा ! तुमचे काही चुकले-माकले, विसरले-राहिले ते पदरात घ्या. क्षमा करा. घरादारावर, मुलामाणसांवर, शेत-जमिनीवर तुमची कृपादृष्टि असू द्या."

यात्रेत अंगात आलेल्या देवावर सर्वांनी भंडारा उधळला. नाके घासली. मना-ध्यानातील सर्व विचारून घेतले. मनाचे समाधान करून घेतले. आता एक शंका मात्र सर्व गावाच्या मनात उरली. ती म्हणजे निबाखालच्या त्या पोराची ! त्या बालसाधूची.

कोणी तरी धीटपणे पुढे झाले. म्हणाले, "देवा ! सर्व शंका फिटल्या. आता एक शंका उरली. तेवढी गावाच्या मनातून काढा. तिचे निरसन करा. तो बालसाधू खरा आहे तरी कोण, एवढे आम्हाला सांगा. काही थांगपत्ता तो पोरगा लागू देत नाही."

देव म्हणाला, "आधी गावात जा. कुदळी घेऊन या. मग सांगतो."

गावातून लोक दहा-पाच कुदळी घेऊन आले. देवाने दाखविलेल्या जागी त्या निबाखाली खणले. आणि काय आश्चर्य ! हळू हळू सर्व उलगडा होऊ लागला.

निबाखाली खणले तो प्रथम पक्क्या विटा लागल्या. त्यांच्या खाली जात्याचे एक पेड लागले. ते उचलून बाजूस करून आत डोकावून पाहातात तो काय-आत एक उत्तम चुनेगच्ची बांधीव भुयार !

त्या भुयारात चार समया अजूनहि तेवत होत्या.

समयांच्या त्या प्रकाशात एक पाट दिसला. त्या पाटावर एक जपमाळ दिसली. एक गोमुखी दिसली. आतील प्रकाश इतका स्वच्छ होता की जपमाळेचा प्रत्येक मणी मोजून घ्यावा !

लोक कुतूहलाने त्या भुयारात डोकावून पाहात आहेत तोच देव म्हणाला, "झाडाखाली बसलेला हा मुलगा गेली बारा वर्षे याच भुयारात तप करीत होता. ते तप पुरे झाले म्हणून वर येऊन आता बसला आहे."

हे शब्द ऐकून तो मुलगा हसला. मोठ्याने हसू लागला.

म्हणाला, “ अरे हे ! तर माझ्या गुरुंच्या समाधीचे स्थान. याचा असा बाजार का मांडता. आधी बंद करा पाहू. मग तुम्हाला मी सर्व काही सांगतो.”

खंडोबाचे देऊळ गावाबाहेर. एका बाजूस. अगदी शांत अशा ठिकाणी. भोवती पुष्कळ झाडी. तिच्यात दिवसभर शीळ घालणारे पक्षी. तेथे कोणाचे फारसे येणे नाही जाणे नाही. माणसांची वस्ती नाही. पूर्ण एकांत. अशा एकांत-स्थळी कोणीही साधकाने यावे. मनसोक्त राहावे. साधन करावे. तेथे कोणी येणार नाही. साधनेत व्यत्यय आणणार नाही.

अशा या एकांत-स्थळी एके दिवशीं दुपारी पुष्कळ माणसांचा गजबजाट ऐकू येऊ लागला. बैलांचे हंबरणे, घोड्याचे खिकाळणे, माणसांचे मनमोकळे हसणे-बोलणे कानावर येऊ लागले. पोत्यातील भांडी काढण्याचा, जवळच्या विहिरीवरून पाणी आणण्याचा, हास्यविनोदाचा आवाज ऐकू येऊ लागला. हे ऐकून खंडोबाच्या देवळातून कोणी एक उघडी व्यक्ति बाहेर येऊन दारात उभी राहिली. पाहाते तो समोरच आपल्या मळ्यात गाड्या सोडलेल्या. तीन घोडे मांडून कोणी मुसलमान जातीचे स्त्री-पुरुष चूल पेटवीत असलेले. धुराचा लोट माथ्यावरच्या वडाच्या झाडापर्यंत पोचलेला.

त्या व्यक्तीच्या एकदम ध्यानी आले: हां ! हां ! धूपगावच्या चांदभाई पाटलाकडील-नवऱ्यामुलाकडील हे वऱ्हाड ! मंडळी बरीच मोठ्यापैकी दिसतात. त्याशिवाय गाड्यांचा एवढा मोठा तांडा येथे दिसला नसता. ऐकून सीमांतपूजनाची पद्धत याही जातीत आहे तर ! गावाच्या सीमेवर आधी येऊन वऱ्हाडाने थांबायचे व तेथून नवऱ्यामुलासकट बाजतगाजत सर्वांनी गावात जायचे.

वडाखाली सावलीला बसण्यासाठी बैठक घातली होती. तिच्याजवळ उभ्या असलेल्या शिरडी गावातील एका प्रतिष्ठित मुसलमान गृहस्थांनी देवळाच्या दारात असलेल्या त्या उघड्या गृहस्थाना पाहिले. धावतच ते देवळाच्या दाराशी आले. म्हणाले, “चाचाजी, आपले बहोत उपकार झाले. आमच्या मेहमानाना तुमच्या मळ्यात उतरायला तुम्ही जागा दिली. आता थांबा. आमच्या मेहमानांची-तुमची भेट करवून देतो.”

ते मुसलमान गृहस्थ चांदभाई पाटलांना तेवढ्या माणसांत कोठे शोधू लागले. तोच देवळाच्या दारात उभा असलेल्या त्या हिंदू गृहस्थांचे लक्ष समोरच उभा असलेल्या एका तेजःपुंज तरुणाकडे गेले.

पायच्या चढून तो तरुण मंदिरात येत होता.

ते हिंदू गृहस्थ त्या तरुणाकडे क्षणभर पाहातच राहिले.

कोण हा तरुण ! हा कोणी निराळाच दिसतो. इतर तरुणांहून अगदी निराळा. अगदी अलिंगित. जणू या वऱ्हाडामधून येऊनही हा वऱ्हाडी नव्हे. या वऱ्हाडापैकी कोणीही नव्हे.

गौर वर्ण. तेजस्वी मुद्रा. घाटदार देहयष्टी. अंगावर केवळ सैलशी कफनी. डोक्यावर घेराची घट्ट टोपी. तिच्या सर्व बाजूंनी काळ्या तुकतुकीत केसांची भरदार झुलुपे खाली उतरून आहेत. खांद्यांना स्पर्श करीत आहेत.

उजव्या हातातील आखूड काठी-सटका आपल्या डाव्या हाताच्या तळव्यावर टेकून तो तरुण तेथेच दारात उभा राहिला. आपल्या तेजस्वी डोळ्यांनी त्या हिंदू गृहस्थाकडे स्थिर नजरेने पाहू लागला. आणि काय आश्चर्य, त्या हिंदू गृहस्थांचे डोळे एका क्षणात आनंदाने भरून आले. आपले दोन्ही विशाल बाहू पसरून ते पुढे झाले म्हणाले, "तुम्ही-तुम्ही पुन्हा परत आला महाराज ! या ! या महाराज ! आवोजी, आवोजी मेरे प्यारे साई !"

पसरलेल्या दोन्ही हातांनी त्या गृहस्थानी साईच्या पायांना मिठी घातली. म्हणाले, "साईजी ! किती दिवसानी आपले दर्शन आज घडत आहे ! या पायांना पुन्हां स्पर्श होत आहे ! आपण येथून निघून गेला. खरोखर आम्ही पोरके झालो."

"रोज निबाखाली यावे, आपली वाट पाहावी. सर्व रान धुंडावे. असे गेली तीन वर्षे केले. पण पत्ता नाही. मग कोणी म्हणाले : "आपले पुण्यच तेवढे, तर महाराज येथे पुन्हा कशाला परत येतील ? ते आता पुन्हा येथे दिसणारही नाहीत."

मला मात्र मनातल्या मनात वाटे : महाराज इतके निष्ठुर नाहीत. ते पुन्हा परत आल्याशिवाय राहाणार नाहीत. महाराज, माझे शब्द खरे करण्यासाठी का तुम्ही पुन्हा आला ? आता पायाशी एकच प्रार्थना : आम्हांला एकटे सोडून येथून पुन्हा असे जाऊ नका. कधीच जाऊ नका.

खंडोबाच्या देवळाच्या एका बाजूला लग्नाच्या वऱ्हाडाचा गलबला सुरू होता. दुसऱ्या बाजूला साईमहाराजांच्या दर्शनासाठी आतुरतेने लोक पुढे होत होते. पायावर डोके टेंकत होते. दर्शन होताच शांतपणे एका बाजूला बसत होते. मनाशी म्हणत होते : खरोखर आजचा दिवस मोठा भाग्याचा.

इकडे एका बाजूला दोन गृहस्थ मोठ्या भक्तीने एकमेकांशी बोलत होते. बोलता बोलता गहिवरत होते.

टोकदार दाढी, डोक्यावर फेटा, पायात तुमान. ते मुसलमान गृहस्थ चांदभाई सांगत होते, "महाराज ! काय सांगू ? ही दुनिया म्हणजे एक और मामला आहे. गायब झालेली घोडी शोधायला गेलो आणि हाती लागले हे रत्न !"

उन्हाची वेळ. अंगातून घामाच्या धारा निघत होत्या. खांद्यावर खोगीर होते. तोंडाने म्हणत होतो : "अल्लाची मर्जी असेल तर सबकुछ जरूर होगा."

एवढ्यात कानावर आवाज आला : "अरे भाई, इतक्या उन्हाचा चाललास कोठे ? जरा सावलीला बसशील, चिलम ओढशील की नाही !"

डोळ्यावर हात धरून बघितले, तर हे साई ! आंब्याच्या झाडाखाली बसलेले. हात करून मलाच बोलवीत होते.

मी गेलो. सगळी हकीगत त्यांना सांगितली. तेव्हा म्हणाले : "ऐसा हुवा ? तुम्हारी घोडी गायब हुई ? ऐसा कभी भी नहीं हो सकेगा."

मग मला म्हणाले : "जा. ऊठ. त्या समोरच्या नाल्यात जाऊन पाहा. असेल बघ तेथे तुझी घोडी. आणि काय सांगू महाराज ! खरोखर घोडी तेथे होती. खाली मान करून चरत होती."

त्या हिंदू गृहस्थांचे - म्हाळसापतींचे डोळे आनंदाने लकाकले. ते म्हणाले, "प्रत्यक्ष देवच ते. त्यांना काय अशक्य आहे ?"

चांदभाई पुढे सांगू लागले, "महाराज ! हे तर काहीच नव्हे. महत्त्वाचे ते तर पुढेच आहे. घोडी घेऊन मी त्या झाडाखाली आलो मात्र, म्हणाले, आता बस खाली. एवढी चिलीम ओढून जा."

मी पाहातो तर त्यांच्या हातात नुसतीच चिलीम ! तिच्यावर ठेवण्यासाठी विस्तव नाही की छापी भिजविण्यासाठी पाणी नाही. मी साशंक झालो. इकडे-तिकडे पाहू लागलो. एवढ्यात त्यांनी जवळचा चिमटा घेतला. जमिनीत खुपसला आणि हाती आला एक निखारा ! हातातील सटका जमिनीवर आपटला. आणि छापीसाठी बाहेर काढले पाणी. मग आपण चिलीम ओढली. मला ओढायला दिली. नंतर आपल्याच तंद्रीत किती तरी वेळ होते. तोंडाने काही पुटपुटत होते. मी लक्षपूर्वक ऐकले तेव्हा कानावर शब्द आले : अल्ला मालिक ! अल्ला मालिक !

खरोखर महाराज ! या दुनियेचा मालिक एक अल्लाच. तोही रहमदिल. तो तसा नसता तर त्याला माझ्या मनाची तळगळ कशी समजली असती ? जानसे भी प्यार ऐसी घोडीचा पत्ता लागावा म्हणून दोन महिने रात्रंदिवस बांग घातली ती त्याला एकूही गेली नसती. माझी बांग त्याच्या कानापर्यंत पोचली म्हणूनच म्हणतो की तो मला असा फकिराच्या या साईच्या रूपाने पावला. महाराज ! यकीन करौ या नही. मगर बात तो सच है.

“म्हाळसापतीचे मन पुढील हकीगत ऐकण्यासाठी अधीर झाले. म्हणून ते म्हणाले, पुढे काय झाले ?”

चांदभाई सांगू लागले; “पुढे असे झाले की मी त्यांना म्हणालो: धूपगावचा मी कमाविसदार. आपण माझ्या गावी चला. माझ्याजवळ राहा. तेव्हा ते म्हणाले: तुझ्या गावी उद्या येईन. आणि भाईजी काय सांगू ? दुसरे दिवशी सकाळी खरोखरच माझ्या दारात उभे !”

चांदभाईचा कंठ दाटून आला. एक क्षणभर ते कांही बोलू शकले नाहीत. मग स्वतःला सावरून ते म्हणाले, “महाराज ! तुम्ही हिंदू. आम्ही मुसलमान. पण एका गोष्टीची याद देतो: याच आपल्या गोदामाईच्या काठी पैठणास नाथमहाराजांच्या घरी श्रीखंड्याच्या रूपाने देव कसा पाणी भरत होता ! गंगेच्या कावडी खांद्यावरून कसा आणत होता !—त्याच गंगेच्या काठचा मी माणूस. अल्लाची कसम खाऊन सच बोलतो की हे अवलिया बाबा माझ्या घरी त्या श्रीखंड्याप्रमाणे राहिले. माझ्या बायकापोरांना प्यार झाले. माझ्या घरचेच झाले म्हणाना !”

आता तुमच्याकडूनच कळले की बाबा येथेही बहोत प्यारे थे पण हा गावही त्यांनी सोडला. बाहेर पडले. वाऱ्यासारखे. कोंडलेल्या पाण्यासारखे !

श्रीसाई उदीचा प्रभाव

लेखक

पी. एस. भुजबळ, सातारा.

श्रीसाईबाबांनी स्वतः ह्यात असताना द्वारकामाईमध्ये जी धुनी पेटत ठेवली आहे, तीच आजतागायत १०० वर्षे चालू आहे. श्रीसाईबाबांचे कृपेने भक्तांचे कल्याणासाठी ती धुनी अशीच अखंड पेटत रहावी. हीच श्रीसाईचरणा नम्र प्रार्थना श्रीसाईबाबांची उदी म्हणजे श्रीसाईंच्या हातचा प्रसाद अशी माझी दृढ श्रद्धा आहे. श्रीबाबांनी आपल्या ह्यातीत सर्व गांजलेल्या भक्तगणांना उदी-प्रसाद देऊन रोगमुक्त व संकटमुक्त केले आहे. तीच उदी आताही तशीच कामे करीत आहे. ह्यांत श्रीसाईबाबांच्या अस्तित्वाची संपूर्ण जाणीव होते. गेले तीन ते चार वर्षे मी सर्व भक्तांना शिरडीची श्रीसाईबाबांचीच उदी देऊन रोग व संकटमुक्त केले आहे. आतापर्यंत माझ्या आठवणी प्रमाणे जवळ जवळ १॥ ते २ हजार लोक तरी उदीने बरे झाले आहेत इतकी ती उदी प्रभावी आहे. ह्याची जाणीव सातान्यातील श्रीसाईबाबांचे भक्तांना आहे. उदीने रोग व संकटमुक्त झालेले बहुसंख्य लोक आहेत व प्रभावी अनुभवही फार आहेत पण या ठिकाणी सर्व देणे जागे अभावी शक्य होणार नाही. पण भक्तांचे मार्गदर्शनाकरिता फक्त दोन अनुभव दिले आहेत ते खालील प्रमाणे—

(१) गेले काही दिवसांपूर्वी माझे कार्यालयातील एका कर्मचार्याचे पत्नीस सकाळी ८ वाजता काहीतरी चावले. पण तिकडे फारसे लक्ष न देता त्या तशाच घरांत स्वयंपाक वगैरे काम करू लागल्या. पुन्हा अकरा वाजता काहीतरी जोरात चावले त्यावेळी मात्र त्यांना फारच त्रास झाला म्हणून त्यांनी आपले अंगावरील कपडे झाडले असता एक भलामोठा विंचू खाली पडला व सर्वजण भयभीत झाले. म्हणजे सकाळी ८ ते ११ पर्यंत विंचू त्यांचे अंगावर होता. पुढे त्यांना फारच वेदना होऊ लागल्या व त्या भयंकर घाबरून गेल्या. म्हणून त्यांनी आपल्या पत्नीस कार्यालयातून बोलावले व त्याच वेळी मी श्रीबाबांचे आज्ञेवरून त्यांचे बरोबर घरी गेलो. डॉक्टर शोधले. पण कोणीही डॉक्टर सापडेना. बाईनाही फारच त्रास होऊ लागला. मग मी माझे जवळ असलेली श्रीसाईबाबांची उदीची डबी काढली. त्यांचे अंगावर टाकली. उदबत्ती लावून श्रीसाईबाबांच्या नावाचा जप करून उदी पाण्यातून पिण्यास

दिली, अंगावर फेकली, उदी भरपूर खाण्यास दिली व उशीखाली ठेवण्यास पुडी दिली ताबडतोब त्यांच्या वेदना अगदीच कमी झाल्या व त्या शांत समाधानी दिसू लागल्या. नंतर दिवसभर काहीही उपचार न करता श्रीबाबांची उदी लावूनच त्या बऱ्या झाल्या. इतका उदीचा जबरदस्त प्रभाव पहाण्यास मिळाला. त्याही भयंकर वेदनांतून मुक्त झाल्या. त्यामुळे मलाही व त्यांचे पतीनाही फार फार आनंद झाला.

(२) दुसरी गोष्ट म्हणजे माझे मित्र व साईभक्त हे सातारा विमा कार्पोरेशन मध्ये नोकरीस आहेत. ते व पत्नी दोघेही साईभक्त. ते १९७३ चे जून महिन्यामध्ये गोव्यास उन्हाळ्यात सहलीस गेले असता त्यांचे सामानापैकी अंदाजे १ हजार ते १२०० रुपये किमतीचे नवे कोरे कपडे व इतर सामान असलेली बॅग कोल्हापुर स्टँडवर गहाळ झाली. पंधरा दिवस अगदी दुःखाने त्यांनी प्रवास केला. ते दोघेही पंधरा दिवसांनी साताराला गुरुवारी संध्याकाळी श्रीसाईबाबांचे आरतीस नित्याप्रमाणे आले व आरती झाल्यानंतर त्यांनी त्यांची बॅग गेल्याचे सांगितले. मी श्रीसाईबाबांचे जवळ प्रार्थना केली त्यांनी मला सांगितले की बॅग नक्की सापडणार आहे. त्याप्रमाणे मी त्यांना सांगितले व उदी दिली. ती उदी घेवून त्यांनी पुन्हा एस. टी. कडे अर्ज केला व त्या अर्जास लावली. व फुंकली व अर्ज पाठवून दिला. आणि वाट पहात बसले. पुन्हा पुढचे गुरुवारी आले. व बॅग सापडली नाही असे म्हणाले. मी पुन्हा उदी दिली व पुन्हा फुंकण्यास सांगितले, तर शुक्रवारी सकाळी ९.३० वा. त्यांना कोल्हापुर एस. टी. स्टँडकडून पत्र आले. व त्यात त्यांची बॅग कंट्रोल रूममध्ये गुरुवारी घेवून पडली आहे. ती ओळख पटवून घेवून जावी असे समजले. त्यांना आश्चर्य वाटले व ते ताबडतोब कोल्हापुरला गेले व ओळख पटवून बॅग जशीच्या तशी घेवून आले. कोणतेही नुकसान झाले नाही. तेव्हां ते म्हणाले, "बॅगगेल्यापासून २८ दिवसांनी माझी बॅग जशीच्या तशी परत मिळते हा केवढा साईउदीचा प्रभाव. माझी बॅग श्री साईबाबांचे कृपेनेच सापडली ह्यात अजीबात शंका नाही."

थोडक्यांत सांगायचे म्हणजे सत्पुरुषांवर विश्वास म्हणजे परमेश्वरावर विश्वास अशी दृढ श्रद्धा ठेवली तर अशक्य गोष्टीही शक्य होतात. या जगांतून लौकिक दृष्ट्या जरी श्री साईबाबा शरीराने गेले असले तरी निष्ठावान भक्तांवर ते आपल्या आत्म्याचा प्रभाव पाडू शकतात ही सत्य गोष्ट आहे व मला त्याचा अनुभव आहे. पण त्याला दृढ श्रद्धा पाहिजे, जितकी श्रद्धा दृढ तितका अनुभव जास्त. श्रीसाईबाबांनी आपली प्रभावी उदी आपल्या आत्मसामर्थ्याने प्रभावी राखली आहे. व त्यामुळे सर्व भक्तांचे कल्याण होत आहे !

श्रीसाईबाबांच्या उदीचा असाच प्रभाव पडो हीच श्रीसाईचरणी प्रार्थना करून माझी लेखणी श्रीसाईचरणी ठेवतो.

संकटांतून सोडविलें

लेखक : श्री. डी. बी. पोतनीस, पिंपरी

१.

२१ एप्रिल १९७३ या दिवशी मला सावकाराचे कर्जासाठी कोर्टातर्फे माझे पगारावर जप्ती आली. सदरचे कर्ज माझे स्वतःचे जामीनदारीने दुसऱ्या एका सरकारी नोकरास दिले होते. त्याचे अपघाती मृत्युमुळे सावकाराने माझेवर कोर्टातर्फे जप्ती आणली. मी पुष्कळ प्रयत्न करूनही यश आले नाही. श्रीसाईबाबा संस्थान शिर्डी रिसीव्हर साहेब यांना एक विनंतीअर्ज पाठविला परंतु त्यांचे संस्थानचे नियमाप्रमाणें मला कर्ज फेडण्यास मदत मिळाली नाही. मी फारच अडचणीत सांपडलो. मी मध्यवर्ती सरकारी नोकर असून माझी नोकरी तेहतीस वर्षे झालेली आहे. आणि या कोर्टाचे जप्तीमुळे माझे रेकार्ड खराब होण्याची मला भीति वाटू लागली. आटोकाट प्रयत्न करूनही मला पैशाचा आधार मिळेना. व्याकुळलेल्या अन्तःकरणाने मी श्री साईबाबांना दररोज हांक घालीत होतो कीं "बाबा झालो मी व्याकुळ । कंठासी आला रे प्राण" । आतांतरी धांव घे आणि प्रल्हादाला वाचविलेस, द्रौपदीची लाज राखलीस हे तुझे सत्य मला पटवून दे आणि तुझ्या झोळीतून शत शत रूपये गरिबांना वाटून दिलेस तसे मला दे. आता माझा संसार, सात माणसांच्या मुखाचा घास तूच चालविणारा, देणारा आहेस. मी डोळे मिटून श्रीसाईबाबांचे स्तवन करीत होतो. आश्चर्य वाटेल अशीच घटना घडली. मी ऑफिसमधें आलो आणि माझे एका मित्राने आपल्या स्वतःचे इच्छेने मला पैशांची मदत केली. माझे डोळ्यावर माझा विश्वास बसेना परंतु हे माझे संकट श्री साईबाबांचेच कृपेने टळले आहे. "जय साई."

२. परीक्षा हुकली नाही :

माझी मुलगी कुमारी चित्रा पिंपरी येथे जीवन शिक्षण विद्यालय मध्यें इयत्ता ७ वीत आहे. ती अभ्यासांत सर्व साधारणच आहे. एप्रिल १९७३ चे वार्षिक परीक्षेचे वेळी ती टॉन्सिलस् मुळे फार आजारी होती. परीक्षेला बसतां येणे तिला शक्य नव्हते आम्ही सर्वांनीच ठरविले कीं चित्राचे हे वर्ष फुकट जाणार. चित्राचे शिक्षक तिचे बद्दल काहींच मदत करण्यास तयार नव्हते.

१० एप्रिल १९७३ ला परीक्षेचा दिवस. पहाटेच्या वेळी चित्राला एकाएकी जाग आली. तिच्या अंगावर कोणीतरी पाणी टाकले म्हणून मी जागी झाले असे तिने आम्हाला सांगितले. तिचा टॉन्सिलचा द्रास होता किंवा नाही हे तिलाच समजेना. आनंदाने परीक्षेसाठीं शाळेंत गेली आणि श्री साईबाबांचे तीर्थानेच ती परीक्षेत उत्तम गुण मिळवून यशस्वी झाली.

"जो जो मज भजे जैशा जैशा भावे - तैसा तैसा पावे मी ही त्यांसी"

हे सत्य वचन अद्यापही श्री सद्गुरु साईबाबा आम्हाला पटवून देतात.

‘ऐसी कृपाळू ही साईमाउली’

सौ. सुनीती मधुकर मुगणेकर

तळगाव (मालवण)

दहाबारा वर्षापूर्वीची गोष्ट - मोहन म्हाडदळकरने साईलीलेच्या अंकांचा एक गट्टा आजोबांच्या-साठी मुंबईहून पाठवला. गट्टा घरात आला त्यावेळी आजोबा घरी नव्हते. मी गट्टा सोडला नि अंक चाळू लागले. एकापेक्षा एक सरस अंकांनी मला मोहवून टाकले. ‘साईलीला’ वाचून मी बाबांच्याकडे आकर्षिली गेले. तत्पूर्वी बाबांची आमच्याकडे भक्ती होत नव्हती. बाबांचे नाव माहीत होते. पण त्यांचा इतका जवळून परिचय नव्हता.

अंकवाचनाने बाबांची महती कळून आली. आजोबा, मी, माझा भाऊ बाबांचे नाव मोठ्या श्रद्धेने घेऊ लागलो. त्यांची यथाशक्ती भक्ती करू लागलो. बाबांनी आमच्या भावभक्तीला पाठिंबा दर्शविला आहे. बाबांचा साक्षात्कार आम्हांला क्षणोक्षणी घडला आहे: घडत आहे, आता बाबांच्या स्मरणीय पूज्य चरण-हृदयांची विस्मृती न होवो हेच त्यांच्या पायापाशी एकमेव मागणे.

बाबांच्या कृपेने माझी थोरली बहीण सौ. इंदिरा हिंदळेकर अक्षरशः मरणाच्या दारातून परत आली आहे. गेरोदरपणात अशक्तपणामुळे ती सुजली होती. तिचे घर गावात आडवळणाला आहे. आम्ही तिला कशीबशी घरी आणून ठेवली. आमच्या म्हणजे माझ्या माहेरी तिला आणल्यानंतर दोनतीन दिवसांनी ती एकदम आचके देऊ लागली. झटका आला की ती फूटभर उंच उडे. गरगर डोळे फिरवी. शेवटचा ऊर्ध्व लागल्यागत आवाज करी. आम्ही सर्वांनी तिची आशा सोडली होती. माझे आजोबा एक निष्णात वैद्य आहेत. त्यांनीसुद्धा तिची आशा सोडली. अन् तिला हेमगर्भाची मात्रा चाटवली. मी मनातल्या मनात बाबाना साकडे घालू लागले. भावाने ‘साईसच्चरित्राचा’ सप्ताह करीन असा नवस केला. आजोबांनीही असाच नवस केला होता. हे सला मागाहून कळले. सौ. आक्कासाठी आम्ही काकुळतीने बाबांचा धावा केला.

त्याच रात्री अचानक आंब्रडहून माझा भाऊ घरी आला होता. तो तिथे मेडिकल ऑफिसर होता. कारण नसतानाही तो घरी आला होता. नव्हे बाबांनीच त्याला घरी आणला होता. त्याने आक्काची मरणोन्मुख अवस्था पाहिली तो फारच घाबरून गेला. त्याने थोडे फार उपचार केले. पण रोगाचे प्रमाण कमी पडेना. ताबडतोब सायकल घेऊन तो आमच्या घरापासून चार मैलांवर असलेल्या कट्टा गावी गेला. टॅक्सी घेऊन आला. टॅक्सीतून तिला मालवणच्या तालुका इस्पितळात नेण्यात आले. तिथल्या डॉक्टरांनी ह्या केसचा काहीच उपयोग होणार नाही असे स्पष्ट सांगितले. कारण तसलीच एक केस एका दिवसापूर्वी तिथे गमवली होती. भावाने आग्रह केला म्हणूनच त्यांनी उपचार केले. दुसऱ्या दिवशी झटक्यांचे प्रमाण कमी झाले. आक्का बाळंत झाली मूल मेलेल्या अवस्थेत जन्माला आले. आक्काला इस्पितळात नेल्यापासून आम्ही सारी बाबांची सतत प्रार्थना करीत होतो की आक्काला बरे वाटू दे. आमची प्रार्थना बाबांनी ऐकली. आक्काला गुण येत गेला. आक्का पूर्ववत चांगली झाली. ती बरी कशी झाली ह्याचे डॉक्टरना महदाश्चर्य वाटत होते. त्या बिचान्यांना काय माहित की आक्काचे डॉक्टर साक्षात् बाबा होते.

काही दिवसांनी सौ. वहिनी अचानक हृदयविकाराने आजारी पडली. तिच्या हृदयात जोरात घडकी भरू लागली. थोड्या वेळात ती बेशुद्ध होत आली. नाडी हाताला मिळेना. घरातील सगळी मंडळी घाबरली. बाबांचा धावा चाललाच होता. बाबांची उदी तिला पाजण्यात आली. वैद्यश्री बाबा घावून आले. त्यादिवशी बाबांची कृपा नसती तर वहिनी काही वाचली नसती. बाबा भक्ताचा संकटकाळचा एकमेव आधार आहेत. ते भक्तांचे वैद्यश्री धन्वतरी आहेत. त्यांची उदी दिव्यौषधी आहे. ते भूलोकीचे अमृत आहे. यमाच्या मगर-मिठीतून भक्तांचे प्राण सोडून आणण्याचे सामर्थ्य बाबांच्या उदीत आहे. जो ही उदी सतत आपल्याजवळ ठेवतो त्याला कुठचीही दुष्ट शक्ति वक्र दृष्टीने पाहू शकणार नाही.

साईबाबांच्या कृपेने पत्नी बरी झाली

—लेखक : भिकु घोंडू मळेकर, मुंबई-७.

मी एक घरनोकर आहे. सध्या मी जेथे आज सतरा वर्षे काम करत आलो तेथे येण्यापूर्वी साईबाबा कोण आहेत हे सुद्धा मला माहित नव्हते. येथे रोज नेमाने साईबाबांची पूजा चालते. सर्वांची बाबांवर श्रद्धा आहे. त्यांचे पाहूनच मी रोज साईबाबांच्या फोटोला नमस्कार करू लागलो. माझा बाबांवर विश्वास बसू लागला. लहानमोठे अनुभव मला येऊ लागले. साईबाबांच्या उदीचा प्रभाव कळला. काही वर्षापूर्वी माझ्या बाबांच्या पोटात सारखे दुखत असायचे. डॉक्टरांना दाखविले

असता त्यांनी सांगितले की ऑपरेशन केल्याशिवाय आराम वाटणार नाही. पैशा-अभावी मला ते शक्य नव्हते. तेव्हा मी बाबांची प्रार्थना केली व त्यांना विनविले की माझ्या बायकोचे दुखणे लवकर थांबू द्या. मी तिला उदी खायला दिली व पोटाला लावली. बाबांच्या कृपेने थोड्याच दिवसात तिच्या दुखण्यात उतार पडत गेला व आता तिची काही तक्रार नाही.

अशा तऱ्हेने पुष्कळ संकटात बाबांनी मला मदत केली आहे. बाबांवर अढळ श्रद्धा व निष्ठा ठेवली तर बाबा आपल्या भक्तांवर प्रसन्न झाल्याशिवाय रहात नाहीत. कारण ते आपल्या भक्तांवर प्रेम करतात.

माझे अनुभव (१)

१९५८ सालीं माझा नातू प्रदीप टॉयफाईडनें खूपच आजारी होता, पुण्याला आणि मालेगांवी आम्हांला कांहीच माहित नव्हते. मला पहांटेला स्वप्न पडलें. "मी समुद्रतीरावर उभी आहे. समुद्राला भरती आलेली आहे. त्यांतच खूप जोराचें वादळ, लाटांचे अगदीं थैमान सुरू आहे आणि दूर अंतरावर एक पांढरी शुभ्र नांव तीत, एक दगडी दिवा प्रज्वलित. पण ती नौका प्रत्येक लाटेबरोबर हेलकावत आहे." हें दृश्य पाहतांच मी सारखी बाबांचा धांवा करू लागले "बाबा, नाव सुखरूप किनाऱ्याला लावा, दिवा सांभाळा." नौका जसजशी हेलकावत होती तशी मी अगदीं श्रीबाबांचा धांवा करून त्यांना प्रार्थना करीत होते आणि ती नौका सुखरूप किनाऱ्याला लागली, व दिव्यांतील ज्योत प्रज्वलित होती." मी जागी होऊन या स्वप्नाचा काय अर्थ असेल म्हणून विचार करीतच होते आणि तेवढ्यांत ११ वाजतां मुलीचे पुण्याहून पत्र आले कीं चि. प्रदीप फार आजारी आहे. तूं श्रीबाबांची प्रार्थना कर, "त्याला लवकर बरें करा." नंतर माझ्या लक्षांत आलें. मी लगेच तिला पत्र लिहिलें व स्वप्न कळविलें व कांही काळजी करूं नकोस बाबा समर्थ आहेत. "एक महिन्यानें त्याला पूर्ण बरें वाटलें. तो पुण्याला आजारी आहे ह्याची आम्हांला कल्पना सुद्धां नसतांना श्रीबाबांनी हें विघ्न पार पडेल असा दिलासा दिला." "किती कनवाळू माउली."

अनुभव २ रा

तेव्हां आम्ही भिंगारला रहात होतो. सन १९५०. एके दिवशीं नगरला मैत्रिणीच्याकडे जाण्याकरितां टांग्यानें जात होतो. टांगा किल्ल्यापर्यंत नीट गेला आणि एकाएकीं काय आणि कसा घोडा बिचकला, तो सारखा दोन्ही पाय उचलून उभा राहिला. प्रसंग इतका बिकट होता की आठवण आली की आजही अगदीं थरकांप होतो. आम्ही "बाबा बाबा" म्हणून ओरडू लागलो आणि काय आश्चर्य एकदम घोडा सरळ चालू लागला. टांगेवाला आणि आम्ही फार मोठ्या संकटांतून पार पडलों. नगरला आल्यावर पैसे देत असतां टांगेवाल्यानें विचारलें, "तुम्हीं साईबाबा, साईबाबा" ओरडत होतात त्यांना हे पैसे घेऊन हार आणि पेढे आणून नैवेद्य दाखवा. कारण त्यांच्याच कृपेनें आपण संकटमुक्त झालों नाहीतर ही दुपारची बाराची वेळ. घडगत नव्हती."

—सौ. सुशिलाबाई हजारे

रामाचे दर्शन घडविले

श्री. रा. म. गद्रे, यवतमाळ.

साईसच्चरित अध्याय १२ मध्ये एक कर्मठ मुळेशास्त्री यांना ते साईबाबांचे आरतीचे वेळेस गेले असता त्यांना त्यांचे ब्रह्मीभूत गुरु घोलपनाथ यांचे दर्शन झाले. तसेच अध्याय २९ मध्ये एका मद्रासी भजनी मंडळीत १ बाई रामभक्त होती तिला साईबाबांचे समोर भजन करताना प्रभू रामचंद्र दिसले. असे पुष्कळ चमत्कार साईसच्चरितांत दिले आहेत. साधारणतः रोज या पुस्तकांतील १ अध्याय वाचावयाचा असा नियम मी आज २०-२२ वर्षे पाळित आहे. एकदा मनांत एक विचार चमकून गेला की साईबाबा ! आम्ही तुमचे चमत्कार रोज वाचतो. एखादा मनाचा ठाव घेईल असा अनुभव देशील काय ? विचार आला व विरला. ह्या गोष्टीला बरीच वर्षे लोटली व मला शिर्डीला जाण्याचा योग आला. (नक्की वर्ष आठवत नाही) मी तेथे पोहोचलो तेव्हा रात्रीची आरती व्हावयाची होती. चौकशी ऑफिसमध्ये नांव नोंदविले व खोली रिकामी नसल्यामुळे आमची व्यवस्था भोजनगृहांत करण्यांत आली. सोबतचे मनुष्यास सामानाकडे लक्ष देण्यास सांगून मी समाधी मंदिरात आरतीला गेलो. आरती नुकतीच सुरु झाली होती. मी मूर्तीला हात जोडले व डोळे उघडले तो काय आश्चर्य ! मला मूर्तीचे जागी राम, लक्ष्मण व सीता यांच्या मूर्ती दिसल्या. मी डोळ्यावरून हात फिरविला व पुन्हा साईबाबाकडे पाहिले तो पुन्हा आश्चर्य ! मला कंबरेवर हात ठेवलेल्या विठोबा रुक्मिणीच्या मूर्ती दिसल्या. नंतर मी खिशातून चष्मा काढला व तो लावला तेव्हा मला नेहमीची पाषाणावर बसलेली मूर्ती दिसली. त्यानंतर बऱ्याच वर्षापूर्वी जी मी साईस विनंती केली होती त्याचे स्मरण झाले व कांही एक कल्पना नसतांना त्यांनी जो प्रत्यय दाखविला त्यामुळे विस्मयाने मन थकक झाले.

माझे एक मित्र आहेत. ते एकदा मला म्हणाले की तुम्हीं पोथी वाचता तेव्हा मी रोज ऐकावयास येईन व त्याप्रमाणे ते रोज ५३ अध्याय पूर्ण होई पावेतो आले. त्यांचेहि मनांत असाच विचार आला की, त्यांना साईबाबांनी कांही प्रचिती दाखवावी. एकदां संध्याकाळी ते मला सिनेमास घेऊन जाणे करितां आले : त्या अगोदर त्यांनी माझे घरातील साईचे फोटोसमोर उदबत्ती लावली. आम्ही संध्याकाळी ६ वाजतां सिनेमास गेलो व रात्री ९ ला परत आलो. आल्यानंतर त्यांचे लक्ष साईबाबाचे फोटोकडे गेले व आश्चर्य असे की, उदबत्तीचे अगदी शेवटचे टोक अजून जळत होते. उदबत्ती साधारणतः १५-२० मिनिटे जळते. ती ३-३। तास जळत रहावी हे आश्चर्य नव्हे का ? पण साईबाबास माझे मित्रास अनुभव दाखवावयाचा होता. ती इच्छा त्यांनी तृप्त केली.

मी अंधश्रद्धाळू नाही, अत्यंत चिकित्सक आहे. शंकेखोर मनुष्यास माझे उत्तर हेच आहे की, त्यांनी साईबाबांची भक्ती मनापासून करावी. अनुभव आपोआप येतील.

उदीचा महिमा

सौ. रत्नप्रभा मधुसूदन भांडेकर, मुं. २८

गेल्या वर्षीचा हा माझा श्रीसाईबाबांच्या पवित्र उदीचा अनुभव आहे.

त्या दिवशीं मी दामोदर हॉलमध्ये नाटक पहावयास गेले होते. बरोबर माझे पति व दोन मुली व माझी बहीणही होती. नाटकाचा पहिला अंक संपला आणि माझ्या पोटांत दुखू लागले, त्यामुळे मला बसवेचना. मी व माझी बहिण ताबडतोब टॅक्सी करून दादरला आमच्या फॅमिली डॉक्टरांकडे गेलो तेथे त्यांनी किडणीचा अँटक आहे असे सांगितले. व त्यावर औषध व इंजक्शन दिले. विश्रांती करिता मी आईकडे पंधरा दिवस होते, तेव्हां मी सारखी श्रीसाईबाबांच्या नांवाचा अखंड जप मनांतून चालू ठेवला व तसेच जरा आराम वाटताच श्रीगणेशायन हे पुस्तक वाचून काढले.

नंतर मी श्रीसाईचरित्राचे पारायण सुरू केले. वाचताना एका वाटीत पाणी पोथीच्या शेजारी घेऊन बसत असे व वाचून झाल्यावर त्यांत श्रीसाईबाबांच्या उदीची चिमट टाकून ते पाणी तीर्थ म्हणून पीत होते. माझे ३५ व्या अध्यायाचे पारायण चालू होते त्या दिवशीं संध्याकाळीं कोणत्याहि प्रकारचा थोडाहि त्रास न होता मूतखडा बाहेर पडला. जे केवळ ऑपरेशनने शक्य असते, ते फक्त बाबावरील श्रद्धेने व त्यांच्या उदीच्या प्रभावाने तीर्थ प्राशन करित होते म्हणूनच झाले. त्या व्याधीतून श्रीबाबांनी मला सोडविले. व तेव्हां पासून मी आतां पर्यंत रोज एक अध्याय वाचून उदीचे तीर्थ घेत असते. म्हणूनच बाबांनी भक्तांना आपल्या चरित्रांत सांगितले आहे.

काय बाबांच्या उदीचें महिमान । उदी शंकराचेंही भूषण ।

भावे भाळीं करी जो चर्चन । विघ्ननिरसन तात्काळ ।

करुनि मुख मार्जन स्नान । करी जो नित्य उदी विलेपन ।

चरणतीर्थ समवेत पान । पुण्यपावन होई तो ।

शिवाय या उदीचा विशेष । सेवितां होईल पूर्णायुष ।

होईल पाक निरसन अशेष । सुख संतोष सर्वदा ।

शालांत परीक्षा व बाबांचा दृष्टांत

कु. रक्षा व. वागळे

जगात अनेकांना घडोघडी श्रीबाबांचे अनुभव येतात. लहानापासून थोरापर्यंत, दीनापासून श्रीमंतापर्यंत, सर्वांचाच बाबा मातृप्रेमाने संभाळ करतात. त्यांच्या हांकेस धावून येतात. संकट निवारण करतात. रक्षणकर्ते बाबाच असतात. दृष्टान्त देतात. दीनाचे कैवारी श्रीसद्गुरू साईनाथ आपल्या विविध रूपात भक्तांना भेटतात, बोलतात, सांगतात, भक्तमय होतात “श्रद्धा आणि सबुरी” सांगतात.

मी ११ वीत गेले होते. संपूर्ण वर्ष अभ्यास करतांना शिर्डीस जावे असे वाटे. तेथे जाऊन अभ्यास करावा असे वाटत होते. पण शक्य कसे होणार? शाळा इकडे होती. स्वप्नांत मी शिर्डीस जात असे. बाबाच नेत मला. तेथे अभ्यास करी. तो अभ्यास खरोखरच श्रेयदायक ठरला. विशेषतः गणित, विज्ञानात पडलेले परिश्रमाचे फळ बाबांनीच दिले. गुरुरूपाने स्वतः विषय घेत होते. दरवर्षीप्रमाणे नाताळात आम्ही शिर्डीस गेलो होतो. १२ ची आरती चालू होती. सर्व तिकडे गेले होते. मला ताप असल्याने मी गुरुस्थानी बसले होते. तो काय? गणेशकुत्रा धांवत आंत आला अन् क्षणात भास झाला की बाबा आले अन् भेटले. वर्ष संपले परीक्षा झाली. ७२ चा मे महिना संपत आला होता, निकाल जवळ येत होता. मी मात्र क्षणोक्षणी बेचैन बनत चालले होते. मन अस्वस्थ होत होते. दिवस जात होते. तो काय? एकदा स्वप्नात मी शिर्डीस गेले. बाबांच्या पादुकांना पाया पडत होते. तोच कोणी एकाने मला विचारले “काय रिझल्ट कधी?” उत्तर देते तोच काय बाबांची मूर्ति एकदम हालली. जवळच्या कलशातले पाणी त्यांनी आपल्या हाताने माझ्या मस्तकावर शिंपडले. माझी बेचैनी कमी झाली चार पांच दिवसांनी रिझल्टचा दिवस (६ जून) उजाडला. आम्ही गावी होतो. सकाळी ५ वाजता आरती उभी राहिली अन् बाबांनी आईला (सौ. यशोधरा) हांक मारली. “अग ऊठ माझी आरती चालली आहे. रक्षा पास झाली” आईला समोर शुभ्र प्रकाश दिसला. १२ वाजता आरतीच्या सुमारास माझ्या वडिलांनी रिझल्ट पाठविला. मी पास झाले होते. मी एफ. वाय्. ला जाणार होते. १९ ला (जून) का कोण जाणे मला कोणतरी सांगत होते उद्या काहीतरी होणार आहे. उद्या कॉलेजच्या पहिल्या दिवशी मी कुलकर्णीबाईचा सांगितले होते. ही बाबांनी मला सांगितले होते. २० जून उजाडला. मी कॉलेजला चालले होते. वाटेत काँग्रेस हाऊस नजीक गेले तोच कानी शब्द आले “थांब जरा, डोक्यात पडेल” पण उशीर होत होता. मी न थांबताच पुढे गेले तो काय ! एकदम भितीचे प्लॉस्टर डोक्यात पडले. हातास, अंगाच्या काही भागास दुखापत झाली. क्षणात रक्ताचे

स्नान घडले मला अन मी परतले. वीस पंचवीस दिवस घरी राहिले. घरात वडिलांनी (श्री. वसंत) काढलेला बाबांच्या समाधी मंदिरचा फोटो चुरलेला होता. का बरे तो चुरला गेला ? बाबांनी आपल्यावर भार घेतला होता माझ्या अपघाताचा.

असे कित्येकाना अनुभव आले, दृष्टांत घडला ह्याचे वर्णन करणे कालिदासाला सुद्धा कठीणच तर माझी काय कथा ? बाबांची कीर्ती अपार आहे.

भक्तांचा आधार श्रीसाई

सौ. शांता अ. सरोदे

माझ्या सासरी श्रीसाईबाबांची भक्ती आज जवळ जवळ २६ वर्षांपासून चालू आहे.

माझ्या लग्नाला २३ वर्षे होऊन गेली व लग्नाच्या १ वर्षे अगोदर सांखरपुडा झाला होता. तेव्हा सासरी गेले तर गुरुवारच्या श्रीबाबांच्या आरतीच्या वेळी मी हजर होते व तेव्हा पासून माझ्या मनांत श्रीसाईबाबांच्या भक्तीची ओढ निर्माण झाली.

आतापर्यंत श्रीसाईबाबा हे माझे आराध्य दैवत आहेत. मला श्रीसाईबाबांचे पुष्कळ अनुभव, स्वप्न दृष्टांत, तसेच त्यांच्या पवित्र उदीचे अनुभव आले आहेत. तरी कांही महत्त्वाचे श्रीसाईबाबांच्या भक्तीची वाढ जास्त करून देणारे अनुभव मी आपणांसमोर देत आहे.

१९६१ मध्ये मी टॉईफाँडने आजारी पडले. जवळ जवळ २ महिने अंधरुणावर पडून होते. अंगात तर अशक्तपणा पुष्कळ आला होता. व कांही मानसिक त्रासानेही कंटाळले होते. माहेरी आईकडे रहावयास आल्यावर तापाने आजारी पडून होते.

त्यांत श्रीसाईबाबांच्या नांवाचा अखंड जप मनांतून चालू होता. हळू हळू ताप बरा झाल्यावर डॉक्टरानी हवा बदलल्यास तब्येत सुधारेल असे सांगितले.

सासर, माहेर मुंबईत असल्याने जाणार तरी कुठे ? अशा विचाराने इतर नात-रुगांना त्रास देण्यापेक्षा आपल्या श्रीसाईमाउलीकडे शिर्डीला जाण्याचे ठरविले.

मुंबईतून निघताना गोरेगांवचे श्रीकमुबाबा यांना भेटून त्यांचा अशीर्वाद घेऊन शिर्डीला १ महिना रहाण्याचे सांगून निघालो. त्यामुळे सद्गुरू श्रीसाईबाबांचे साक्षात् दर्शन मिळाले हे कसे मिळाले हे मी सांगत आहे.

मी माझे यजमान व माझी तीन लहान मुले घेऊन आम्ही मार्गशीर्ष महिन्यांत शिर्डीला गेलो. मी पूर्वीपासून रोज साईचरित्राचे एक अध्यायाचे पारायण करीत असे व अजून ही करीत आहे म्हणून शिर्डीला गेल्यावर सप्ताह करावयाचे ठरविले.

रिसीव्हर श्री. क्षीरसागर साहेबांच्याकडे आठ दिवस सप्ताह करावयाचे असे सांगून खोली घेतली व रोज निववृक्षाखाली बसून पारायण सुरू केले. श्रीसाईबाबांच्या काकड आरती पासून शेजआरती पर्यंत प्रत्येक पूजेला आम्ही हजर रहात होतो. खोलीत स्वयंपाक करून मशीदीमध्ये श्रीबाबांना नैवेद्य दाखवून ११ वाजे पर्यंत सगळ्यांना वाढून नंतर पारायणाला बसत असे. तीन वाजेपर्यंत वाचन होऊन चार वाजता माझे जेवण होई.

मनांत सारखा ध्यास कीं श्रीसाईबाबांनी प्रत्यक्ष कोणत्या तरी रूपात भेट देऊन ओळख द्यावी. दत्तजयंतीच्या दिवशीं पहाटे चार वाजतां श्रीसाईबाबा साक्षात स्वप्नात आले. भरजरी राजेशाही पायघोळ मखमली बुट्यांचा अंगरखा परिधान केलेला; सुंदर गोरा हसरा तेजस्वी चेहरा, मी तें सुंदर दर्शन पहातांच श्रीसाईबाबा म्हणून त्यांच्या चरणांवर डोके ठेवण्यासाठी वांकले इतक्यांत श्रीबाबांनी दोन्ही हातांनी धरून मला पोटाशी धरले. ज्या प्रमाणें लेंकरू आईला बिलगते त्याप्रमाणें मी बाबांच्या कंवरेला मिठी मारली आणि पहाते तो काय? श्री अदृश्य झाले व त्या ठिकाणी माझी आई उभी आहे. इतक्यांत कानांवर देवळातल्या काकड आरतीच्या वेळची घनशाम सुंदरा ही भूपाळी ऐकू आली.

आणि त्या दिवशी दत्तजयंती असल्याने स्वप्नात जे श्रीबाबा दिसले तोच पोशाख घातलेले, मुकुट घातलेले श्रीसाईबाबा मी समाधी मंदिरात पहात होते.

संपूर्ण पंधरा दिवस ते रूप माझ्या डोळ्यासमोर होते. या दृष्टांतावरून मी समजलें कीं आई प्रमाणें मी तुझा सांभाळ करीन. हें श्रीबाबांनी मला सुचविलें हा अर्थ समजून मी त्यांचे नांव घेऊन जगत आहे. व ते माझा सांभाळ करीत आहेत.

नंतर तीन दिवसांची घर भाड्याची पावती करून परत वाढवून घेऊन असे करीत आम्ही १ महिनाभर शिर्डीत श्रीबाबांजवळ राहिलो. नंतर माझी तब्येतही सुधारली व श्रीसद्गुरू साई सेवेचा आनंद लुटून परत आम्ही मुंबईस आलो.

नंतर माझा मोठा मुलगा चि. सुनील (वय २२) ह्याला अलिकडे दोन वर्षांच्या खाली रेल्वेअप घात झाला होता. व त्यांत त्याला डोक्याला जबरदस्त मार बसला. त्या वेळेसही माझ्या सद्गुरू माउलीने धावत येऊन आधार देऊन त्याला वांचविले व तो आतां त्यांच्या आशीर्वादानें व आमच्या घरच्या कुलदेवतेच्या कृपेने पूर्ण बरा होऊन सुखी आहे

अशा प्रकारें वेळोवेळीं मला आधार देऊन ही संसाररूपी नाव ते चालवीत आहेत व पुढेही शेवटपर्यंत त्यांच्याच नांवाने जगून या देहाचे सार्थक व्हावे ही त्यांच्या चरणांपाशीं या बालिकेची प्रार्थना आहे.

बाबांच्या सहवासाचा अनुभव

रा. शंकरराव गव्हाणकर.

मला सन १९०७ साला पासून संत दशनाची व त्यांचीं चरित्रें व गाणीं ऐकण्याची उत्सुकता उत्पन्न झाली. प्रथम मला श्रीनारायण महाराज यांचें दर्शन झालें. नंतर श्रीदासगणू यांची कीर्तनें ऐकण्याची संधी रा. दाभोळकर यांचें घरीं मिळूं लागली. तेव्हां पासून प्राचीन संतांचें श्रेष्ठत्व अर्वाचीन देहधारी असलेल्या संतांमध्ये अनुभवास येऊं लागलें. त्या नंतर संतदर्शनाची उत्सुकता वाढूं लागली. कांहीं संत विभूतींचीं प्रत्यक्ष दर्शनें आपोआप होऊं लागली. त्यापैकीं श्रीसाईबाबांचें दर्शन एक होय. वसईला माझा मुक्काम असतांना माझे मित्र लाला मदनलाल गोपाळ यांचे कडून दिल्लीहून तार आली व आमचे शिर्डीस जाण्याचें ठरलें बाबांसंबंधी नवीन इसमाला भीतिप्रद वाटणारी माहिती इतर लोकांनी पसरविली होती. बाबांना अर्पण करण्यासाठीं नारळ इत्यादि घेऊन आम्ही निघालो. बाबांना पेरू घेऊन देण्यासाठीं एका मित्रानें चार आणे आमच्या जवळ दिले होते. वाटेंत एका पेरू विकणाऱ्या बाईकडून त्या चार आण्यांचे पेरू घेतले. ती म्हणाली, "माझेही थोडे पेरू बाबांना द्या". असे म्हणून तिचेही पेरू घेऊन आम्ही टांग्यांत बसलो व जे घोडे पहिल्यानें चालण्यास हटकत होते ते आतां बाबांना द्यावयाचे पेरू घेतल्यावर नीट चालू लागले

माझ्या बरोबर दर्शनास जातांना रा. नूलकर, रा. सहस्त्रबुद्धे, वगैरे मंडळी होती. आम्ही मशिदीत गेलो. त्या वेळीं एक ब्राह्मण बाबांची पाठ चेपीत होता. इतर मंडळी बाहेर बसली होती. इतक्यांत आम्ही पेरू व इतर गोष्टी हाराचा करंडा वगैरे

घेऊन दाराशी थबकलो. लोकांनी सांगितलें कीं, “बाबा फार रागावले आहेत. वर जाऊ नका”; माझा मित्र मदन गोपाळ कचरला पण मी मुळी लक्ष न देता एकदम पायरी पर्यंत तडक गेलो. त्या वेळीं बाबांचे संबधी माझे प्रथम मत हे अक्कलकोट महाराजच आहेत असें जाहलें, व त्यांचा चेहरा मला तसाच वाटला. बाबा क्रुद्ध वृत्तीत असतां मी पायरी जवळ दोन मिनिटें उभा होतो. त्यांचे तामसी शब्द माझे कानावर पडत होते “जाव इदरसे”. हे शब्द मी ऐकले व त्यांचे पाठीमागें असलेल्या एका ब्राह्मणानें याच वेळी, “थोड्या वेळानें या” असें हातानें खुणविलें. बाबांनी बोलावल्याशिवाय आंत जावयाचें नाहीं असा मनाचा हिथ्या केला. “सद्गुरू माय प्रेमळच असते” हा अनुभव लागलीच आला. बाबांनी एका इसमाला आम्हांला दोघांनाच बोलावणे पाठविले. आम्ही दोघे बाबांच्या पायरी जवळ जाऊन बसलो. तोंच आजू-बाजूचे शेकडो लोक गोळा झाले. हार घालणें, आरत्या करणें इत्यादि प्रकार झाले. दिलेले पेरू बाबांनी लोकांना वाटण्यासाठी बाहेर फेंकून दिले. निम्मा पेरू मला व निम्मा माझ्या मित्रास दिला. आम्हाला उदी लावली व शेवटी, “खाना खाव, और वाडे में आराम करो” असा, हुकूम केला. आम्ही त्यांच्या सांगण्या वरून वाड्यात ३४ दिवस राहिलो. दररोज त्यांचे दर्शनास जात असूं. बाबा जर सत्पुरुष आहेत तर ते इतके तामसी कां? क्रोधामुळें लोकांचें कल्याण होईल का? जगाचें कल्याणाला याचा उपयोग काय ? अशा सारखे विचार ३४ दिवस सारखे येत होते. एकदां फिरावयास गेलो असतां उदाचा वास येत होता. प्रत्यक्ष मशिदीत ऊद घातलेला नव्हता तरीपण मशिदीपासून उदाचा वास येत होता, तो आम्ही तेथें गेल्यावर थांबला. उद हा बाबांचा जासूदच आहे अशी आमची खात्री झाली. आम्ही तेथें यावे याबद्दल हें त्यांचें खुणेचे बोलावणें आहे असें वाटलें. बाबांनी आम्हाला पाय चेपाव्यास सांगितले. आम्ही दोघांनी ते चेपले. बाबांनी चिलीम स्वतः ओढून माझ्या हातांत दिली. बाबांनी चिलीम पुन्हा ओढून माझ्या मित्राला दिली. ती त्यानें तीनदा ओढली. मी मात्र ती चिलीम हातातच धरून ठेविली होती. माझ्या हातात चिलीम देण्याबद्दलची माझी कल्पना अशी झाली कीं बाबांना थोडी विश्रांति पाहिजे होती. बाबा माझ्या बरोबरीचे नाहींत व मी ही त्यांच्या बरोबरीचा नाहीं, कीं मी ओढलेली चिलीम त्यांनी ओढावी. हें करणें अपमानास्पद होय असा माझा ग्रह झाला. बाबांनी ती चिलीम पुन्हा ओढून ‘लेव’ म्हणून पुन्हा दिली. मी तिला झुरका दिला व ती चिलीम बदलली मी चिलीम ओढतांना स्वतःशीच बाबांचें बोलणे चालले होतें त्यातील कांही मजकूर माझ्या मित्रा संबधीचा व कांहीं माझ्या विषयीचा होता. बाबांनी माझ्या आजोबांचे वेळेपासून त्या तारखेपर्यंत समग्र इतिहासाचा पाढा गाइला. त्यांतून पुष्कळ गोष्टी ज्या मला माहित नव्हत्या त्या मला समजल्या. मी घरी आल्यावर विचारपूस केल्यावर त्या खऱ्या ठरल्या. त्या बद्दल मला आश्चर्य वाटले. आमचे आजोबांचे गुरु बारा वर्षे आमच्या घरी होते त्या बद्दल बाबांनी उल्लेखहि

केला होता, व स्वतः बद्दल उल्लेख केला तो असा:—'मेरा बाप और माँ था. हम बारा बरस उसके पास रहे. उसने मेरा पालन बहुत अच्छा तन्हेसे किया. मेरे बाप-माँ कू बहुत आदमीने और आप्त इष्ट सोयरोने सता दिया. जिसने उसकू सता दिया इसका अल्ला देखते है. देखो, अच्छी तन्हेसे चलो तो अल्ला अच्छा करता है. बुरी तन्हेसे चलेंगे तो बुरा होता है. हम गाणगापुरमें बी हैं. पंढरपुरमें बी हैं. सब ठिकाणमें है सब जगमें हम है और हमारेपास सब जग है. जिसकू तुम पकडा है उसकू छोडना नहीं दोन चार दिनमे अल्ला पावेगे.'

बाबांनी इतके भाषण केल्यावर माझ्या सर्व तोंडावर उदी फांसली व 'खाना खावो और आराम करो' असे सांगून खोबऱ्याचा प्रसाद देऊन आम्हांस जेवण्यास पाठविले. नंतर घरी जाण्यास परवनगी दिली. आम्ही शिर्डीहून निघालो. माझ्या जवळचे पैसे सर्व संपले. मी पांच रुपये उसने घेऊन ठेवलेले सुद्धा संपत आले. एवढ्या पैशात मी वसईमध्ये कामावर रुजू कसा होणार? दुसरे दिवशीं ११ वाजता कामावर हजर व्हावयाचे होते. शिर्डीहून शेवटचे दर्शन घेऊन बाबांचा निरोप घ्या-वयास नारळ घेऊन गेलो. बाबांनी उदी व नारळ प्रसाद म्हणून दिला, व "तुमे कल ऑफिसमें जानेका है अभी के अभी निकलो तो गाडी मिल जायेगी" असे उद्गार काढले. इतक्यांत इंदूरहून एक इसम बाबाना भेटावयास आला. त्याचा स्वतंत्र टांगा होता, व येता जाता दोन रुपये ठरले होते. त्याला बाबांनी आमच्या बरोबर जाण्यास हुकूम केला. आमचे टांग्याचे काम झालें; पण ठरलेली गाडी चुकली, पुढच्या गाडीला बिघाड झाल्यामुळें ती उशीरा आली. दुसऱ्या दिवशीं ऑफिसच्या वेळीं गाडींत बसलो व तिसऱ्या दिवशीं ऑफिसला गेलो. माझ्या विरुद्ध असलेल्या लोकांनी साहेबांचे कना फुंकले होते पण जज्ज साहेबांनी त्याकडे दुर्लक्ष केले.

एकंदरीत " राजा चाले. तेथें वैभव सांगाती " या तुकारामाच्या उक्ती प्रमाणें संतांकडे चमत्कार असतात, परंतु चमत्काराच्या दृष्टीनेच संतांची ओळख पारख करणारांना त्यांचेपासून खरा आत्मिक उन्नतीचा लाभ फारसा मिळत नाही, असा अनुभव आहे.

चमत्कार हे केव्हां केव्हां कांहीं जनांना सन्मार्गाला लावण्यास कारणीभूत होतात ही गोष्ट सत्य आहे, परंतु अशांनी आपलें धोरण कोणतें ठेवावें हेंही संत सहवासा-वरून जाणलें पाहिजे.

पुणे येथील एका डॉक्टरांचा श्रीसाईबाबांबद्दल अनुभव

“साईबाबा समाधिस्थ होऊन इतकी वर्षे झाली तरी अजूनहि ते नास्तिकांनाही कशा रीतीने आपल्या भक्तीला लावतात त्याचा एक अनुभव” माझ्या पाश्चिमात्य शिक्षणामुळे किंवा धर्मासंबंधी स्वाभाविक अनास्थेमुळे किंवा ढोंगी साधूंच्या कट्टु व मतलबी अनुभवामुळे माझा साधूंच्या थोतांडावर बिलकूल विश्वास नसे. माझ्या मातोश्रीस अपत्ये होत नसत तेव्हां माझ्या मातोश्रीस कोणा एका महात्म्यानीं मिरवलीच्या पहाडावरील अवलियांच्या दर्शनास जाण्यास सांगितले. त्याप्रमाणे माझ्या मातोश्रीने त्या अवलियांचे दर्शनही घेतले, व त्यांची मनापासून सेवा करण्यास सुरवात केली. कांहीं कालाने त्यांच्या कृपाप्रसादामुळे मातोश्रीस मी जन्मास आलो. माझ्या नंतर पुष्कळ भावंडे झाली. माझी नोकरी पुण्यास असल्याकारणाने मला अहमदनगरास जाण्याचा योग क्वचित्च येत असे. त्या क्वचित्प्रसंगी पहाडावरील साईमहाराजांच्या दर्शनास जाण्याचा मला अतिशय आग्रह करण्यांत येत असे. पण भोळसर, फाजील भाविक, लोकांच्या माथेफिरूपणाच्या आग्रहाला विनोद या पलिकडे मी कांही महत्त्व दिले नाही. पुन्हा एकदा अहमदनगरास जावे लागले त्या वेळीं सुद्धा अशाच तऱ्हेचा आग्रह झाला पण मी कांहीं महत्त्व दिले नाही. पण माझ्या कुटुंबाच्या मनावर त्याचा परिणाम विचित्र तऱ्हेने झाला. पुत्रसंततीच्या लोभाला त्यांनीं मोहून दर्शनाचा योग साधला. त्या वेळीं त्यांना गुरुवार करण्यास सांगण्यांत आले. सूर्यास्तानंतर त्या अवलियांच्या नांवाने धूप जाळून त्यांचे स्मरण अंगणांत बसून करावे व नंतर उपवास सोडावा असा विधि सांगण्यांत आला.

कांहीं वर्षांनंतर मी आजारी पडलों. फार उपाय करून सुद्धा बरे न वाटतां ज्यास्तच आजार वाढत गेला. इंजेक्शन देऊन सुद्धा आजार विकोपाला जाऊं लागला. दुधाशिवाय मला कांहीच घेता येत नसे. माझ्या कल्याणाची उत्कट इच्छा बाळगणाऱ्या परमपूज्य अशा काशीनाथ शंकर दुबे नांवाच्या गृहस्थांनी अत्यंत भाविकपणे सांगितले कीं श्रीसाईनाथ महाराजांची पूजा केल्यास सर्व त्रास नाहीसा होईल. त्या सांगण्याचा माझ्या मनावर कांहीच परिणाम झाला नाही. मनुष्य संकटांत असतां वाच्याला सुद्धा तोंड पसरीत असतो. आर्यसंस्कृतीच्या पवित्र धर्माला अनुरूप माझ्या कुटुंबाने मीही गुरुवार करावेत अशी मला विनंती केली. दुधाशिवाय मी कांहीच घेत नसे. म्हणून सहजासहजी मी गुरुवार करण्याची संमती दिली. दुधाशिवाय मी कांहीं खात असतो तर अशा विनंतीला कधीच रुकार दिला नसता. मुंबईहून एक गृहस्थ माझ्या येथे आले ते फारच सुधारक होते. मी गुरुवार करतो ही कल्पना त्यांना कशीशीच वाटली. ते म्हणाले कीं, “आपल्या धर्मात देवांचा दुष्काळ पडला म्हणून कीं काय आपण मुसलमानी धर्मातील अवलियांच्या भक्तीला लागलां आहांत?”

मला त्यांचें म्हणणें पटल्यासारखें वाटलें, ते पाहुणे निघून गेले, पण माझ्या मनांतील खळबळ कांहीं केल्या शांत होईना. मला रात्रीं स्वप्न पडलें. त्यांत दोन्ही धमचि मिश्रण असलेली अशी एक विभूति दिसली. कपाळाला गंध, अंगावर शुभ्र पांढरे कपडे, डोक्याला पांढरें फडकें बांधलेलें होतें. त्यांनी मला खालील आशयाचा आदेश केला, "साईनाथ महाराज और दत्तात्रेय दोनो एकही है. बाह्यरंगसे कभी भी भुलना नहीं. अंतरमे जो एक तत्त्व है उसकूहि देखना और पैछानना. "

हा उपदेश कानांत एकसारखा घुमत होता. मी त्या पूज्य व्यक्तीचा-काशीनाथ पंताचा सल्ला घेतला, त्यांनी मला पूजा करण्यासंबंधीं आग्रह केला. बाबांची पूजा केली. पूजेपर्यंत मला दुधाशिवाय कांहीच खाता येत नसे. प्रसाद मात्र कसलाही व कांहीही असला तरी खावा असे ऐकल्यावरून पूजेनंतर मला अपथ्य होण्यासारखा प्रसादांत पदार्थ असतांना सुद्धां मी त्याचा स्वाहा केला. आश्चर्याची गोष्ट अशी कीं मला त्यापासून कांहीही अपाय न होता उलट बरें वाटलें, व दुसऱ्या दिवसापासून औषध बंद केलें. थोडें थोडें अन्नही घेण्यास सुरवात केली. औषधावांचून मला बरे वाटणार नाहीं असा डॉक्टरांचा अभिप्राय असतांनाहि माझ्या साईनाथ महाराजांच्या ठिकाणीं जडलेल्या एकनिष्ठ भावनेनें मला उत्कृष्ट गुण आला, व त्याच्याच मेहर-नजरेनें मला उत्तम आरोग्य लाभलें.

॥ जया मनीं जैसा भाव तथा तैसा अनुभव ॥

दुसऱ्या एका प्रसंगीं माझ्या हाताखालील कांहीं लोकांना माझा चोख स्वभाव व थोडीशी कडक शिस्त न आवडून त्या स्वार्थी मंडळीनीं गुप्त कट करून माझ्या वरिष्ठ अधिकाऱ्यांचें मन कलुषित करण्याची शिकस्त केली. त्यांत माझ्यावरही मोठेंच किटाळ आलें होतें व प्रसंगविशेषीं नौकरी करण्यांत पुष्कळच त्रास झाला असता. पण मुख्य अधिकाऱ्यांच्या तपासणीच्या वेळीं मला त्यांच्या ठिकाणीं प्रत्यक्ष महाराजच दिसले व तपासणींत माझें कसलेंहि नुकसान न होतां उलट त्या लोकांची नाचक्की झाली. हा सर्व प्रताप माझ्या साईनाथ महाराजांच्या ठिकाणीं जडलेल्या अढळ निष्ठेचाच होय असे मला वाटतें.

आणखी एका प्रसंगी मी डिस्ट्रिक्ट मध्ये फिरत असतांना कांहीं अडचणीमुळें मला माझ्या नोकरासह मुक्काम करणें भाग पडलें. दुसऱ्या दिवशीं उठून मला ठरलेल्या गांवीं-दूर असलेलें ते गांव होतें- जावयाचें होतें. पण आदले दिवशीं रात्रीं निजतांना असें कळलें कीं शेजारच्या एका गांवीं मोठी यात्रा आहे, तेव्हां गाडी मिळणे शक्य नाहीं. पण रात्रीं निजतांना मी माझ्या मनाशी असा संकल्प करून निजलो कीं, माझा भाव जर साईनाथ महाराजांच्या ठिकाणीं दृढ असेल तर माझ्या मार्गांत अथवा

कार्यात कसलीही विघने उपस्थित न होतां सकाळीं मी ठरलेल्या वेळीं व ठरलेल्या ठिकाणी 'निवास' जाईन. खरोखरच तसा चमत्कार झाला. आम्ही उतरलेल्या घरासमोर सकाळीं एक गाडीवाला आला व त्यांनी होऊन आम्हास उठविलें व ठरलेल्या ठिकाणी सुरक्षित नेलें.

आणखी एका प्रसंगी घरामध्ये माझ्या मुलीला खोकला अतिशय झाला. पुष्कळ उपाय केले, पण कांहींच उपयोग झाला नाही. शेवटीं हेमगर्भाची मात्रा म्हणून साईनाथ महाराजांची उदी औषध म्हणून तीन दिवस देण्यांत आली आणि आश्चर्य हे कीं मुलगी साफ बरी झाली.

अवतारी विभूतींच्या लीला वर्णन करणे किंवा गुणानुवाद गाणे माझ्या सारख्या क्षुद्र मनुष्याच्या शक्तीबाहेरचें आहे. त्यांची कृपा झाल्यास ते काय करूं शकणार नाहीत.

“मूकं करोति वाचालं पंगुं लघयते गिरिम् ।
यत्कृपा तमहं वन्दे परमानंदमाधवम् ।”

पण एके काळीं पुरा नास्तिक असणारा जो मी कसल्याही प्रसंगी कोणाही विभूतीला महत्व देत नसे, इतकेच नव्हे तर शक्य तितक्या रीतीनें जो उलट त्यांचा उपहास करित असे, तो मी आतां साईबाबांच्या कृपाप्रसादानें पूर्ण भाविक बनलों आहे.

तेव्हां कोणीही गृहस्थानें आपल्या विद्वत्तेच्या घमेंडींत निदान अनुभवाशिवाय कोणाचा उपहास तरी करूं नये, अशी सर्वांच्या चरणीं लीन असणाऱ्या या दासाची अत्यंत नम्र व कळकळीची प्रार्थना आहे.

बाबांनीं दिलेला दृष्टांत

लेखक : श्री. वसंतराव हरिश्चंद्र पाठारे, बोरिवली.

मी रेल्वे नोकर आहे. १९४५ मध्ये माझी आर्थिक स्थिति अगदीच सामान्य होती. तशांत प्रारब्धाच्या फेऱ्यांत सांपडून मी आजारी पडलों. लवकर बरा होईना. कर्ज काढून औषधपाणी करणें भाग पडलें. दीर्घ कालानंतर मी बरा झालों; आणि कर्जाचें ओझे शिरावर बसलें. नोकरीच्या उत्पन्नांतून जोमतेम संसार चालवीत होतो; तेव्हां कर्ज कसें फिटणार ? मी दत्तभक्त आहे व दर गुरुवारीं दत्ताची आरती

करतो. साधारण १९५१ मध्ये केव्हांतरी आमचे एक मित्र श्री. नीळकंठ चिमणाजी घाणेकर यांनी मला सांगितले कीं गुरुवारची जी दत्ताची आरती तुम्हीं करतां त्याबरोबरच साईबाबांची पण आरती म्हणत चला. नंतर त्यांनीं बाबांची माहिती दिली व मी तेव्हांपासून दर गुरुवारीं 'आरती साईबाबां हीहि आरती म्हणूं लागलों.

अशा रीतीनें बाबांच्या भक्तीस मी लागल्यावर १९५१ च्या गणेशचतुर्थीस माझे एका मित्राजवळ मी 'श्रीसाईनाथ-स्तवनमंजरी' हें पुस्तक पाहिलें. तेव्हां त्या मित्रास मी त्याबद्दलची माहिती विचारली. त्यानें त्या स्तोत्राची माहिती दिल्यावर ही पुस्तिका मजजवळ असावी व आपण ती दर गुरुवारीं वाचावी असें मला अत्यंत तीव्रतेनें वाटलें व मी त्या मित्रास तें पुस्तक देण्यास विनंती केली. त्यानें स्पष्ट नकार दिला. पण मी अत्यंत आग्रह करतांच त्यानें दिली आणि त्याच दिवशीं मी संपूर्ण वाचून काढली. सबंध वाचून होतांच मला आश्चर्य वाटलें. कां कीं, 'मंजरी' गणेशचतुर्थीच्या पुण्यदिवशींच दासगणूंनीं लिहून पूर्ण केली आणि अशी ती प्रसादपूर्वक पोथी मला गणेशचतुर्थीच्या दिवशींच मिळाली ! मला हा एक बाबांचा प्रसादच वाटला व आतां बाबा आपलीं संकटे दूर करतील असा विश्वास उत्पन्न झाला. हा विश्वासच पुढें कल्याणप्रद ठरला.

ही प्रासादिक स्तवनमंजरी मिळाल्यानंतर कर्जाचा बोजा अगदींच हळूहळू कां होईना, पण निश्चित कमी होऊं लागला. अशा स्थितींत १९५२ मधील श्रावणांतल्या शेवटच्या आठवड्यांतली गोष्ट. श्री. घाणेकरांनीं मला श्रीसाईसच्चरित्राचें पारायण करण्या बद्दल सुचविलें. त्याप्रमाणें मी लगेच पोथी मागवून पोथींत दिलेल्या सूचनेप्रमाणें विधिपूर्वक पारायण केलें. पारायण झाल्यावर श्री. घाणेकरांनीं मला विचारलें कीं, बाबांचा कांहीं दृष्टांत वा अनुग्रह तुम्हांस झाला काय ? मी 'नाहीं' म्हटले. परंतु मनांत माझ्या खुटखुटत असे कीं, बाबांनीं आपणांस कांहींच कसा दृष्टांत दिला नाही ? पारायण संपल्यानंतरच्याच गुरुवारची गोष्ट. मी जेवून पलंगावर अर्धवट झोंपलों असतां एक साधू आला व त्यानें बाहेरूनच म्हटलें कीं, "कोणी साईभक्त मला जेऊं घालील काय ?" श्री. घाणेकरांचे शब्द माझ्या लक्षांत होते, म्हणून मी त्या साधूंना हांक मारली आणि कुटुंबास सांगून त्यांना जेवणास घातलें. त्यांनीं हात वगैरे धुतले आणि नंतर साईबाबांच्या फोटोकडे लक्ष गेल्यावर ते म्हणाले कीं, "मी पण साईभक्त आहे." मग त्यांनीं माझे हातांवर चिमूटभर पिंजर (कुंकू) ठेवली व हात बंद करण्यास सांगितलें. नंतर त्यांच्या सांगण्याप्रमाणें मी व माझी पत्नी बाबांच्या फोटोसमोर गेलों व नमस्कार करून परत आलों. हा वेळपावेतो मूठ बंदच होती. नंतर त्यानें मूठ उघडण्यास सांगितलें, तेव्हां तेथें आम्हांस कुंकू न दिसतां तांदूळ दिसले ! आम्ही आश्चर्यानें अगदीं भंरावून गेलों. ते तांदूळ मी नंतर जपून ठेवले, व १९५३ त बाबांच्या समाधीस दाखवून पुन्हां परत नेले.

नंतर त्या साधूंनीं गळ्यांतील रुद्राक्षांच्या माळा हलवून त्यांतून गंगा काढली व तीर्थ म्हणून तें आम्हांस दिलें, आणि आशीर्वाद दिला कीं, तुज्जें कल्याण होईल व तुझ्या मनांतील इच्छा पूर्ण होतील! त्यांच्या स्वतःबद्दल माहिती विचारतां ते म्हणाले, मी शिर्डीच्या लेंडीबागेतून आलों. तू ही शिर्डीस लवकरच येशील त्या वेळेस मला एक कपडा घेऊन ये, नंतर ते निघून गेले.

हा अनुभव आम्हांस जबरदस्त होता. आम्ही सर्वच अगदीं भारावून गेलों होतों म्हटल्यास हरकत नाही. आतां प्रत्यक्ष प्रचीतीची वाट पहात होतों. आणि त्या प्रमाणें एक एक अनुकूल घटना घडूं लागल्या. १९५२ च्या भाद्रपदांतीलच गोष्ट. ते साधू येऊन गेल्याला २-३ दिवस झाले असतील नसतील इतकेंच. आमच्या घरांत भाद्रपद शु. ४ स गणपतीची स्थापना झाली. ही स्थापना माझे वडील बंधूंच्या घरीं होते व मी खर्चाप्रीत्यर्थ २५ रुपये देत असतो. परंतु या वेळेस मजजवळ अजिबात पैसे नव्हते त्यामुळें रुखरुख लागून राहिली. तोच कोणा एका मित्राचें मी एक काम केव्हांतरी केलें होते, त्या कामाचा मोबदला म्हणून त्यानें कांहीं एक रक्कम मला त्याच वेळेस दिली व त्यामुळें मला बंधूस २५ रु. देतां आले. आणि त्याच क्षणापासून मी आर्थिक संकटातून मुक्त होऊं लागलों. पुढें मला कौटुंबिक सुख व अपत्यसुखही लाभलें. ही सर्व बाबांचीच लीला व त्यांचीच कृपा होय यांत शंका नाही.

श्रीसाई कृपा

रघुनाथ बाबुराव सांडभोर.

मी शाळेत असतांनाची, १९४० सालातली, गोष्ट आहे. मी लहान होतो, माझ्या गावापासून (तिन्हेवाडी) दोन मैलांवर खेड येथे शाळेत जात असे. दैवयोगाने माझ्या वडिलांचे मित्र कै. निकम हे खेड येथे राहत होते. त्यांचेकडे राहण्याचा मला योग आला. त्यांचेकडे साईभक्ती व पूजाअर्चा नेहमी चालत असे. त्यामुळे मलाही बाबांची सेवा करण्याची संधी मिळाली. हळू हळू माझी बाबांवरील भक्ती वाढत गेली व मी मनोभावे बाबांची सेवा करू लागलो.

पुढे निकम शिर्डीस जाण्यास निघाले. मलाही त्यांचे बरोबर बाबांचे दर्शनास जाण्याची उत्कट इच्छा होती परंतु पैशांच्या अडचणीमुळे मला जाता येणे शक्य नव्हते. मी मनातले मनात बाबांना प्रार्थना करित होतो कीं, मला तुमचे दर्शनास

यावयाचे आहे. काहीतरी मार्ग दाखवा. तेवढ्यात निकम यांचे मित्र आले. निकम त्यांना म्हणाले की, मी ह्याचे पैसे भरतो. यालाही बरोबर घ्या. त्या प्रमाणे मी ही शिर्डीला गेलो. साईबाबांनी माझी प्रार्थना ऐकून मला त्यांची प्रचीती दाखवली. शिर्डीला बाबांची तीन दिवस सेवा करावयास मिळाली.

अशा प्रकारे मी बाबांचे सेवेत गुंग झालो. तेव्हा वडील मला रागवत की, अभ्यास करत जा. त्या मुसलमान देवाच्या काय नादी लागला आहेस. त्यावेळी त्यांना बाबांचा विश्वास-भक्ती नव्हती. परंतु मी निकम यांचेकडे राहत असल्यामुळे माझी भक्ती दिवसेंदिवस वाढत चालली. त्या वेळी निकम म्हणत की,

- (१) शिर्डी काही दिवसांनी 'पंढरी' होईल.
- (२) बाबांचे दर्शनास मुंग्यांसारखी गर्दी होईल.
- (३) प्रत्येक घरोघरी बाबांचे फोटो पहावयास मिळतील व त्याची प्रचीती मला आली आहे.

पुढे वडील एकदा खूप रागावले तेव्हा मी बाबांची प्रार्थना केली की, तुमची सेवा करून घ्यावयाची तर वडिलांना आपले चरणी लीन करून घ्या व मला परवानगी मिळू द्या.

त्या प्रमाणे एकदा रात्री वडिलांना बाबांनी स्वप्नात दर्शन दिले व सांगितले मी कोण आहे ते नीट पहा. व पाहता पाहता वडिलांना दत्त दिसले. हा अनुभव वडिलांनी निकम यांना सांगितला व तेव्हापासून वडील बाबांची सेवा करू लागले.

असाच एकदा मी रात्री खेडहून गावी चाललो होतो. रस्ता सर्व काळोखाचा होता. मला भीति वाटत होती. मी मनातले मनात बाबांचे नाव घेत चाललो होतो. तेवढ्यात आमचे गावातील वेडा मला भेटला. त्याला मी म्हणालो "बरे झाले, तू भेटलास, सोबत झाली. त्यानेही मला 'तू भिऊ नकोस' म्हणून धीर दिला. आम्ही चालत गावापर्यंत आलो. तेव्हा समोरून आई कंदील घेऊन मलाच पाहावयास निघाली होती. अंधान्या रस्त्याने मी घाबरेन म्हणून आई येत होती. आईने 'भीति वगैरे वाटली नाहीना?' म्हणून विचारले. मी सांगितले माझ्या बरोबर गावातला वेडा होता त्यामुळे मला भीति वाटली नाही. आता एवढ्यात कोठे गेला कोणास ठाऊक. आई म्हणाली खोटे कशाला बोलतोस. वेडा तिकडे देवळात झोपलेला आहे मी येताना तिकडूनच आले. तेथे जाऊन आम्ही दोघांनी पाहिले तर वेडा तेथेच झोपलेला होता. मला भीति वाटत होती म्हणून बाबांनीच माझी सोबत केली.

तेव्हापासून आईचीही बाबांवर श्रद्धा बसली व ती बाबांची भक्ती करू लागली.

पुढे निकम यांची बदली पुण्यास झाली. तेव्हाच माझे वडील १९४३ मध्ये स्वर्गवासी झाले. सर्व कुटुंबाचा भार माझेवर पडला होता. मी पुण्यास नोकरी शोधण्यास आलो होतो. मी निकम यांचे कडे जेवण्यास राहिलो व नोकरी पण मिळाली. पुढे त्यांचेबरोबर १९४३ सालात शिर्डीला जाण्याचा योग आला. तेथे दासगणू महाराजांचे कीर्तन झाल्यानंतर मी भारूड केले. तेव्हा त्यांनी मला आशीर्वाद दिला की, बाळा असाच दरवर्षी येत जा. त्यांचे आशीर्वादाने व बाबांचे कृपेने आजपर्यंत येत आहे.

सतत ३० वर्षे बाबांची सेवा करत आहे व मरेपर्यंत सेवा घडत रहावी हीच साईचरणी मागणी आहे.

जाणा येथें आहे सहाय्य सर्वास

लेखक— चिपळूणकर गुरुजी. मुं.२८.

श्रीसाईबाबांनी आपल्या अस्तित्वाची साक्ष आजही अनंत लोकांच्या जीवनांत ठेवलेली आहे. त्यांचे आपल्याकडे लक्ष आहे हेच हे अनुभव सांगतात, यामध्ये भावनेचा भाग किंवा लिहिण्यात अवास्तव किंवा अतिशयोक्तीचा भाग लेखकाने आणू नये. म्हणजेच अनुभव श्रीबाबांच्या म्हणण्याप्रमाणे जिवंत व सत्य होतात. जशी ज्याची श्रद्धा तसे त्याला पदोपदी अनुभव येत असतात. काही काही तर अगदी रोजच्या व्यवहारातले असतात. अशापैकीच काही अनुभव मी देत आहे.

मी जी गोष्ट अनुभवली ती दि. ६ ऑगस्ट ७३ ची आहे. त्या दिवशी सकाळी मी पुण्याहून सिकंदराबादने मुंबईस यावयाचे ठरविले होते. या गाडीस रिझर्वेशनची काय व्यवस्था असते ते मला माहित नव्हते. कारण ही गाडी सिकंदराबादहून मुंबईस येणारी असते. त्या दिवशी सोमवार असल्यामुळे पुण्याहून मुंबईस येण्याची गर्दी होतीच. गाडीही पुण्यास १५ मिनिटे उशीरा आली. अर्थातच लोकांनी डब्यात शिरण्याची घाई केली. मीही एका खिडकीत आसन मांडले तेवढ्यात एक गृहस्थ येऊन मला सांगू लागले की, "माझे या जागेचे रिझर्वेशन आहे व तुम्ही उठा." हा गृहस्थ मला विचार करण्यास अवसरही देत नव्हता. एवढ्यात बाहेरून एका गृहस्थाने त्यास विचारले की, तुमच्या जागेचा रिझर्वेशन नंबर काय आहे. सदर गृहस्थास तो नंबर सांगता आला नाही. तेव्हा बाहेरील गृहस्थाने सांगितले की, "या

जागेचा नंबर साठ असून मी पूर्वीच रिझर्वेशन केले आहे.” मागे वळून पाहता जागेचा नंबर साठ होता. साहजिकच वाद घालणाऱ्या गृहस्थास दुसरीकडे जाणे भाग पडले. गाडी सुटल्यानंतर बाहेरून हक्क सांगणारे गृहस्थ माझे जवळ येऊन मला म्हणाले की, मी या गाडीचा रोजचा पास होल्डर आहे. मघाचा गृहस्थ तुमच्याशी भांडणार असे वाटल्यावरून मी त्यास दटावले. तुम्हाला रिझर्वेशन देण्याविषयी मी गाडीतील कंडक्टरला सांगितले आहे. मी नेहमी प्रमाणे झोपून जातो तुम्ही आरामात बसा. तुम्हाला कोणी उठवणार नाही. थोड्या वेळाने कंडक्टरने मला रिझर्वेशन दिले व माझा मुंबईपर्यंतचा प्रवास अत्यंत सुखाने झाला.

या संबंधात मला असे म्हणावयाचे आहे की, माझे वय व गाडीतील गर्दी या गोष्टी दोन्ही गृहस्थांच्या नजरेसमोरच होत्या. असे असताना एकास माझ्या बरोबर वाद घालण्याची प्रवृत्ती व्हावी व दुसऱ्या गृहस्थांस अनाहूतपणे मध्ये पडून माझी सोय पाहण्याची प्रवृत्ती व्हावी हेही आश्चर्य नव्हे का ? परंतु असे घडले होते हे खरे. यात एक शब्दही अतिशयोक्तीचा नाही. अर्थातच एका जीवाबद्दल एवढी काळजी आराध्य दैवताशिवाय अन्य कोण घेईल. मी स्वतः दत्तभक्त असून माझे निष्ठास्थान श्रीसाईबाबा हेच आहेत. त्यांनाच मी दत्तस्वरूप मानतो. त्यामुळे उपरोक्त गृहस्थांस झालेली माझ्या बाजूची प्रेरणा श्रीसाईबाबांशिवाय अन्य कोणाची असणेच शक्य नाही. ही माझी दृढ श्रद्धा आहे. अशाच श्रद्धेचे अनुभव व श्रीसाईमाउलीच्या कृपेचे नवनवे अनुभव आम्ही साईभक्त नित्य अनुभवीत असतो. यावरून कोणत्याहीवेळी सुखाचे असो दुःखाचे असो, गाऱ्याने घाला किंवा न घाला, श्रीसाईमाउली भक्तांच्या पाठीशी अहर्निश उभी असतेच. आणि “जाणा येथे आहे सहाय्य सर्वास - मागे जे जे त्यास ते ते लाभे.” या बाबांच्या उक्तीची साक्ष पटते.

तुमचा मी भार वाहीन सर्वथा

सौ. श्री. शहाणे. डोंबिवली

सकाळच्या रोजच्या घाई घाईत माझी सून सौ. प्राची “येते हं !” म्हणाली व ऑफिसला निघून गेली. सुमारे अर्धापाऊण तास गेला असेल नसेल ! मी आंघोळीला स्नानगृहांत गेले असताना सारखी बेल वाजू लागली. मला वाटले मोलकरीण आली असेल ! म्हणून आतूनच मी सांगत होते अग थांब ग मी आंघोळीला गेल्येय ! पण बेल अधून मधून वाजणं चालूच ! शेवटी घाईघाईने आंघोळ करून मी बाहेर आले व दार उघडले. तो माझ्याकडे पाठ करून प्राची उभी ! मला वाटले गाड्या बिड्या रद्द झाल्या असततील ! पण छे !

तिचे हुंदके ऐकून मी तिला माझ्याकडे वळविण्याचा प्रयत्न करूं लागले. माझे हात पाय पार मोडल्यागत झाले. वाटले नवऱ्याला काही झालं (कारण दोघे एकाच वेळी निघतात) माझी मुलगीहि कॉलेजला तिच्याबरोबरच निघते. तिला काहीं झाले. की हे त्या सर्वांच्या ५-१० मिनिटे आधी निघतात. त्यांना काही झाले ? कांहीं सूचेना, मी अगदी बावरून व घावरून गेले. तिचे रडणं चालूच ! शेवटीं मी मनाचा हिऱ्या करून तिला माझ्या समोर वळवून विचारू लागले अग, काय झालंय ते लवकर सांग !

पण तिने सांगण्यापूर्वीच तिच्या गळ्याकडे पाहून मी म्हटलं तुझं मंगळसूत्र कापलं गेलं हो ना ! ती हो म्हणाली. माझ्या हृदयाने आधीच ठाव सोडला होता. मी तिला म्हटलं अग आपली माणसं ठीक आहेत ना ! मग आता आपण पुढचं पाहूं.

असं जरी म्हटलं तरी आजकालच्या दिवसात दीडतोळ्याचं मंगळसूत्र गेल्याचं दुःख झालंच. पण आपल्या माणसांचं कुशल ऐकून बाबरलेले मन थोडं निर्धास्त झालं. गाडीच चढताना कोणीतरी चोराने ते कापले. अर्थात गाडीत गेलेली वस्तू परत मिळणार कसची ? त्याच दिवशी मला एका ठिकाणी श्री सत्यनारायणाच्या पूजेला जायचं होतं. पण माझं मन अगदी खट्टू झालं. तरी तसं वर न दाखवतां तिला एक खोटं मंगळसूत्र विकत घे व ऑफिसला जा असं सांगितलं. त्या प्रमाणे तिने केलं. मी मग उदास मनोवृत्ती असली तरी श्रीसत्यनारायणाच्या पूजेला निघून गेले. पूजा झाल्यावर देवापुढे पैसा ठेवला व म्हटलं ! देवा देवा नारायणा ! तुझी कृपा असली तरच ही गेलेली वस्तू परत मिळणार ! ती मिळाली तर मी तुझी सव्वा-मूठीची पूजा करीन असं बोलले. मनातून साखर वाटत होतं की गाडीत गेलेली वस्तू कसली परत मिळते. तरी पण तिथल्या देवपूजेत मन थोडे विसरलं व मी सुमारे ५ वाजतां घरी आले. आल्या आल्याच समोर बाबांच्या फोटोकडे लक्ष गेलं आणि वाटलं अरे ! हा नारायण साक्षात इथे आहे. त्यांत नी ह्यात काय वेगळं थोडेच आहे. मी म्हटलं "देवा साईनारायणा केवळ तुझी कृपा असली तरच ही अशक्य गोष्ट शक्य आहे." हात जोडून बाजूला झाले व कामाला लागले. एवढ्यातच पुनः बेल वाजली. तर दारांत सुनेची बंहीण उभी ! तिला म्हटलं काय चौकशी करायला आलीस ना ? (कारण ती देखील कल्याणहून त्याच गाडीला ऑफीसला जायची) ती मला म्हणते घ्या !

माझ्या हातांत मंगळसूत्राचे तीन तुकडे ठेवीत ती माझ्या चेहेऱ्यावरचे भाव निरखूं लागली. पण मी तिच्या समोर होतेच कुठे ? ते मंगळसूत्र एका हातात व दुसऱ्या हातात साखरेचा डबा घेऊन मी श्रीसाईनारायणापुढे साखर वाटीत काढली. आणि डोळ्याला अक्षरशः धारा लागल्या. साईनारायणा ! काय ही तुझी

किमया ! तुझं स्मरण करताच एवढ्या लवकर धाऊन आलास ! त्याचं काय झालं ! ज्या व्यक्तीने मंगळसूत्र कापले तिला ते हिची (प्राचीची) नायलॉन साडी असल्याने खाली घरंगळत गेलं. तिला ते वेचतां आलं नाहीं. हिला वाटलं कापलं व गेलं. व्ही. टी. स्टेशनवर उतरायच्या वेळी थोडी गर्दी कमी झाली. दुसरी एक बाई पाऊल उचलणार तोंच तिच्या पांयाखाली मंगळसूत्राचे तुकडे ! तिने ते प्राचीच्या बहिणी जवळ दिले व म्हणाली अग सांखळी ओढून गाडी थांबताच ती डोंबिवलीला उतरून गेल्येय. तूं आधीं लवकर रजा घेऊन घरी जा ! नी तिला हे पांचते कर. अशा प्रकारे आमचा सदैव सर्व भार बाबा वाहातात. अक्षरशः त्यांनी आपल्या वचनात म्हटल्या प्रमाणे "तुमचा मी भार वाहीन सर्वथा. नव्हे हे अन्यथा वचन माझे !"

अगदी खरोखर बाबा आमचा भार वाहात आहेत. मात्र तेवढ्या श्रद्धेने त्यांना हांक मारली पाहिजे. की ते सदैव तुमच्या सन्निधच असतात.

साईबाबांचे विलक्षण सामर्थ्य

—विजय बी. तासकर

मी श्रीसाईसमर्थांचा अनन्य श्रद्धाळू भक्त आहे. मला आमच्या जीवनात बरेचसे चमत्कारिक प्रसंग पहावयास मिळाले आहेत. तरी एक हृदयस्पर्शी प्रसंग पाठवीत आहे. त्यामुळे भक्तास श्रीसाईच्या अस्तित्वाची संपूर्ण खात्री पटेल.

माझा लहान भाऊ प्रकाश Eng. College ला १९६४साली बडोद्याला शिकत होता. प्रथम वर्षाला तो सप्टेंबर ६४ मध्ये भयंकर तापाने आजारी पडला. त्याचे रूपांतर डबल न्युमोनियात झाले. ताप जवळ जवळ १०५ ते १०७ पर्यंत जाऊ लागला. फार औषधपाणी केले. बडोद्याचे नामांकित सर्जन व डॉ. अमीन यांनी त्यांच्या जीवनाची आशा सोडली. आमचे कुलदैवत अंबाजी असल्याने अंतघडीसाठी एक आधार देवीचा अखंड तुपाचा दिवा-उदबत्ती लावले होते. लहान भाऊ वाताच्या सपाट्यात काहीच्या काही पुटपुटत होता. त्याने गुरुवार रात्री १२ ला विदाय घेण्याचे सांगून निरोप घेऊन शांति ठेवण्यास सांगितले. जमिनीपासून १०-१२ इंच तर तो कांपत होता. सर्व एकडोळा करून ईश्वरावर आधारून होतो.

एकाएकी रात्री १२ ला काय झाले कळलेच नाही ! आई डोक्यापाशी आठ दिवसापासून जागरण करीत बसली होती. भावाने काय सांगितले “आई एक पांढरी शुभ्र कफनी घातलेला म्हातारा आला व त्यानी मला उदी लावून यमदूतांना हाकलून दिले. उद्यापासून मला बरे वाटेल” त्याच्या संपूर्ण वर्णनाप्रमाणे त्याने शिरडीचे समाधि मंदिर पाहिले होते. नोव्हेंबर-डिसेंबरमध्ये श्रीसाईदर्शनाला आल्यावर आम्हांस पटलेच की ते संत श्रीसमर्थ साईबाबांचे होते, व आम्ही लाल कुंकुमाचे टिळे लावले असूनही कपाळावर भस्माचा मोठा टिळा बाबांनी लावला होता. आज दहा वर्षांपासून आम्ही सर्व मंडळी श्रीसाईची प्रेमपूर्वक अनन्य-भक्ति करतो आहोत.

“जरी हे शरीर गेलो मी टाकून, तरी मी धावेन भक्तांसाठी”

श्रीसाईचरित्र अध्याय ४

मी रेल्वे मध्ये नोकरी करतो. माझे बरेच अनुभव आहेत. एकदा मी Night duty साठी साबरमतीहून माझा Card-Pass पैशाचे पाकीट घेऊन निघालो होतो. गाडीत चेकरला दाखवले सुद्धा होते. अर्थात बरोबर पाकीट नेले होते. दुसरे दिवशीं घरीं जातां पाकीट नव्हते. मला चिंता पडली. जीव कासवीस झाला. आम्हास संपूर्ण वर्षाचा पास असतो व ह्या पूर्वी माझा एक पास गहाळ झाला. होता. अर्थात च मी श्री साई चरणी हृदयपूर्वक केविलवाण्यापणाने विनंती करून नवस केला की जर पास व पाकीट मिळाले तर ताबडतोब मधले पैसे तुम्हाला पाठवीन तिसऱ्या दिवशी गुरुवारी नोकरीवरून आल्यावर पूजापाठ आटोपल्यावर पहातो तर महद् आश्चर्य ! श्रीसाईच्या फोटो-पादुकांजवळ माझे पाकीट ठेवले होते. घरांत कोठेही पास-पाकीट नसल्याची सर्वांनीच खात्री केली होती.

असो बाबा आपल्या भक्तास क्षणोक्षणी मदत करीत असतात. त्यात मुळीच शंका नाही. आपण आपल्या दुर्दैवाने त्यांना पाहू शकत नाही. परंतु ते आपणांस कासवीच्या पिलां प्रमाणे पहात आहेत.

प्रपंच करावा नेटका

लेखक : चंद्रकांत दामोदर सामंत

आयुष्याच्या सुरवातीची सुमारे बारा वर्षे व १६ ते १९ ह्या वयाच्या दरम्यानची तीन चार वर्षे एवढी सोडून उरलेली जवळजवळ पासष्ट वर्षे श्रीसाईबाबांचा श्रीशिरडी क्षेत्रीं अखंड वास होता हे त्यांच्या संबंधीं उपलब्ध असलेल्या सर्व प्रकारच्या माहितीवरून समजते. श्रीबाबा ब्रह्मचारी होते लौकिकदृष्ट्या त्यांना संसाराचे कोणतेही पाश नव्हते. तरीसुद्धा त्यांचे आचरण व त्यांची शिकवण एखाद्या संसारात मुरलेल्या गृहस्थाश्रमीं व्यक्तीप्रमाणे असे. आपल्या भक्तमंडळीनां श्रीबाबा वेळो-वेळीं संसारात कसे वागावे ह्याविषयीं उत्तम मार्गदर्शन करित असत. ते इतके अचूक व मार्मिक असे कीं श्रीबाबांनीं स्वतः कोणत्याही मायेच्या पाशांत न अडकतां हे सखोल ज्ञान कोठून मिळविले, असेल ह्याचा सर्वसामान्य माणसाला अचंबा वाटे.

अशाच एका प्रसंगीं श्रीबाबांचे एक परम भक्त श्री. नानासाहेब चांदोरकर ह्यांच्या प्रश्नांना उत्तर देताना श्रीसाईनाथांनीं सामान्य माणसाने संसारांत कसे वागावे ह्याविषयीं जो बहुमोल उपदेश केला तो “दासगणू” ह्यांच्या “अर्वाचीन भक्त व संत लीलामृत” ह्या पुस्तकांत वर्णन केला आहे.

श्रीबाबा म्हणतात :- पूर्वजन्मींच्या चांगल्या वाईट कृत्यांचे फळ म्हणजे देहप्रारब्ध. हे देहप्रारब्ध भोगण्यासाठीं प्राणिमात्र निरनिराळ्या योनींत जन्म पावतात व त्या त्या योनीनुसार वर्तन करतात. आपापले देहप्रारब्ध भोगल्याशिवाय गरीब, श्रीमंत, प्रापंचिक, ब्रह्मचारी, संन्यासी कोणासही सुटका नाही. म्हणून प्रत्येकाने प्राप्त झालेल्या स्थितीतच आनंद मानून रहावे. ऐश्वर्य प्राप्त झाले असतां माणसाने आपल्या मनाचा तोल ढासळ देऊ नये. संत व साधुजन ह्यांचा सदैव योग्य तो मान ठेवावा, दुष्ट व दुर्जन ह्यांचा संपर्क कटाक्षाने टाळावा. आपापल्या ऐपतीप्रमाणे ज्याने त्याने दानधर्म करावा, मात्र त्यासाठीं उगीच ऋण काढू नये. प्रपंच चालविण्यासाठीं पैशाची नितांत आवश्यकता असली तरी माणसाने त्यांतच गुरफटून राहतां कामा नये. द्रव्याचे दान करतेवेळीं स्वतःची ऐपत तसेच त्या दानाची निकड किती आहे ह्याचा विचार अवश्य करावा. पंगू, अनाथ, रोगी ह्यांना मदत; किंवा सार्वजनिक हिताची कार्ये, अथवा विद्वान पंडित मंडळींची संभावना ह्यां बाबींसाठीं दान करणे केव्हाही योग्यच ठरते. तीच गोष्ट अन्नदान व वस्त्रदान ह्यांना लागू पडते. पण ह्या कार्यासाठीं कर्ज काढणे मात्र इष्ट नव्हे. आपल्या अंगच्या

शक्तीचा व सत्तेचा सदुपयोग परपीडा निवारण्याकडे करावा. वेळप्रसंगी न्याय-दानाची जबाबदारी अंगावर पडली असता लांचलुचपत घेऊं नये. अंगीकृत कार्य चिकाटीने व दीर्घप्रयत्नाने तडीस नेणे हे पुरुषार्थाचे लक्षण आहे. शक्यतो जहरीपेक्षा जास्त भारी पोषाख करूं नये, मीपणाचा तोरा उगीचच मिरवूं नये. निष्कारण कोणाचाही उपमर्द करूं नये. देहप्रारब्धानुसार प्राप्त झालेल्या पत्नीशी प्रेमाने संसार करावा पण पुत्र, पौत्र, आप्तजन ह्यांचा वृथा अभिमान बाळगण्यांत कांहीं अर्थ नाही. प्रवासांत ज्याप्रमाणे तात्पुरती सोय म्हणून आपण एखाद्या धर्मशाळेत उतरतो, व तंतर त्या जागेचा त्याग करतो, तद्वत् ह्या प्रपंचाचा माणसाने मोह न धरतां आपल्या उद्धारासाठी त्याचा उपयोग करून घ्यावा. ईश्वरकृपेने आपल्यापोटी जन्मलेल्या मुलांचे उत्तमरीतीने संगोपन करून त्यांच्या शिक्षणाची सोय करावी व त्यांस यथा-शक्ति पैशाअडक्याची मदत करावी पण ह्या सर्वांचा अहंकार न बाळगतां ते कर्तृत्व परमेश्वरास अर्पण करावे, म्हणजे कर्माच्या बऱ्यावाईट फळापासून अलिप्त राहतां येते. कुडींत प्राण असेतोवर त्याची जपणूक करावी पण प्राणे निघून गेल्यानंतर इतरांनी वृथा शोक करूं नये. कारण मानवी देह हा पंचमहाभूतांचा बनलेला असून मृत्यूनंतर पृथ्वी, आप, तेज, वायू व आकाश हीं आपापल्या ठिकाणी विलीन होऊन जातात. त्यांत शोक करण्यासारखें काय आहे ? एखादे बीं जमिनीत रुजते, त्याच्यावर ढग पाऊस पाडतात, सूर्यप्रकाश आपल्या किरणांनी त्याची जोपासना करतात; पुढे त्या बीचे रूपांतर एखाद्या विशाल वृक्षांत होते. एवढ्यावरून पृथ्वी, ढग किंवा सूर्य ह्यांच्यापैकी कोणीही त्या वृक्षाच्या कर्तृत्वाचा वृथा अहंकार बाळगत नाही. आपणसुद्धा जन्म-मरण ह्या घटनांकडे ह्याच तटस्थतेने पहावे म्हणजे हर्ष-शोक ह्यांच्या अभावी आपले मन मुक्तावस्थेप्रत पोहोचते. देहप्रारब्धानुसार कर्म करित असतां मनुष्यप्राण्याने सदसद्विवेक बुद्धी सदैव जागृत ठेवावी. वाईट कृत्ये करून मानवीप्राणी आपापल्या संचिताची निर्मिती करत असतो व त्याच्या फळानुसार त्याला पुढील जन्म प्राप्त होत असतो. अशारीतीने त्याच्या मार्गे लागलेला जन्ममरणाचा फेरा पुढे चालू राहतो. काम, क्रोध, लोभ, मोह, मद, व मत्सर ह्या सहाही मानवी शत्रूंचा मानवाने व्यवहारांत कौशल्यपूर्ण उपयोग करून त्यावर आपली पकड कायम ठेवावी. उदाहरणार्थ, लोभ धरावा हरिनामाचा; अनीतीबद्दल क्रोध बाळगावा; हृदयांत मोक्षाची आशा सदैव जागृत ठेवावी; परमार्थाचा मोह अवश्य करावा; दुष्कृत्यांचा मत्सर करणे इष्ट. सारांश, वर वर्णन केल्याप्रमाणेच आचरण ठेविले असतां प्रपंच नेटका करूनही आपले मन त्यापासून मुक्त राहते.

* * *

आमच्या घरीं आले साई

ले. वसंत महादेवराव फरतोडे.

साईनाथ बाबांची पूजा आम्ही ५१६ वर्षांपासून करतो. सुरवातीला मी शिरडीहून साईबाबांच्या समाधीचा फोटो आणला नंतर कांही दिवसांनी फोटोंतून उदी पडण्यास सुरवात झाली. त्या उदीला चांगला अत्तरासारखा सुगंध होता. तो चमत्कार थोड्या लोकांनी पाहिला.

पुढें या वर्षी, मी शिरडीहून मातीची ११ फूट उंचीची बसलेली साईबाबांची मूर्ति आणली. त्यानंतर या दिवाळीपासून साईबाबा स्वतः रात्रीला अंदाजे ३ ते ४ वाजता माझ्या घराचे दोन्ही दार उघडून आले व त्यांनी मूर्तीची पूजा केली. गुलाबाची ३ फुले व बेलाचे पान आणले व सुगंधी तेलाचे दिवे लावले व अगरबत्ती लावल्या व साईबाबांच्या मूर्तीपुढे १०, २५ नये पैसे ठेवले होते. नंतर आईला उठवले. आई घाबरली. नंतर आम्ही बाबांचे चरणांचे दर्शन घेतले. बाबांनी तिच्या डोक्यावर हात ठेवला. व आशीर्वाद दिला. ता. २१।२।७३ असेल. माझा लहान भाऊ तिथेच झोपला होता. आई माझ्या भावास उठवू लागली पण बाबांनी न बोलता इशान्याने सांगितले की त्याला जागवू नको. आईने पुन्हा भावास उठवण्याचा प्रयत्न केला. पण इतक्यांत बाबा अदृश्य झाले. नंतर आईने घरातील सर्व मंडळीस जागे केले व सांगितले की, साईबाबा स्वतः आपल्या घरीं आले होते. त्यांनी मला दर्शन दिले व त्यांनीच ही पूजा केली. आम्हीं सर्वांनी त्याच वेळेस बाबांनी केलेली पूजा पाहिली. व शेजारच्या लोकांनीही पूजा पाहिली.

पुढें काही दिवसांनी वरील लिहिलेल्या प्रमाणे तोच प्रकार पुन्हा घडला. नंतर तिसऱ्यानेही तोच प्रकार झाला पण या वेळेस आईशी साईबाबांनी बोलणी केली की "तुला शिरडीत कोणी आणत नाही तर मी तुला घेऊन जाईन व बाबांनी आईस १० न. पै. हातीं दिले. आईने बाबांस सांगितले की या १० पैशात माझे शिरडीस कसे येणे होईल. तेव्हां बाबांनी सांगितले की तूं कांही काळजी करूं नको. मी घोडा आणला आहे. त्यावर बसून जाऊ. मधल्या दारांत भुरकट रंगाचा घोडा उभा होता. तो आईने पाहिला. नंतर आईने भावास उठवण्याचा प्रयत्न केला. इतक्यांत बाबा व घोडा अदृश्य झाले. नंतर आईने त्याच वेळी घरातील सर्व मंडळीस जागे करून सांगितले व पूजाही केलेली सर्वांनी पाहिली त्याचप्रमाणे शेजारचे लोकांनीही पूजेचे सामान पाहिले.

नंतर दररोज आमच्या घरीं संध्याकाळी बाबांची आरती होत असते. आई दररोज साईबाबांची पूजा दोन वेळेस करत असते.

तारीख २४।३।७३ ला माझे वडील (महादेवराव फरतोडे) सकाळी कामावरून आले. त्यांनी स्नान केले व पूजा केली. थोडा वेळ घरी बसले. इतक्यांत ५० वर्षे वयाची एक बाई (काशीबाई गवंडी) ही आमच्या घरी आली. सकाळी १० वाजण्याची वेळ होती. बाई बाबांच्या दर्शनास व आरतीच्या वेळेस नियमित येत असते. तिनें माझ्या वडिलांस सांगितलें कीं, मी रामनवमीस शिरडीस जाते. अमरावतीस जात नाही. कारण माझ्या मुलीचा कॅन्सर रोग बाबांच्या उदीने बरा झाला तर तिचा नवस फेडण्याकरिता मी व मुलगी शिरडीस जात आहे. वडिलांनी सांगितले कीं तुम्ही जरूर जा. माझ्या वडिलांच्या मनातले विचार वडिलांनी तिला सांगितले. त्या वेळेस घरात ती बाई माझी आई (प्रमिलाबाई फरतोडे) व वडील तीनच माणसें होती. वडिलांनी आपले विचार त्या बाईस खालील प्रमाणें सांगितले कीं, मी सुद्धा यंदा रामनवमीच्या दिवशी कावडीने पाणी समुद्रावरून आणून साईबाबांस मंगल स्नान करणार आहे आणि “श्रीसाईनाथ सच्चरित्र ग्रंथ” याचे पाडव्याच्या दिवसापासून ते रामनवमीपर्यंत पारायण करणार आहे. त्या बाईने सांगितले की, समुद्राचे पाणी खारें आहे. यावर वडिलांनी सांगितले की सर्व नद्यांमध्ये समुद्राचे पाणी पवित्र आहे. ते गोड असो की खारे असो! अशी बोलणी झाल्यानंतर ती बाई घरीं गेली. वडील दोनमिनिटाकरिता जवळच्या दुकानांत गेले व आई स्वयंपाक करित होती. इतक्यांत श्रीसाईबाबांच्या कृपेनें वर सांगितलेल्या मातीच्या मूर्तीतून उजव्या पायांतून गंगा (पाणी) निघून खाली जमिनीवर पडली. आई तेथे होती. वडील पांच मिनिटांत घरी आले. नंतर आईनें वडिलांस सांगितलें कीं हें पाणी खाली कोठून पडत आहे पहा. बाबांच्या मंदिराचें वडिलांनी निरीक्षण करून पाहिले तो असे आढळून आले की, श्रीसाईबाबांच्या उजव्या पायांतून पाणी येत आहे. नंतर त्याच बाईला वडिलांनी बोलावून गंगा दाखवली, तिनेंही येऊन हा बाबांचा चमत्कार पाहिला. आम्ही जमिनीवर पडलेलें पाणो तिघांनीही घेतलें. त्या पाण्यास अत्तरासारखा वास होता. सकाळचे सवा दहा वाजले होते. दिवस शनिवार होता. ता. २४।३।७३ ही होती.

पुढें शेजारचे लोक येऊन गंगा पाहून जाऊ लागले. व्यांताचेच चरणामृत दिलें जात असे. पुष्कळ लोक दर्शनास येऊन व पाहून गेले. पुढें ती गंगा ता. १२।४।७३ गुरुवारी आरतीच्या वेळेपर्यंत (सायंकाळी ७ वाजे पर्यंत) होती. ती गंगा रात्रन् दिवस सारखी चालूच होती. एकूण २० दिवस होती. नंतर ती गंगा अदृश्य झाली. दर्शनाची रोज गर्दी होत होती. असा साईबाबांचा चमत्कार सर्व साईभक्तांस पहावयास

मिळाला. अजून ही गंगा ठेवली आहे. या गंगेच्या पाण्यास पृथ्वीचीही किंमत देऊन अन्यत्र अशी मिळणार नाही. हिरे, माणिके, सोने, चांदी या सर्व वस्तू बाजारात मिळू शकतात. त्याचप्रमाणे गंगा काशी-प्रयागला जाऊन आणू शकतो, पण साईबाबांच्या चरणांतून निघालेली गंगा (पाणी) कोठेही मिळू शकत नाही.

मी काचेची बाटली त्या गंगेने भरून अमरावतीस ३ एप्रिलला रामनवमीच्या उत्सवासाठी गेलो. व तेथील साईभक्तांस ती गंगा दिली. मी वरील प्रमाणे बाबांची माहिती भक्तांस सांगितली. पुढे टाटा कंपनीचे मॅनेजर साईभक्त अमरावतीचे चौरासिया साहेब यांनी मला सांगितले की आम्ही मुंबईस बाबांच्या दर्शनास ता. २१।४।७३ ला येऊ. पण या पूर्वीच ता. १२।४।७३ ला गंगा अदृश्य झाली होती. मी अमरावती वरून ता. १६।४।७३ ला मुंबईला आलो. पण गंगा नाही.

पुढे साईबाबांनी असा चमत्कार केला की ते दोघे (श्री. चौरासिया) जण दिवसा आमच्या घरी ३ वाजून १५ मि. आले. ते आल्यावर त्यांनी बाबांचे दर्शन घेतले पण गंगा नव्हती.

आईने बाबांची वरील प्रमाणे माहिती सांगितली. नंतर माझे वडील महादेवराव फरतोडे व पाहुणे चहा घेण्याच्या अगोदर घरी ठेवलेली गंगा वडिलांनी आईजवळ मागितली व सर्वास चरणामृत दिले. नंतर चहा घेतला. नंतर वडील बाबांची सर्व माहिती सांगत बसले. इतक्यांत बाबांनी अदृश्य केलेली गंगा ९ दिवसानंतर अचानक सुरू झाली. पूर्वी प्रमाणे त्या दोन्ही पाहुण्यांनी स्वतः पाहिली व दर्शन घेतले. गंगा बाटलीत भरून घेऊन ते अमरावतीस ५ वाजता निघाले. वडिलांनी त्यांना म्हटले की, "तुम्ही फार भाग्यवान साईभक्त आहात कारण बाबांनी तुमच्याकरिता गंगा पुन्हा आणली".

आम्ही सुरवातीपासून मूर्तीला लाकडाचे काचेचे मंदिर आणून त्यांत मूर्ती ठेवली आहे. जमिनीवरून ४ ते ५ फूट उंचीवर आहे. आम्ही दररोज दोन्ही वेळेस पूजा करतो. त्या वेळेस चांदीच्या बाटीत दूध व गडव्यात पाणी याचा आम्ही नैवेद्य दाखवितो. दूध व पाणी मंदिरात ठेवतो. व दार बंद करतो. दूध व पाणी साईबाबा रोज पिऊन घेतात. सकाळी १० वाजता ठेवलेले दूध व पाणी ४ वाजता दुपारी पाहतो तो पाणीही नाही व दूधही नाही. नंतर संध्याकाळी आरतीच्या वेळेस दूध व पाणी ठेवतो. सकाळी ६ वाजता पाहतो तो पाणीही नाही व दूधही नाही. असे बाबांचे चमत्कार गरीब भक्तांच्या घरी आहेत. कधी आमच्याकडून कांहीं चूक झाल्यास बाबा दूध व पाणी घेत नाहीत. बरेच दिवसांपासून बाबा नेमाते दररोज दूध व पाणी घेतात.

दर गुरुवारी साईबाबा गरीब भक्तांच्या घरी जेवण करतात. जेवणाचे ताट रात्रीला तयार करून झाकून ठेवून द्यावे व सकाळी ६ वाजता पहावे की बाबानी जेवण केलेले सर्व पदार्थ दिसतात दर गुरुवारी श्रीसाईबाबा आमच्या घरी साई भक्तांना दर्शन देण्याकरिता व त्यांचे संकट निवारण्याकरिता स्तो मध्ये येतात व भक्तांच्या प्रश्नाचे उत्तर देतात. व भक्तांस गुणही येतो. बाबांनी सांगितले की मी तुमच्या घरीं २४ तास आहे पण आम्ही त्यांना दर गुरुवारी संध्याकाळी ६ वाजता आरती झाल्यानंतर बोलण्याची विनंती करतो.

श्रीसाईबाबा स्तोमध्ये आल्यावर चिक्कार गर्दी असते. संध्याकाळी ७ ते ९ वाजे पर्यंत नंतर बाबा जेवण करतात. पंढरपुरचे देव विठ्ठल हे नामदेव यांचा नैवेद्य जेवले होते. श्रीसाईबाबांचे चमत्कार आम्ही सर्वजण पाहतो. पुढेही श्रीसाईबाबा गरीब भक्तांच्या घरी कांहींना काही चमत्कार करून दाखवतील अशी मी श्रीसाईबाबांच्या चरणीं नम्र विनंती करतो.

- * - * -

साईदया की महिमा बडी अपरंपार ।

जा पै साई की दया हो जाय, तिनके दुख हर जाय ॥

प्रेषक- किशोरकुमार सपकाळ

श्रीसाईनाथ महाराज की जय हो! उनकी दया और कृपा का किस मुख से वर्णन किया जाय, वे तो साक्षात् दया की प्रतिमा हैं। श्रीसाईनाथ महाराज हमेशा अपने भक्तों के कल्याणार्थ चिंतित रहते थे, आज उन्हें समाधि लिये ५० से अधिक वर्ष व्यतीत हो गये, परन्तु आज भी बाबा अपने भक्तों के लिये उसी प्रकार चिंतित हैं। इसका अनुभव बाबा के भक्त समय समय पर करते हैं। बाबा अपने भक्तों से किसी प्रकार की वस्तु की आशा नहीं करते हैं, वे तो केवल भक्तों के प्रेम के भुखे हैं। जहां भक्तने अपने को बाबाके चरणों में समर्पित कर दिया, फिर उसे जीवन भर कोई चिंता करने की आवश्यकता नहीं है। आज शिर्डी में प्रतिवर्ष हजारों भक्त जाकर बाबा की समाधि के दर्शन करके तथा उनकी चरणवन्दना करके मानसिक तथा सांसारिक सुख की प्राप्ति करते हैं। बाबा के श्रीचरणों के तेज से आज शिर्डी

सरीखा एक छोटा सा ग्राम एक महान तीर्थस्थल बन गया है। मैं आप लोगों से शपथ-पूर्वक कहता हूँ कि यदि आप एक बार भी शिर्डी जाकर देखें तो आप को वापस लौटने की इच्छा नहीं होगी। वहाँ का मनमोहक धार्मिक वातावरण और बाबा की मधुरलीला का कुछ ऐसा प्रभाव मन मास्तिष्क पर पड़ता है कि वहाँ से लौटने की इच्छा कदापी नहीं हो सकती। मुझे भी श्रीसाईनाथ महाराज की कृपा से शिर्डी जाने का दो बार सौभाग्य प्राप्त हुआ। और बाबा की इस पवित्र तीर्थनगरी में जो मुझे परमानन्द का अनुभव हुआ उसका वर्णन करने मैं असमर्थ हूँ। बाबा सच ही तो कहते थे “ठाकुरनाथ की डंकापुरी, विठ्ठल की पंढरी, रणछोड की द्वारका यही तो है। किसी को दूर जाने की आवश्यकता नहीं है।” प्रथम बार मे बाल अवस्था में जाने के कारण मुझे उस मात्रा की कोई विशेष याद नहीं है। परन्तु जब हमारा परिवार अभी सन् १९७२ की गर्मियों की छुटी में जब शिर्डी गया था, उस समय की एक घटना को आपके सामने कहूँगा कि किस प्रकार श्री साईनाथ महाराज ने अपने इस बालक को दुसरे रूप में आकर आशीर्वाद दिया।

मुझे शिर्डी पहुँचने पर बाबा की कृपा से यह इच्छा हुई कि किसी ऐसे व्यक्ति से मिला जाय जिसने कि श्रीसाईनाथ महाराज की उन अगाध लीलाओं को साक्षात् देखा हो जो कि बाबा के समाधि से पूर्व घटित हुई थी, और बाबा की लीलाओं का गुणगान कर सकूँ; हम शिर्डी में १०-१५ दिन रहे और बाबाकी भी कुछ ऐसी इच्छा थी कि मुझे इतने दिनों रहने के पश्चात् भी मेरी यह इच्छा अंतिम दिन तक इच्छा के ही रूप में बनी रही। अंतिम दिन अर्थात् हमारे प्रस्थान करने के दिन दोपहर की आरती के पश्चात् जब भोजन करने के पश्चात् “श्रीसाईसत्चरित्र लेकर प्रथम समाधी मंदिर व पश्चात् मसजिद गया। चूँकि हमें रात के आठ बजे शिर्डी से प्रस्थान करना था इसलिये मैंने सोचा कि बाबा के इस पवित्र स्थल में” श्री साईसत् चरित्र ” के थोडा बहुत पठन कर लिया जाय, इस उद्देश्य और बाबा से विदा मांगने के लिये मैं मसजिद गया। वहाँ पर जाकर मसजिदमें बैठ गया चूँकि दोपहरका वक्त होने के कारण वहाँपर कोई नहीं था। मैंने “श्री साईसत्चरित्र” में से एक अध्याय पढ़कर बाबा से कुछ प्रार्थना कर बाबा के चित्र की ओर देखने लगा। कुछ समय में मसजिद एक वयोवृद्ध महाशय आए जिनकी शकल श्रीसाईनाथ महाराज के श्रीमुख से बहुत कुछ मिलती जुलती थी, मैंने सोचा हो सकता है श्री साईनाथ महाराज मुझे आशीर्वाद देने आये हो, वे मेरे करीब आकर बैठ गये। मन में पुनः यही इच्छा जागृत हुई कि “देखे इन्ही से बाबा संबंधी कुछ मधुर लीलाओं का श्रवण किया जाय। अतः मैंने उनसे कहा “बाबा आप तो महान सौभाग्यशाली हैं कि आपने तो साईनाथ महाराज को साक्षात् देखा होगा”। तब वे महाशय मुझसे बोले “अरे बाल, तू कौनसा कम भाग्य-

शाली है, तु भी बाबाके दर्शन कर सकता है। बडा भाग्य शाली है तु। अपने मन में श्रद्धा और प्रेम उत्पन्न कर”। इतना कहकर वे अपनी जगह से उठकर बाबा के चित्र के समक्ष जाकर, उन्होंने जलती हुई उदबत्ती में थोड़ी उदी उठाकर बाबा के चरणोंपर फेरकर उन्होंने वह उदी लेकर मेरे माथे पर लगा दी और मेरे सिर पर हाथ फेरने लगे और तत् पश्चात् जाने लगे। तब मैंने उनसे कहा “बाबा आप अभी कहाँ जा रहे हैं, बैठिये न” तब वे बोले नहीं बाल। अब मैं जाता हूँ। “इतना कहकर वे चले गये।

पाठको मैं आपसे यही कहूंगा की बाबा ने मुझे प्रस्थान करते समय आशीर्वाद व उदी देकर विदा किया। मेरा इतना पुण्य तो था नहीं कि बाबा मुझे साक्षात् आकर दर्शन देते। परन्तु इतना सौभाग्य अवश्य था कि बाबाने अपने दुसरे रूप मे आकर मुझे आशीर्वाद दिया व विदा किया

“ श्रीसाई-कृपा एक काव्यानुभव ”

शाम जुवळे दादर.

या देहमंदिरात जिवाने वास करण्यास सुरुवात केल्यानंतर थोड्याच अवधीत शिवसाईची व त्याची गट्टी जमली; आज या शुभ घटनेस सुमारे पन्नास वर्षे उलटून गेली; तरी पण शिवसाईच्या कृपेने ती हृदयात स्थिरता धरून बसली आहे. शिवसाई आपल्या शक्तीसहित या देहात नांदू लागल्यामुळे काव्याचे एक सुंदर व छोटेसे बालकही येथे बागडू लागले. तेव्हापासून हे बालक काव्याचे लहान लहान फवारे बाहेर उडवू लागले. शिवसाईच्या लाडामुळे अजूनही अधून-मधून फवारे उडविण्याचे त्याचे हे काम चालूच आहे. सुमारे दहा वर्षांपूर्वी म्हणजे १९६३ सालच्या जून महिन्यामध्ये, शिवसाईच्या सान्निध्याचा परिणाम म्हणून असाच एक फवारा त्याने बाह्य जगात उडविला. खालील शब्दांचे वस्त्र घालून तो आज या विश्वामध्ये सुखाने वावरत आहे; श्रीक्षेत्र-शिर्डी येथील पवित्र हवा हे त्याचे बाह्य जगातील वाद्य होय, हे सर्व काव्यरूपी फवारे अनासक्त मनाने जसे ज्याला जीवन मिळाले त्यात सुख-समाधान मानून शिवसाईच्या कृपाछत्राखाली आज जगात आनंदाने नांदत आहेत.

हवा मज माझाच साईनाथ ।
 नको मज अन्य काहि जिजनात ॥ ध्रु. ॥ १
 मी असता बालपणात,
 चाले माझ्या पाठोपाठ ।
 मी पडता धरुनि हात,
 दिधली मजला प्रेमळ साथ ॥ २ ॥
 मी येता तारुण्यांत,
 वाट मज दिसे न अंधारात ।
 बोल मग हळुच येति कानात,
 "चाल मज घेऊनि विश्वासात" ॥ ३ ॥
 ठेवुनि बोधामृत ध्यानांत,
 वाट मी चाले संसारात ।
 उणे मज काही न आयुष्यात,
 भेटही दिधली प्रत्यक्षात ॥ ४ ॥

वरील काव्यातील "चाल मज घेऊनि विश्वासात" हे शिवसाई प्रभूचे प्रेमळ व अमृतमय बोल या जिवाने प्रत्यक्ष अनुभविलेले आहेत. या जिवाला आलेला हा एक अभूतपूर्व असा अनुभव असल्यामुळे आपुलकीच्या भावाने येथे दिला आहे. अंतर्बाह्य वसत असलेल्या शिवसाई-कृपेचा या जिवाला मिळालेला हा प्रसाद इतर साई-भक्तांच्या वाट्यास यावा म्हणून हा काव्यानुभवच्या रूपाने येथे मोठ्या प्रेमळपणाने देण्यात आला आहे. समस्त साई-भक्तांस हा प्रसाद गोड लागो अशी शिवसाईच्या पवित्र चरणी विनम्र प्रार्थना !

मी साईभक्त कसा झालो ?

लेखक : चिपळूणकर गुरुजी.

ज्या वेळी आम्हास कांहींही अक्कल नव्हती - (आजही विशेष अक्कल आहे असे नाही कारण चालू जमान्यांत आम्ही जिवंत आहोत व अक्कल असती तर जीवन आम्ही जगलो असतो, जीवन अनुभवले असते; उपभोगले असते - असो तो काळाचा प्रश्न!) त्या वेळी आमचे वडील व त्यांचे स्नेही यांचेमध्ये काही वेळी नगर जिल्ह्यातील 'शिरडी' नावाच्या गांवी एक 'साई' नावाचा अवलिया अवतरला आहे.

त्याला लोक ईश्वरी अवतार मानतात. तो काही चमत्कार करतो. तर काही मंडळी त्याच्या खूपच नादी लागली असून त्याच्या आहारी गेल्यासारखी वागतात. श्री. देव मामलेदार (हे आमच्या वडिलांचे स्नेही होते व आमचे कडे येणे-जाणे असे.) श्री. खापर्डे हे तर त्यांचे पट्टशिष्य आहेत वगैरेवगैरे चर्चा चालत असे. श्रीसाई-सच्चरित्रकार श्री. दाभोळकर हेही आमचे वडिलांचे परिचयाचे असावे असे त्यांच्या बोलण्यावरून वाटते. अर्थात या चर्चेत वावगा अगर गैर असा शब्द नसे. आमचे वडील पूर्ण धार्मिक व आध्यात्मिक वृत्तीचे होते. त्यांचे मुळेच आमच्या पिंडाची घडण आध्यात्मिक व तत्वविवेचक झाली. तेव्हा उपरोक्त चर्चा आमचे कानावर नेहमी पडत असे. अशा चर्चा सत्प्रवृत्त मंडळीचे आमचे घरी येणे-जाणे वगैरेने आमच्या धार्मिक प्रवृत्तीचे पोषण झाले.

अशा प्रकारे घरांतील वडील मंडळीचे शुद्ध आचरण व मूळची धार्मिक व आध्यात्मिक वृत्ती यामुळे सत्पुरुषांस वंदन करणे (व त्यांचेवर अवास्तव टीका न करणे) हे माझे स्वभावात बसून गेले. अर्थातच दारावर येणाऱ्या साधू, वैरागी, भिक्षेकरी, मधुकरी वगैरेस नमस्कार करून काही देणे, त्यांच्या प्रतिमांचे वगैरे दर्शन घेतले. झाले तरी नमस्कार करणे हा स्वभाव झाला. तेव्हा असे शिरडीच्या 'साई' नावाच्या अवलियांचे नांव निघाले किंवा त्यांच्या वर्णनाची एकादी प्रतिमा दिसली तरी मी नमस्कार करीत असे. या प्रमाणे श्रीसाईबाबांची व माझी पहिली ओळख.

यथाक्रम काळ जात होता. आम्ही मोठे होत होतो आणि एकोणीसशे सत्तेचाळीस साल उगवले. आणि श्रीबाबांच्या चरणी मला सुपूत करून गेले. ती हकीकत छोटीच पण छान आहे. त्यावेळी मी एका खाजगी पण सरकारमान्य बँकेत नोकरीस होतो. तेथेच श्री. टी. बी. धर्मराज नांवाचे एक मद्रासी गृहस्थ माझे सहकारी व वरिष्ठ होते. वर्तमाने, वृत्तीने अत्यंत देव-धार्मिक, पापभीरू, सात्त्विक व आध्यात्मिक प्रवृत्तीचे. या योगे-वरिष्ठ-कनिष्ठ हे नांते आमच्यातून निघून गेले व त्याची जागा निर्भोळ व प्रेमळ मैत्रीने घेतली. आमच्या चर्चेत, बोलण्यात संभाषणांत वगैरे श्रीबाबांचा विषयही हमखास निघत असे कारण श्रीधर्मराज हे कट्टे साई भक्त (जसा मी आज आहे). श्रीबाबा हेच त्यांचे अधिष्ठान व श्रद्धास्थान. श्रीधर्मराज हे प्रतिवर्षी एकदा शिरडीस जात असत. या वर्षी ते त्यांच्या नियमाप्रमाणे शिरडीस जाण्यास निघाले त्यावेळी मला त्यांनी आवर्जून सांगितले की. "See Chiplunkar, if you wish to give anything in the worship of Shri Sai Baba, you can give it and I shall offer your worships and bring Prasadam for you. Even otherwise I shall bring his photo for you and I am sure shri Sai Baba will favour you life-long only if you offer one Namaskara everyday."

” श्री. धर्मराज हे मद्रासी असून त्यांना मराठी येत नव्हते म्हणून मुद्दाम त्यांचेच इंग्रजी शब्द मी वर दिले आहेत. तर, याप्रमाणे बोलणे झाल्यावर मी त्यांना (ब्राह्मणीपद्धती प्रमाणे) सवा रुपया पूजेसाठी दिला. यथाकाळ श्री. धर्मराज हे शिरडीहून आले. त्यांनी माझ्यासाठी श्रीबाबांचा नेहमीच्या पद्धतीचा एक बसलेला फोटो भेट दिला व माझ्या पूजेचा प्रसाद दिला. ही त्यांची प्रेमाची भेट व श्रद्धेचा ठेवा आजही माझ्या देव घरांत आहे व रोज त्याची पूजा होत आहे. आणि त्यांच्या आश्वासन अमर आशीर्वादाप्रमाणे श्रीबाबांची माझ्यावर खरोखरच कृपा आहे व त्या कृपेचा अनुभव मी आयुष्यांत पदोपदी घेत आहे, नव्हे मी माझे सर्व जीवनच श्रीबाबांच्या प्रेरणेवर ठेवले आहे. माझी सर्व काळजी श्री साईबाबा वहात आहेत.

या वेळेपासून मी एकनिष्ठ साईभक्त झालो व श्रीबाबांचे शिवाय मला अन्य दैवतच नाही. पुढे आयुष्यांत कठिण, कसोटीचे असे पुष्कळ प्रसंग आले परंतु त्या त्या वेळी अगदी अकस्मितपणे सल्ला-मसलत, प्रत्यक्ष-अपरोक्ष मदत मिळून त्या सर्वांतून मी आजपर्यंत निष्कलंकपणे व अन्नूने जीवन व्यतीत केले. त्या सर्व गोष्टी मी ईश्वर साक्षित्वाच्या खुणांतून प्रसिद्ध केल्या आहेतच. यापुढेही मला सर्वस्वी सांभाळणारे श्री साईबाबाच समर्थ आहेत. त्यांचे पायी कृतज्ञपणे डोके ठेवून ही अल्प कथा संपवितो.

२. श्री. पी. एस. भुजबळ, सातारा

माझ्या बालपणापासूनच मला भक्तीची फार आवड. त्यांतल्या त्यांत माझे पूर्वज म्हणजे आजोबा हे नेहमी जेवतांना सकाळी व संध्याकाळी सर्व देवांची नावे घेतल्याशिवाय अन्नग्रहण करीत नसत. तोही संस्कार माझे मनावर चांगलाच झाला होता. मी लहानपणापासून दगडांची रांगची रांग लावून त्यांवर पाणी ओतणे, हळदी कुंकू वहाणे, फुले वहाणे असा माझा छंद होता. पुढे मी जसजसा मोठा होऊ लागलो तसतसा मीही दगड पूजणे सोडून श्रीराम, मारुती, गणपती, दत्त, तुळशी, यांची पूजा करू लागलो. असा माझा पिंड भक्तीचाच होता. पण मी श्री साईभक्त कसा झालो हा मोठा अविस्मरणीय प्रसंग आहे—

मी सातारा येथे सोमवार पेठेत रहातो. १९५० चे सालांत एका रात्री साधारण ८ चे सुमारास पंचपाळे हौदावरून येत असतांना कारंजकरांचे बोळात श्री. चावरे यांचेकडे मोठमोठ्याने आरत्या चालल्या होत्या. टाळ वाजत होते व मोठमोठ्या आवाजात लोक आरत्या म्हणत होते. म्हणून मी आंत डोकावून पाहिले. तर आंत

एक भगव्या रंगाचे कपडे घातलेले गृहस्थमोठमोठ्याने श्रीसाईबाबांचे फोटोपुढे उभे राहून आरत्या म्हणत होते. त्या घरांतली बायकामुलेही मोठमोठ्याने म्हणत होती. व मीही मग त्यांत समरस होऊन गेलो. रोज रात्री आरतीला जाऊ लागलो. मला साधू व सत्पुरुषांची भेट घेवून त्यांच्याशी वाटाघाटी करण्यांची फार हौस म्हणून मी इतर वेळीही त्यांचेजवळ वाटाघाटी करू लागलो. व त्यांची सेवा करू लागलो. त्यांना मीही फार आवडू लागलो व त्यांनीही मला श्री साईबाबांचे फार फार अनुभव सांगितले. ते महाराज श्रीसाईचे परम भक्त होते. त्यांनीच मला श्रीसाईबाबा कोण ते कसे सत्पुरुष होते वगैरे सांगितले व त्यांचा माझ्या श्रद्धाळू अंतःकरणात चांगलाच प्रभाव पडला. त्या दिवसापासून आजपर्यंत गेली २२ वर्षे मी श्रीसाईबाबांची फार श्रद्धेने सेवा व भक्ती करीत आहे. तेव्हापासूनच माझे आयुष्य मार्गाला लागले. व श्रीसाईबाबांचे निरनिराळे चमत्कार जाणवू लागले. मीही बाबांचा आता एकनिष्ठ भक्त आहे. माझी भक्ती बाबांनी मान्य केली व मला आशीर्वाद दिला म्हणून श्रीसाईबाबांनी मला १६-९-१९६९ ला पायी शिरडीस जाण्यास आज्ञा दिली. त्या आज्ञेप्रमाणे मी शिर्डीचा पायी २०० मैल प्रवास १० दिवसांत पुरा केला. दिनांक २७-९-१९६९ दुपारी १२-२० वा. अगदी आरतीचे वेळी शिरडीत पोहचलो. व बाबांचे दर्शन घेतले. त्यापासूनही मला श्री साईबाबांचे फारच अनुभव येत आहेत. व त्यांची उदी देवून हजारो लोकांचे कल्याण झाले आहे. अशी ही माझी बाबांची भक्ती आहे. थोडक्यांत सांग्याचे म्हणजे सर्व देवांची पूजा केल्यानंतर परमेश्वराने मला माझ्या आयुष्यात श्रीसाईबाबा हे मला कायमचे गुरु दिले आहेत व त्याबद्दल मी परमेश्वराचा फार आभारी आहे.

श्री गोंदवलेकर महाराज - चरित्र

(चालू लेखमाला)

श्री. पु. सु. अत्रे

एक महिन्यानंतर श्रीमहाराजांची यात्रा गयेला गेली. तेथे विष्णुपदावर पिंडदान करून मंडळी अयोध्येला आली. येथे तीन दिवसानंतर गीताबाईंना फार क्षीणता वाटू लागली. त्यांनी औषध नाकारले व दुधावर आहार ठेवून पडल्या पडल्या रामनाम चालू ठेवले. सहाव्या दिवशीं त्यांना समजून चुकले कीं आपण जाणार ! म्हणून अखेरचे शरयूचे स्नान, दानधर्म व श्रीरामरायांचे दर्शन घडावे असे त्यांनीं श्रीमहाराजांना सांगितले. त्याप्रमाणे त्यांनीं आईला हातावर नेऊन आपण स्वतः स्नान घातले, एका बाईच्या मदतीने धूतवस्त्रांतर करविल्यावर लोडाला टेंकून बसविले व म्हटले, "आई अशी वेळ पुन्हां येणार नाही. मी गादीखालीं पैसे ठेवले आहेत. जितके वाटतील तितके तूं दान दे." आईने गादीखालून मूठ मूठ रुपये काढून एकेका भिकान्याला दिले. असे करीत संबंध अयोध्येतील भिकारी, गरीब, तडी-तापडी या सर्वांना दान देऊन झाले तरी मूठ भरलेलीच मिळे. गीताबाईंना मोठा अचंबा वाटला व त्या श्रीमहाराजांना म्हणाल्या, "गणू, असे आणखी किती पैसे आहेत?" ते म्हणाले, "आई, गादीखालून पैशांची गंगा वहाते आहे. तूं कां काळजी करतेस? पण ही गंगा लोकांना द्यायची असते. तिचा उपयोग स्वार्थासाठी करायचा नसतो." मग श्रीमहाराजांनीं त्यांना उचलून घरीं नेले. त्या दिवशीं रामरायाला थाटाचा नैवेद्य करून गांवजेवण घातले आणि आईला देखील थोडा प्रसाद आपल्या हाताने खाऊं घातला. दुपारी विश्रांती झाल्यावर जवळ बसून श्रीमहाराजांनीं विचारले, "आई, तुझी आणखी कांहीं इच्छा आहे का?" आई म्हणाली, "रामरायाने सर्व पूर्ण केले. आतां फक्त 'राम, राम' म्हणत तुझ्या मांडीवर मला जाऊं दे." दुसऱ्या दिवशीं सकाळीं गीताबाईंनीं श्रीमहाराजांच्या मांडीवर शांत चित्ताने 'राम राम' म्हणत देह ठेवला!

श्रीमहाराज एवढे धैर्यचि महामेरू, पण आईचा शेवटचा श्वास संपल्यावर, "आई! तूं गेलीस ना!" असे ऊर भरून उद्गार त्यांनीं काढले. वयाच्या बाराव्या वर्षी सर्वसंगपरित्याग करणाऱ्या श्रीमहाराजांना जगामध्ये रामरायाच्या खालोखाल जर कोणाचे प्रेम असेल तर ते आपल्या आईचेच-गीतामायचेच-होते!

आधींच अयोध्येत श्रीमहाराज सर्वांना माहीत आणि आदल्याच दिवशीं आईने केलेला सढळ दानधर्म व अन्नदान! त्यामुळे आईसाहेबांच्या निर्वाणाची वार्ता पळभरांत सर्वत्र पसरली आणि त्यांच्या अंत्यदर्शनाला सबंध गांव लोटला. सुगंधी तुळशी-फुलांचे हार दरएकाने घालून दर्शन घेतले व झांजांच्या तालांत नामाचा गजर दशदिशांत भरून टाकला. संन्यासी, बैरागी, संत-साधूहि जमा झाले. गीताबाईंच्या मुखावर विलक्षण तेज झळकत होते. चंदन, तुलसीकाष्ठ आणि कापुराच्या चितेवर शरयू तीर्थाच्या कांठी त्यांना अग्नि दिला.

तिसऱ्या दिवशीं अस्थिविसर्जन करून श्रीमहाराजांनी नामसप्ताहाला प्रारंभ केला. दहा ते तेरा दिवसपर्यंतची उत्तरक्रिया यथासांग झाली. आईला जें अत्यंत प्रिय अन्नदान तें या चार दिवसांत केले. शंभर गाई, शंभर वैदिकांना वस्त्र-पात्र, शंभर सुवासिनींना लुगडीं-खण आणि सर्व भिकाऱ्यांना एकेक घोंगडी असें दान केले.

श्रीदत्तगुरुंचा निरोप, श्रीमंत आप्पासाहेबांना अनुग्रह व अभय :

कागवाड संस्थानाच्या पटवर्धन घराण्यांत संन्यासी पिशाच्चाची पीडा होती. दर पिढींत एक जण वेडा होत असे. श्रीमंत आप्पासाहेबांना विसाव्या वर्षी पीडा सुरू झाली. नरसोबांच्या वाडीस त्यांना दृष्टांत झाला कीं, गोंदवल्याच्या सद्गुरुंना शरण जा. त्याप्रमाणे आप्पासाहेब महाराजांना भेटण्यासाठीं अयोध्येला गेले. महाराजांनी त्यांना भोजनासाठीं आपल्या जवळच्याच पाटावर बसविले. जेवतांना श्रीमहाराज आप्पासाहेबांना हळूच म्हणाले, “मला श्रीदत्तगुरुंचा निरोप मिळाला.” आप्पासाहेबांना अनुग्रह देऊन श्रीमहाराजांनी अभय दिले. त्या दिवसापासून त्यांची मनःस्थिति सुधारू लागली.

अबकारी अधिकाऱ्याचा ‘भगत किसनराव’ :

अयोध्येहून श्रीमहाराज सर्व मंडळीसह इंदूरला आले. तिथला एक अबकारी अधिकारी श्रीमहाराजांना म्हणाला, “अहो बुवा ! काय हें ढोंग माजवले आहे ? ध्यानांत ठेवा, आमच्याशीं गांठ आहे !” श्रीमहाराज हंसून म्हणाले, “रावसाहेब आपण म्हणतां तें खरें, पण कोणाचें काय चालणार नाहीं येवढेंच पहावयाचें !” एवढ्यावरूनच संतापून तो पोलिशी गुमीनें श्रीमहाराजांना नको तें बोलू लागला व म्हणाला, “तुम्ही आपल्याला साधु म्हणवितां नाही का ? साधू माणसे भूत-वर्तमान-भविष्य जाणतात. मग सांगा बघू माझे भविष्य !” श्रीमहाराज शांतपणे

म्हणाले, “ रावसाहेब, रामदाश्याला भविष्य काय समजणार ? तो एक रामनामाचा जप करणारा माणूस ! पण ही गोडू आपणांस निश्चित सांगेल. तिचा अभ्यास झालेला आहे ! ”

गोडू चार वर्षांची असतांना एकदां आपल्या आईबापांबरोबर श्रीमहाराजांच्या दर्शनाला आली होती. एकदांच दाखविलेलें योगासन ती छान करीत असे. या वेळीं ती त्यांच्या जवळ बसलेली होती. त्यांनीं तिच्या पाठीवर थाप मारून म्हटले, “ गोडू, रावसाहेबांना त्यांचें भविष्य सांग बरं ! ” चट्दिशीं गोडूनें पद्मासन घालून डोळे किलकिले केले व बोलूं लागली - “ अरे रावसाहेब, ऐक. आजपासून आठव्या दिवशीं तुझी दोन्ही पोरें मरतील, पंधरा दिवसांनीं बायको मरेल, तुझी नोकरीहि कांहीं काळ सुटेल आणि मग तूं श्रीमहाराजांना शरण आलास तर तुला परत नोकरीवर घेतील व पगारही वाढेल. ”

तो ऑफिसर मनांत रचकला, परंतु वरकरणीं धमकी देऊन म्हणाला, “ बरंय, घोडं मैदान लांब नाही ! आठ दिवसांनीं माझा कचका काय आहे तो दाखवीन असें बोलून तो गेला. बरोबर आठ दिवसांनीं त्याचे दोन्ही मुलगे ओढ्यांत खेळत असतां अकस्मात् एक भरदार लोंढा येऊन त्यांत बुडून मेले. परिणामीं त्याची बायको वेडी होऊन तिनें विहिरींत जीव दिला व त्यानें लाच घेतल्याची लेखी तक्रार वरिष्ठांकडे आल्यावरून त्याला ताबडतोब सहा महिने कामावरून काढून टाकण्यांत आलें.

मग मात्र त्याचे डोळे खाडकन् उघडून तो मेंढरागत गरीब व दीन झाला आणि श्रीमहाराजांच्या चरणांवर लोळण घेत धाय मोकलून रडूं लागला. श्रीमहाराजांनीं प्रेमानें पाठीवर हात फिरवून त्याला उठवले तेव्हां तो म्हणाला, “ महाराज, माझ्या अपराधाबद्दल आपण मला येवढी जबर शिक्षा दिली ना ! ” श्रीमहाराज कळवळून म्हणाले, “ अरेरे ! हें तूं काय बोलतो आहेस ! मी शिक्षा करीन ही कल्पना देखील माझें अंतःकरण दुभंग करीत आहे ! जें घडलें तें तुझ्या प्रारब्धांत होतें. प्रारब्धाचा भोग ब्रह्मदेवाला देखील टाळतां येत नाही. यांत कोणाला दोष देऊं नये. ” तो म्हणाला, “ आतां तरी मला आपला म्हणाल का ? ” श्रीमहाराज म्हणाले, “ तूं अजून असें कां समजतोस ? पूर्वीं काय आणि आतां काय तूं माझाच आहेस. असो. झालें तें संपलें. आतां त्याची आठवणही नको ! यासाठीं तूं आपलें मन नामस्मरणानें भरून टाक. तुझी नोकरी तुला मिळेल. काळजी सोडून दे. ” पश्चात्तापानें जळलेल्या त्या अधिकाऱ्यानें दिवसरात्र एकाग्रतेनें नामजप केला. ज्यानें लाच घेतल्याचा अर्ज केला होता त्यानेंच तो बिनाशर्त काढून घेतला व माफी लिहून दिली. त्यामुळे हा अधिकारी जो कामावर रुजू झाला तो बढती मिळूनच ! पण त्याची वृत्ति इतकी पालटली कीं त्याला ‘भगत किसनराव’ असें लोक म्हणूं लागले.

तोफखान्याकडील शास्त्रींना अनुग्रह :

या घटनेमुळे असंख्य लोक श्रीमहाराजांकडून नाम घेऊन जप करू लागले. त्यांत कितीतरी वैदिक होते. तोफखान्याकडे राहणाऱ्या शास्त्रींना हे डाचू लागले. श्रीमहाराज राममंदिरांत आले असता हे शास्त्री धांवत तेथे आले. महाराजांनी तमस्कार करून त्यांना आपल्याजवळ बसविल्यावर संतापून ते म्हणाले, “अहो, तुम्ही एक राम राम म्हणतां पण द्विजांनासुद्धां आपल्या नादीं लावून उगीच महाराज म्हणवून कां घेतां ? तुम्ही तर नरकाच्या मार्गाला लागलेलेच आहांत ! पण त्यांना आणखी तिकडे कशाला ओढतां ?” श्रीमहाराज आर्जवाने म्हणाले, “शास्त्रीजी मला क्षमा करा. मी एक अज्ञानी आहे आणि क्षमा हे ज्ञानवंतांचे भूषण आहे. पण एकच सांगतो कीं नाम भगवंताला अत्यंत प्रिय आहे. नामाचा प्रताप आपणांस लौकरच समजून आपणही नाम घेऊं लागाल.” शास्त्री म्हणाले, “मला वेड लागले तरच मी राम-राम बडबडेन.” श्रीमहाराज म्हणाले, “भगवंताची तशी इच्छा असेल तर तेंही होईल.” शास्त्री ताडकन् उठून ओरडले, “अरे जा ! तुझ्या सारखे पुष्कळ रामदासी मी पाहिले आहेत ! नामाच्या प्रतापाची दिवटी तूं माझ्या सारख्या अग्निउपासकाला दाखवूं नको !”

त्याच रात्री १२-१ वाजण्याचे सुमारास शास्त्रीबुवानीं एकाएकीं उठून हातांत अर्धवट जळलेलीं दोन लाकडे घेतलीं व त्याची टिपरी वाजवीत मोठमोठ्यानें राम-राम म्हणत गांवभर हिंडू लागले. वस्त्राची देखील त्यांना शुद्ध राहिली नाही ! लोक अनेक तर्क करू लागले. श्रीमहाराजांना जेव्हां ही वार्ता समजली तेव्हां त्यांनीं शास्त्रीला पकडून आणण्यासाठीं एका माणसाला पाठविलें व समक्ष पाहून म्हटलें, “अरेरे, यांना उन्माद झाला आहे. तो उतरला कीं यांना बरें वाटेल.” असें बोलून श्रीमहाराजांनीं त्याच्या डोक्यावर हात ठेवला आणि तात्काळ त्यांना गाढ झोप लागली. सहा तासांनंतर ते जागे झाले तेव्हां पूर्ण शांत होते. त्यांची वृत्तीसुद्धां पूर्ण पालटली होती. श्रीमहाराजांकडून त्यांनीं नाम घेतलें आणि जपाला आरंभ केला. पुढे बारा वर्षे त्यांनीं राममंदिरामध्ये तुलसीरामायणावर पुराण व प्रवचनें केलीं. दीक्षेचा अधिकारही त्यांना श्रीमहाराजांनीं दिला.

घडली आज पहा नवलाई

[दासगणू महाराज पंढरपूरचे. ते शिरडीस आले होते. नामसप्ताह संपला होता. त्यांना पंढरपूरला परत जायचे होते. परंतु साईबाबांनी त्यांना सांगितले, इतक्यांत जाऊ नये .. दासगणूनी सांगितले विठोबाच्या दर्शनाची मला ओढ लागली आहे. इथे थोडीच विठ्ठलमूर्ति दिसणार आहे. तेव्हां...साईबाबांनी त्यांना आपल्या देहात विठ्ठल-स्वरूप दाखविले तेव्हां दासगणू म्हणाले.. "घडली आज पहा नवलाई"]

घडली आज पहा नवलाई !

साई-स्वरूपी दिसती मजला विठ्ठल-रखुमाई ।

स्वप्न नव्हे ही असे जागृति

साई दिसती विठ्ठेवरती

हात कटीवर सुरेख मूर्ति

वैकुंठीचा श्याम मनोहर दिसे शैषशायी ।

वेदाना जे रूप न कळले

रूप गोजिरें तेंच पाहिले

पंढरपूर या देहि प्रकटले

पुंडलीकासह संतगणासह दिसे जनाबाई

भाव-भक्तिचा जेथे आत्मा

तेथे आहे तो परमात्मा

सद्धर्माचा तो धर्मात्मा

अतर्क्य त्याचा महिमा मोठा दाखवितो साई

श्रद्धेवरती भक्ति प्रकटे

भक्तीने या रूपचि दिसते

विठ्ठल-स्वरूपी विश्व भासते

विश्वनाथ तो त्रैलोक्यांचा व्यापुन हा राही

-मधुकर जोशी डोंबिवली.

रामगीतांजलि

पुष्प ७ वे

रामवनगमन

विभवाचे सत्तेचे । दूर करुनि मोहपाश
धीर - वीर रामचंद्र । जाइ वना सावकाश ॥१०॥
दृढनिश्चय मुद्रेवर । मंदस्मित मितभाषी
बल्कलकृत आर्ष-वेष । बद्ध वरो कच शीर्षी
स्कंधावरि चाप धरी । अभिनव पुढचा प्रवास ॥१॥

छायेसम कोमलतनु । जनकसुता ती मार्गे
की तपासि सिद्धीसम । सेवितसे अनुरागे
शक्ति जणूं देत साथ । वनगामी शंकरास ॥२॥

अनुज होय अनुगामी । अग्नीपरि यज्ञसिद्ध
रामासह की भार्गव । फिरुनी ये तेजबद्ध
लक्ष्मणास त्या नितांत । भक्तीचा अभिनिवेश ॥३॥

बंदुनि ते राजगुरू । बंदुनि जननी-चरणां
बंदुनिया तातपदां । वळले जों वनगमना
ओढितांहि रथ त्यांचा । सोडितात अश्व श्वास ॥४॥

मावळतां रवि जाती । किरण जसे त्यासंगें
रामप्रभू चालतांच । जाइ प्रजा त्यामार्गे
स्फुंदुनिया रडतांना । कंठाला पडत शोष ॥५॥

थांबवती रथ सारे । वेदुनि ते तुरगांना
आतंस्वरें विनवितात । बिलगोनी प्रभुचरणां
नगरींतिल वृक्षलता । आज वाटती हताश ॥६॥

जीवाशिर्वामधली ती । योगशक्ति कीं सीता
सांभाळित दोन दिशा । तट दोन्ही सुरसरिता
मेघद्वय वनि जातां । सौदामिनि दे प्रकाश ॥७॥

गेला रथ दूर दूर । दृष्टिआड वळणावर
धूळ उडे तरुंवरती । दक्षिणपथ हो धूसर
पडती जड वळलेले । चरण जनांचे उदास ॥८॥

दिवाकर घंसास-डोंबिवली (पूर्व).

॥ नाम महिमा ॥

नाम अखंडित गाऊं । प्रभुचे नाम अखंडित गाऊं ।
सुखरूप होऊनी जाऊं ॥१॥

संत सांगुन गेले आम्हा
श्री नामाचा अगाध महिमा
प्रचिती त्याची घेऊं ॥१॥ नाम० ॥

उठतां बसतां खाता पिता । शयनीं जागृती कार्यकरिता
चाळा जिव्हेला लावूं ॥२॥ नाम०॥

श्री नामाने पावन झाले । भवसागर हा तरुनी गेले
आपणही ते मंगलमय नाम मुखें गाऊं ॥३॥ नाम०॥

रत होऊनी श्री साईनामीं । निवांत बसुनी आपुल्या धामीं
करीं घेऊनी नाम स्मरणीं साई नाम गाऊं ॥४॥ नाम०॥

मंत्र आमुचा हाची एक । जय श्री समर्थ साईनाथ
साई साई गाऊं आपण साईमय होऊं ॥५॥ नाम अखंडित गाऊं ॥

सौ. सुशीलाबाई हजारे.

ज्ञानदेव ! दीजो रे दर्शन

विकल हृदय से मुक्ताबाई यों करे पुकार
ज्ञानदेव ! दीजो रे दर्शन फिर एक बार ॥ध्रु॥

बहती धारा अंसुवन की भावशद्व बिलखते
हुए समाधिस्थ श्री ज्ञानेश्वर जपते जपते
“हरि ॐ तत् सत्” “हरि ॐ तत् सत्” प्रणवोच्चार ॥१॥

माया ममता क्षणिक सारी, नाशवान है जग
भक्तिभाव से पूजे मन में 'ज्ञानेश्वर' को सब
निराकार फिर मन मंदिर में होवे साकार ॥२॥

भक्ति की है ज्ञानदीपिका यह “ज्ञानेश्वरी”
इस कलियुग में भवसागर की है सहज तरी
ज्ञानप्रकाश होते ही मन का जाए अंधकार ॥३॥

—राधाकृष्ण गुप्ता “चेतन”

“ हरिनाम जपा कर भाई ”

तेरी बिगरी बात बन जाई,
हरिनाम जपा कर भाई ॥टेक॥

‘नाम’ के जपते बालक ध्रुवको,
दिया सुपद सुखदाई ॥१॥

‘नारयण’ भज प्रल्हाद को प्रभु,
नृसिंह रूप बताई ॥२॥

द्रौपदी की सुनी पुकार हरि,
दौड के चीर बढाई ॥३॥

जब जब आवे संकट तुझपर,
हरिनाम न बिसराई ॥४॥

माया के पंकिल में रह तू,
सदा कमल की नाई ॥५॥

राधाकृष्ण गुप्ता “चितन”

साईबाबा अन्तर्यामी...

साईबाबा अन्तर्यामी, भाग्य विधाता अवघड पानी,
बिन माँगे देते सब कुछ, ना समझे हम मूर्ख अज्ञानी,
मन में बैठे राज करें, जग का सारा काज करे,
भिक्षुक बनके हाथ पसारे, दाता बनके राज करे
देखें हम तो जान न पाये, सामने होकर पहचान न पायें
दूर चलें हम, पास वो आये, भूले भटकों को राह बतायें

साई बाबा अन्तर्यामी —

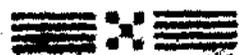
सन्यासी बन संसार करे, माया को हमसे दूर करे
मोह में पड़कर भूल न जाये, चरणों से हम दूर न जाये,
दूर बहुत है मंजिल अपनी, थक न जायें चलते चलते
यदि बाबा का आशीर्वाद मिले, खुद आये मंजिल चलते फिरते,

साई बाबा अन्तर्यामी—

कौन है ऐसा जिसको बाबाने, नहीं दिया है गुप्तदान,
देखो, समझो और जानो, तब तुम जाओगे पहचान,
साईलीला अद्भुत है, न्यारी है फिरभी हैं अनजानी
जाओ बाबा के चरणों पर, अर्पण करदो सब, बनके अज्ञानी

साई बाबा अन्तर्यामी—

कालिंदीप्रसाद श्रीवास्तव

दुःखवटा

श्री साईलीला मासिकाचे संपादक प्रा. द. दि. परचुरे ह्यांच्या दुःखद निधनाची बातमी ऐकून ज्या साईभक्तांनी दुःखवटाची पत्रे पाठविली त्यांची नावे पुढे दिली आहेत. साईलीला मासिकासाठी त्यांनी केलेल्या परिश्रमांचीच ही मुक्त पावती आहे असे आम्ही समजतो.

अनुक्रमांक	नाव	पत्ता
१	सौ. श्री शहाणे.	डोंबिवली.
२	श्री. एम. जी. साठे.	बर्वेनगर, घाटकोपर
३	श्री. गो. ह. वाकडे.	यावती.
४	सौ. शालिनीबाई चिंतामण ढापरे	} फणसा (भिलाड, पश्चिम रेल्वे)
५	श्री. चिंतामण हरिभाऊ ढापरे	
६	हेमंत हळवे.	पुणे.
७	श्री. द. शं. टिपणीस	ठाणे.
८	श्री. पी. व्ही पी. एम्. राव	हिमायतगर, हैदराबाद
९	श्री. बी. आर. काकडे	तावडेवाडी, दहीसर.
१०	श्री. बी. नारायण	कुर्ला मुं. नं. ७०.
११	ले. क. एम्. बी. निंबाळकर (सेवानिवृत्त)	बंड गार्डन रोड, पुणे.

शिरडी - वृत्त

ऑगस्ट १९७३

या महिन्यात श्रावण आल्या कारणाने श्रींच्या दर्शनासाठी बाहेरगांवचे भक्तांची बरीच गर्दी होती. शिवाय या महिन्यात सत्यनारायण पूजाही बऱ्याच झाल्या. कांही कलाकारांनी श्रींचेपुढे हजेरी दिली ती खालील प्रमाणे :-

कीर्तन :- १) संस्थान गवई काव्यतीर्थ श्री. ग. वि.. जोशी शास्त्री यांची कीर्तने नेहमी प्रमाणे एकादशी व महत्त्वाचे दिवशी झाली.

२) ह. भ. प. पुंडलीक महाराज जि., नांदेड यांचे कीर्तन झाले.

प्रवचन, व्याख्यान :- १) ह. भ. प. लक्ष्मणबुवा वाघचौरे, शिर्डी, यांचे प्रवचन झाले

२) श्री. शांताराम आठवले पुणे यांचे व्याख्यान झाले.

भजन, गायन :- १) श्री गंगा ठ. वटगर भजनीमंडळ, संगमनेर.

२) श्री. श्रीपाद विष्णू बायकेटीकर, मुंबई.

३) स्वामी रामानंद, शिवानंद आश्रम, बेलारी.

४) श्री आनंद म्यूझिक सर्कल, मुंबई.

५) श्री राज सनाती भजनी मंडळी, वणी.

६) श्री. महादेव शं. कुदळे पुणे.

स्वराज्य प्राप्ती दिन :- १५ ऑगस्ट रोजी श्री साईबाबा संस्थान शिर्डी तर्फे रिसीव्हर मे. का. सी. पाठक साहेब यांचे शुभ हस्ते ध्वजवंदन कार्यक्रम, श्री साईचे-मंदिरावरील कळसाजवळ झाला. कार्यक्रमांस संस्थान नोकर वर्ग, श्री साईनाथ हायस्कूल बॅण्डपथक, शिक्षक वर्ग, होमगार्ड पथक, विद्यार्थी, विद्यार्थिनी, प्रतिष्ठित पाहुणे मंडळी उपस्थित होती. त्यांना चहापान देणेत आले.

श्रीकृष्ण जयंती :- श्रीकृष्ण जयंती निमित्त श्रीचे मंदिरांत मंगळवार दि. २१-८-७३ रोजी रात्रौ श्रीकृष्ण जयंती कीर्तन, संस्थान गवई यांचे झाले व दुसरे दिवशी गोपाल काला, कीर्तन, दहिहंडी व रात्रौ श्रीचे रथांची मिरवणूक गांवातून झाली.

माननीयांच्या भेटी :- १) मा. श्री. जंभूनाथन् साहेब जिल्हाधिकारी. औरंगाबाद
 २) मा. श्री. सुब्रम्हण्यम्साहेब. जिल्हाधिकारी. अहमदनगर.
 ३) मा. श्री. पारेख साहेब. सिटी सिव्हिल कोर्ट जज्ज, मुंबई.
 ४) मा. नामदार श्री. शंकररावजी चव्हाण, कृषी मंत्री, महाराष्ट्र राज्य.
 ५) मा. श्री. पी. सी. नायक I A S मॅनेजिंग डायरेक्टर सिडको, मुंबई.
 ६) मा. श्री. लखनपालसाहेब. जिल्हाधिकारी सांगली.

हवापाणी :- शिरडीतील हवापाणी उत्तम असून रोगराई कांहीं नाही. थोड थोडा पाऊस अधून मधून पडत असतो.

साईभक्तांस पर्वणी

श्री साईबाबा संस्थान, शिरडी यांच्या प्रकाशनांच्या किमती माननीय कोर्टाच्या आदेशानुसार दि. १-९-१९७३ पासून, साईभक्ताच्या सोयीसाठी ३० टक्क्यानी कमी करण्यात आल्या आहेत. नवीन किमती पुढे दिल्या आहेत.

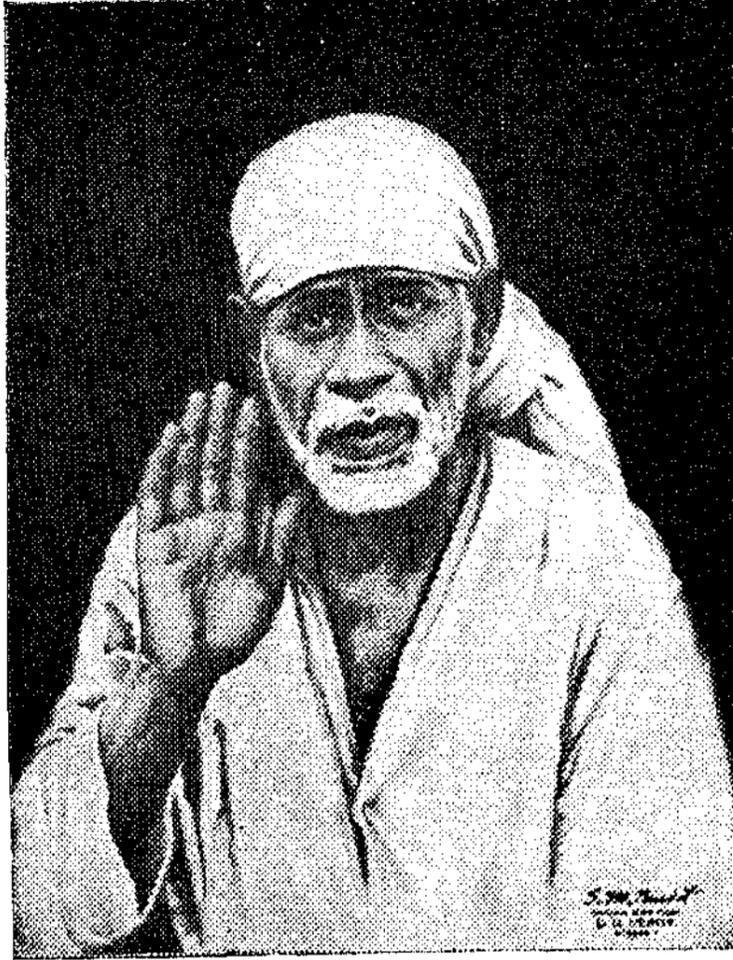
१. श्री साई सच्चरित (मराठी)	रु.	७-७०
२. श्री साई सच्चरित (इंग्रजी)	रु.	४-९०
३. श्री साई सच्चरित (गुजराती)	रु.	४-५५
४. श्री साई सच्चरित (हिंदी)	रु.	४-२०
५. श्री साई सच्चरित (कानडी)	रु.	४-२०
६. श्री साई बाबा जीवितचरित्रम् (तेलगु)	रु.	८-००
७. श्री साईनाथ स्तवनमंजरी व सुमनांजली (मराठी)	रु.	०-१५
८. दासगणूकृत ४ अध्याय (मराठी)	रु.	०-३५
९. सगुणोपासना (मराठी किंवा गुजराती)	रु.	०-१५
१०. श्री. प्रधान कृत चरित्र (इंग्रजी)	रु.	१-०५
११. श्री साई लीलामृत (मराठी)	रु.	२-१०
१२. सचित्र साईबाबा	रु.	१-०५
१३. शीलधी (मराठी)	रु.	०-२०
१४. साईबाबा : अवतार व कार्य (अ. य. धोड)	रु.	१-७५
१५. शिरडी दर्शन (६६ फोटोंचा आल्बम)	रु.	२-१०
१६. श्री साईलीला मासिक (मराठी किंवा इंग्रजी)		
वार्षिक वर्गणी - प्रत्येकी	रु.	६-००
किरकोळ अंकास -	रु.	०-६०
१७. मुलांचे साईबाबा (द. दि. परचुरे) (मराठी)	रु.	०-४५

*

वरील प्रकाशनें मिळण्याची ठिकाणे :-

१. व्यवस्थापक, श्रीसाईबाबा संस्थान, पोस्ट शिरडी, जि. अहमदनगर.
२. मुंबई ऑफिस, साई निकेतन, ८०४-बी., डॉ. आंबेडकर रोड, दादर, -१४.
पिन:-४०००१४

तीन रंगी आशीर्वाद फोटो

आकार	किंमत	आकार	किंमत
१४" X २०"	रु. १-५०	८" X १०"	रु. ०-५०
१०" X १४"	रु. १-००	२ १/२" X ३ १/२"	रु. ०-२०

प्रसिद्ध ब्लॉकमेकर श्री. डी. डी. नेरॉय यांच्या ब्लॉक्सवरून छापलेले फोटो

प्रकार	रंग	आकार (सें. मी)	किंमत
१. शिलेवर बसलेले बाबा	तीन रंगी	३५.५६ X ५०.८	१-५०
२. शिलेवर बसलेले बाबा	काळा व पांढरा	" "	१-२५
३. शिलेवर बसलेले बाबा	"	२२.८६ X ३३-०२	०-५०
४. द्वारकामाईतील बाबा	तीन रंगी	" "	०-५०

श्री साईबाबा संस्थानच्या कार्यालयांचे पत्ते :

१. शिरडी, ता. कोपरगांव, जि. अहमदनगर (महाराष्ट्र).
२. साईनिकेतन, डॉ. आंबेडकर रोड, प्लॉट नं. ८०४ बी., दादर, मुं. नं. १४

मुद्रक : श्रीमती लक्ष्मीबाई नारायण चौधरी, निर्णयसागर प्रेस,

४५-डीई, ऑफ टोकरसी जीवराज रोड, शिवडी, मुंबई-१५.

संपादक व प्रकाशक : श्री. का. सी. पाठक, 'साई निकेतन', डॉ. आंबेडकर रोड,

खोदादाद सर्कलजवळ, प्लॉट नं. ८०४ बी, दादर, मुंबई १४.